

T. C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

‘GELECEK BİZİM’ , ‘365 GÜN’ VE ‘EĞİTİME ERKEN BAŞLA’ KİTAP
SETLERİNİN OSBEP TEMELLİ SOSYAL BECERİ ANALİZİ VE SÖZSÜZ
KİTAPLARIN ÖĞRETMEN UYGULAMALARI YOLUYLA
DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAYRANUR ÇİL

DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ ESRA BETÜL KÖLEMEN

TEMMUZ 2025

T. C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

‘GELECEK BİZİM’ , ‘365 GÜN’ VE ‘EĞİTİME ERKEN BAŞLA’ KİTAP
SETLERİNİN OSBEP TEMELLİ SOSYAL BECERİ ANALİZİ VE SÖZSÜZ
KİTAPLARIN ÖĞRETMEN UYGULAMALARI YOLUYLA
DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAYRANUR ÇİL

DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ ESRA BETÜL KÖLEMEN

TEMMUZ 2025

BİLDİRİM

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tez-Proje Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırladığım bu çalışmada:

- Tezde yer verilen tüm bilgi ve belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi ve sunduğumu,
- Yararlandığım eserlere atıfta bulunduğumu ve kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değiştirmede bulunmadığımı,
- Bu tezin tamamını ya da herhangi bir bölümünü başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

Hayranur ÇİL

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Hayranur ÇİL tarafından hazırlanan “‘GELECEK BİZİM’ , ‘365 GÜN’ VE ‘EĞİTİME ERKEN BAŞLA’ KİTAP SETLERİNİN OSBEP TEMELLİ SOSYAL BECERİ ANALİZİ VE SÖZSÜZ KİTAPLARIN ÖĞRETMEN UYGULAMALARI YOLUYLA DEĞERLENDİRİLMESİ ” adlı tez çalışması 04.07.2025 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği/oy çokluğu ile Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Jürisi

Jüri Başkanı:

Doç.Dr. Hilal İlknur TUNÇELİ
Sakarya Üniversitesi

Jüri Üyesi (Danışman):

Dr.Öğr.Üyesi Esra Betül KÖLEMEN
Sakarya Üniversitesi

Jüri Üyesi:

Dr. Öğr. Üyesi Hilal Genç ÇOPUR
Erciyes Üniversitesi

İTHAF

*Hayallerimi gerçekleřtirmemde her zaman yanımda olan,
bana sevgisi, desteęi ve inancıyla g veren,
canım annem Nurhayat İL ve
babam Hayrettin İL'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.*

ÖN SÖZ

Bu çalışma, okul öncesi dönem çocuklarına yönelik yayımlanan hikâye kitaplarında sosyal beceri unsurlarının yer alma durumunu incelemek amacıyla hazırlanmıştır. Araştırma sürecinde hem bilimsel kaynaklara ulaşmak hem de analiz edilecek kitaplara dair verileri toplamak oldukça titizlikle yürütülmüştür. Özellikle erken çocukluk döneminde kazanılan sosyal becerilerin bireyin yaşam kalitesi üzerindeki etkisi, bu çalışmanın temel hareket noktalarından birini oluşturmuştur.

Bu sürecin her aşamasında desteklerini esirgemeyen, bilgi ve deneyimleriyle bana yol gösteren değerli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Esra Betül KÖLEMEN Hocama en içten teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca, sabırları, sevgileri ve bitmek bilmeyen destekleriyle her zaman yanımda olan canım aileme; sevgili annem Nurhayat Çil ve babam Hayrettin ÇİL'e, sonsuz teşekkürümü sunar, bu süreci onlarsız tamamlamanın mümkün olmadığını yürekten belirtmek ister ve iyiki onların çocuğuyum demekten gurur duyduğumu söylemek isterim. Hayatımda varlığıyla bana güç ve mutluluk veren, Şahan ÜYSAL'a sevgilerimi ve teşekkürlerimi iletmek isterim.

Her zaman yanımda olan, desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen sevgili halam Cemile Coşkun'a; Kalbimde özel bir yere sahip olan canım kuzenim Sude Ebrar Kocamanel'e; yanımda olduğunu her zaman hissettiren sevgili kuzenim Sündüz Altmış Göksel'e; değerli arkadaşım Zehra Acar Diabete'ye en içten teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca, lise yıllarımda öğretmenliğiyle bana ışık tutan, yol gösterici yaklaşımıyla eğitim hayatıma ilham olan değerli hocam Meryem Demirci'ye de en içten teşekkürlerimi sunarım.

Veri toplama sürecimde çalışmaya katılarak bana destek olan tüm okul öncesi öğretmenlerimize; Teşekkürlerimi borç bilirim.

Araştırmamın okul öncesi eğitimi alanında yapılacak çalışmalara katkı sağlamasını ve çocukların sosyal becerilerinin gelişimini destekleyecek eğitim materyallerinin hazırlanmasına ilham vermesini temenni ediyorum.

Hayranur ÇİL

ÖZET

‘GELECEK BİZİM’ , ‘365 GÜN’ VE ‘EĞİTİME ERKEN BAŞLA’ KİTAP SETLERİNİN OSBEP TEMELLİ SOSYAL BECERİ ANALİZİ VE SÖZSÜZ KİTAPLARIN ÖĞRETMEN UYGULAMALARI YOLUYLA DEĞERLENDİRİLMESİ

Hayranur ÇİL, Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Esra Betül KÖLEMEN

Sakarya Üniversitesi, 2025.

Okul öncesi dönem, bireylerin gelecek dönemdeki davranışlarının şekillenmesinde kritik bir öneme sahiptir. Bu araştırma, okul öncesi dönem çocuklarına yönelik yayınlanmış olan hikâye kitaplarında sosyal becerilerin yer alma durumunu incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi ve fenomenolojik (olgu bilim) desene dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan ‘*Gelecek Bizim*’, ‘*365 Gün*’ ve ‘*Eğitime Erken Başla*’ adlı hikâye kitap setleri oluşturmaktadır. Kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenen toplam 94 kitap, sosyal beceri temaları açısından incelenmiştir.

Veri toplama aracı olarak Türk Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından TÜBİTAK 1007 Programı kapsamında desteklenen “Okul Öncesi Eğitimde Sosyal Beceri Destek Projesi” sonucunda hazırlanan "Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Beceri Destek Eğitimi Öğretmen Rehber Kitabı (OSBEP)" kullanılmıştır. Bu rehberde yer alan dört temel sosyal beceri alanı doğrultusunda kitap içerikleri analiz edilmiştir. Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca, sözsüz kitaplar arasından rastgele kitaplar seçilmiş ve altı okul öncesi öğretmeninden sınıf içerisinde okutulması sağlanmıştır. Öğretmenlerin okudukları kitaptan hangi sosyal becerileri ifade ettikleri ses kaydıyla belirlenmiştir. Bu uygulama ile öğretmenlerin görsel okumalarının sosyal beceri yansımaları üzerindeki etkisi desteklenmiştir.

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi döneme yönelik hikâye kitaplarında yer alan sosyal becerilerin OSBEP (Okul Öncesi Sosyal Beceri Destek Eğitimi Programı) çerçevesinde incelenmesidir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi ve fenomenolojik (olgu bilim) desene dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubu, okul öncesi dönem çocuklarına yönelik yayınlanmış 94 hikâye kitabından oluşmaktadır.

Veriler, sosyal beceri temalarına göre analiz edilerek frekanslar üzerinden değerlendirilmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, hikâye kitaplarının çocukların sosyal becerilerini geliştirmede önemli bir araç olabileceğini ortaya koymaktadır. Kitapların %25,5’inde “Akademik Destek Becerileri”, %25,5’inde “Duyguları Yönetme Becerileri”, %21,3’ünde “Başlangıç Becerileri” yer aldığı; %8,5’inin ise “Arkadaşlık Becerileri”ne yer verdiği belirlenmiştir. %19,1 oranında kitabın ise herhangi bir sosyal beceri içermediği tespit edilmiştir. Bu durum, içeriklerin bazı beceri alanlarında yoğunlaşırken, özellikle arkadaşlık becerilerinde sınırlı kaldığını göstermektedir.

Araştırma bulguları, sosyal becerilerin çocukluk döneminde kazandırılmasının önemine işaret etmekte ve eğitim materyallerinin bu doğrultuda nasıl yapılandırılabilmesine dair öneriler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi, Sosyal Beceriler, Çocuk Edebiyatı, Erken Çocukluk Dönemi, OSBEP, Sözsüz Kitap .

ABSTRACT

SOCIAL SKILLS ANALYSIS BASED ON OSBEP OF THE 'GELECEK BİZİM', '365 GÜN', AND 'EĞİTİME ERKEN BAŞLA' PRESCHOOL BOOK SETS AND THE EVALUATION OF WORDLESS BOOKS THROUGH TEACHER IMPLEMENTATIONS

Hayranur ÇİL, Master Thesis

Supervisor: Dr. Öğr. Üyesi Esra Betül KÖLEMEN

Sakarya University, 2025.

The preschool period plays a critical role in shaping individuals' future behaviors. This study aims to examine the presence of social skills in storybooks published for preschool children. The research was conducted using qualitative research methods, specifically document analysis and a phenomenological design. The study population consists of three storybook sets published by the Turkish Ministry of National Education: *Gelecek Bizim* (*The Future is Ours*), *365 Gün* (*365 Days*), and *Eğitime Erken Başla* (*Start Early for Education*). A total of 94 books, selected through convenience sampling, were analyzed in terms of social skill themes.

As a data collection tool, the “Teacher Guidebook for Social Skills Support Education for Preschool Children (OSBEP)”, prepared within the scope of the “Social Skills Support Project in Preschool Education” supported by the TÜBİTAK 1007 Program and the Ministry of National Education (MEB), was utilized. The content of the books was analyzed based on the four fundamental social skill domains defined in this guidebook. Content analysis was used to evaluate the data. Additionally, randomly selected wordless books were read aloud in classroom settings by six preschool teachers. The social skills expressed by the teachers while reading were determined through audio recordings. This implementation aimed to support the impact of teachers' visual reading interpretations on the reflection of social skills.

The purpose of this research is to examine the social skills included in storybooks for the preschool period within the framework of OSBEP (Preschool Social Skills Support Education Program). The study was carried out using qualitative research methods, namely document analysis and a phenomenological approach. The study group consists of 94

storybooks published for preschool children. The data were analyzed according to social skill themes and evaluated using frequency distribution.

The findings revealed that storybooks can be an effective tool in developing children's social skills. It was determined that 25.5% of the books included “Academic Support Skills”, another 25.5% included “Emotion Regulation Skills”, 21.3% focused on “Initiating Skills”, and 8.5% addressed “Friendship Skills”. However, 19.1% of the books did not include any social skills. This indicates that while some skill areas are emphasized, friendship skills are particularly underrepresented.

The results of the study highlight the importance of promoting social skills during early childhood and offer suggestions for how educational materials can be structured to support this development.

Keywords: Preschool, Social Skills, Children’s Literature, Early Childhood, OSBEP, Wordless Books.

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM.....	i
İTHAF.....	iii
ÖN SÖZ	iv
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiii
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1.Problem durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi	3
1.3.Araştırmanın Amacı.....	3
1.4.Araştırmanın Önemi.....	4
1.5.Tanımlar.....	5
BÖLÜM II	6
ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
2.1.Sosyal Beceri	6
2.2.Sosyal Beceri ile İlgili Kavramlar.....	6
2.2.1.Sosyal Gelişim	7
2.2.2. Sosyal Yeterlilik	7
2.2.3. Sosyal Zekâ.....	7
2.2.4. Sosyal Olgunluk	7
2.2.5. Sosyalleşme.....	8
2.2.7. Empati.....	8
2.2.8. Sosyal Anksiyete.....	8
2.3. Sosyal Beceri Kuramları	8
2.3.1. Gelişimsel Kuramlar.....	10
2.3.2. Öğrenme Kuramları	13
2.4. Okul Öncesinde Çocuklara Kazandırılması Gereken Sosyal Beceriler	15
2.5. Okul Öncesi Dönemde Sosyal Beceri Eğitimi	23
2.7. Sosyal Beceri Eğitimi Programları.....	23

2.7.1. Türkiye'de Sosyal Beceri Eğitimi: OSBEP (Okul Öncesi Sosyal Beceri Destek Programı)	23
2.7.2. Second Step (ABD).....	25
2.7.3. PATHS Programı (Promoting Alternative Thinking Strategies)	26
2.7.4. Programların Karşılaştırmalı Analizi	26
2.8. Sosyal Becerileri Etkileyen Faktörler	27
2.8.1. Aile	28
2.8.2. Akran İlişkileri.....	28
2.8.3. Sosyo--Ekonomik Düzey	29
2.8.4. Yaş	29
2.8.5. Cinsiyet	30
2.9. Sosyal Becerinin Değerlendirilmesi	30
2.10. Hikâye ile Sosyal Beceri	31
2.11. “Gelecek Bizim”, “365 Gün Öykü” ve “Eğitime Erken Başla” Setlerinin Tanıtımı	32
2.12. Sosyal Beceri Eğitimine Yönelik Yapılan Araştırmalar	37
2.13. Hikâye Temelli Eğitim ile Sosyal Becerilerin Kazandırılmasına Yönelik Yapılan Araştırmalar	40
BÖLÜM III	44
YÖNTEM	44
3.1. Araştırma Modeli	44
3.2. Çalışma Grubu.....	45
3.3. Veri Toplama Araçları	46
3.4. Veri Toplama Süreci	46
3.5. Verilerin Analizi	48
3.6. Geçerlilik ve Güvenirlilik	51
BÖLÜM IV	53
BULGULAR	53
BÖLÜM V	58
SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	58
5.1. Sonuç ve Tartışma	58
5.2. Öneriler	62
5.2.1. Araştırma Bulgularına Dayalı Öneriler	62
5.2.3. Gelecek Araştırmalara Yönelik Öneriler	64
KAYNAKLAR	66
EKLER.....	77
Ek-1 Kitap Bilgi Formu	77
Ek-2 Kitap İnceleme Tablosu	81

Ek-3 Osbep Kontrol Listesi	85
Ek-4 Etik kurul izni	88
Ek-5 Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma İzinleri	90

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Sosyal Beceri Kuramları.....	9
Tablo 2. Erikson'un Psikososyal Gelişim Evreleri.....	11
Tablo 3. Sosyal Beceri Gelişimini Açıklayan Öğrenme Kuramları.....	13
Tablo 4. Okul Öncesi Çocuklarda Sosyal Beceri Destek Projesi (OSBEP) Kapsamında, 36 ay ve Üzeri Çocuklara Kazandırılması Hedeflenen Sosyal Beceriler.....	16
Tablo 5. Farklı Sosyal Beceri Programlarının Temel Özellikleri ve Karşılaştırması.....	27
Tablo 6. Kitap Setleri Hakkında Bilgilendirme.....	36
Tablo 7. OSBEP Sosyal Beceri Tema ve Kod Tablosu.....	49
Tablo 8. Öğretmen Söylemlerinin Sosyal Beceri Başlıklarına Göre İçerik Analizi.....	51
Tablo 9. Öğretmenlerin Kitap Okuma Sürecinde Kullandıkları Sosyal Beceri Söylemleri ve Osbep Kazanımları.....	54

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. ‘Harika Bir Fikir’ kitabının kapağı ve içeriğinden bir sayfa (Sözlü anlatım örneği)	33
Şekil 2. ‘Memleketim Türkiye’ kitabının kapağı ve içeriğinden bir sayfa (Sözlü anlatım örneği)	34
Şekil 3. ‘Kümesin İçinde Ne Var?’ kitabının kapağı ve içeriğinden bir sayfa (Sözsüz anlatım örneği).....	35
Şekil 4. ‘Mis Gibi Orman’ kitabının kapağı ve içeriğinden bir sayfa (Sözlü anlatım örneği)	36
Şekil 5. Araştırmada Kullanılan Sosyal Beceri Tespit Süreci.....	47
Şekil 6. Öğretmen Verilerinin Toplanma ve Analiz Süreci	48
Şekil 7. ‘Gelecek Bizim’, ‘365 Gün’ ve ‘Eğitime Erken Başla’ çocuk kitap setlerinde OSBEP’e göre sosyal beceri dağılımı.....	51

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1.Problem durumu

Okul öncesi dönem, bireyin kişilik gelişiminin temellerinin atıldığı ve sosyal-duygusal becerilerinin şekillendiği kritik bir gelişim evresidir. Bu dönemde kazanılan sosyal ve duygusal deneyimler, bireyin yalnızca çocukluk yıllarını değil, aynı zamanda ergenlik ve yetişkinlik dönemindeki sosyal uyumunu da etkilemektedir. Bireyin sosyal ortamlarda sağlıklı ilişkiler geliştirebilmesi ya da toplumsal uyumda zorlanması, çoğunlukla erken yaşlarda yaşadığı deneyimlerle bağlantılı olduğu bilinmektedir. Bu çerçevede, bireyin okul öncesi dönemde karşılaştığı olumlu ya da olumsuz sosyal-duygusal deneyimlerin, onun ilerleyen yaşamında sosyal yönü güçlü bir birey mi yoksa içe dönük, toplumsal ilişkilerden uzak bir birey mi olacağı üzerinde belirleyici olduğu ifade edilmektedir (Aral, Kandır ve Can-Yaşar, 2002; Barnett ve Yarosz, 2007; Charlesworth ve Lind, 2013; Hills, 2005; Sevinç, 2005; UNESCO, 2018).

Sosyal beceri, bireyin toplum içinde etkili bir şekilde iletişim kurabilmesi, uygun davranışlar sergileyebilmesi ve kişiler arası ilişkileri olumlu yönde sürdürebilmesi için gerekli olan tutum, davranış ve etkileşim biçimlerinin toplamıdır. Bu beceri, çocukluk döneminde gelişmeye başlar ve yaşam boyu süregelen bir süreçtir. Toplumun sağlıklı bir şekilde işleyebilmesi için sosyal bilgilerin doğru bir şekilde öğretilmesi büyük bir öneme sahiptir. Ancak bu bilginin kazanılması, rastgele ya da plansız bir biçimde gerçekleşmemelidir. Eğitim sistemi içinde sosyal becerilerin sistematik bir şekilde kazandırılacağı programlar geliştirilmelidir. Bu programların, bireylerin günlük yaşamlarında etkin bir şekilde uygulanabilir olması gereklidir (Samancı, 2017). Sosyal beceriler , çocukların sağlıklı bir gelişim meydana getirmesi açısından oldukça önemli unsurdur.Sosyal beceri eksiklikleri, çocukların karşılaştıkları sorunları çözmede zorlanmalarına ve bu durumun sonucunda istenmeyen davranışlar geliştirmelerine neden olabilir. Sosyal becerileri yeterli olan çocukların olası sorunları çözmesi için bir çok seçeneğe sahiptir.Bu sahiplik onlara hayatta çıkan sorunları çözmeleri için etki yollar sunmaktadır (Samancı, 2016; Yiğit ve Yılmaz, 2011).

İnsan, sosyal bir varlık olarak, yaşadığı toplumla etkileşimde bulunmak zorundadır. Bu etkileşimlerin sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesi ise sosyal becerilerin etkin kullanılmasıyla mümkün olmaktadır. Sosyal beceriler, bireyin çevresiyle kurduğu ilişkilerde, iletişimde ve toplum içindeki rolünü yerine getirmede önemli bir araç olarak işlev görmektedir. (Genç, 2005). Bireyler, erken yaşlardan itibaren içinde bulundukları topluma uyum sağlama amacı güderler. Bu süreç, onların sosyal çevreleriyle etkileşime girerek, toplumsal kurallara ve beklentilere adapte olmalarını sağlar. Bireysel ve toplumsal iyi oluş, kişinin çevresiyle sağladığı uyum ve bu uyumun çevresi tarafından kabul edilmesiyle doğrudan ilişkilidir. Bu uyum ve kabul, bireylerin sosyal ve duygusal gelişim düzeyine bağlı olarak şekillenir. Sosyal-duygusal gelişim, bireyin duygu ifade etme becerileri, duygu yönetimi, kendisi ve çevresiyle uyum içinde olabilme ve genel anlamda mutlu olabilme durumuyla bağlantılıdır (Diken, 2010). Sosyal becerilere sahip bireyler olumlu ve olumsuz duygularını uygun biçimde yansıtabilmekte, olumsuz duyguları ile baş edebilmekte, kendisinin ve başkalarının haklarını koruyabilmekte, bir ilişkiyi başlatıp sürdürebilmekte, yardım istemekten ve yardım etmekten çekinmemektedir (Kapıkıran, İvrendi ve Adak, 2006). Bu durum sonucunda bireyler daha sağlıklı bir şekilde hayatına devam etmektedir.

Bireyler, erken yaşlardan itibaren çevrelerine uyum sağlamak amacıyla çeşitli çabalar göstermektedirler. Bu süreç, onların toplumsal normlar ve değerlerle bütünleşmelerini sağlayarak, sosyal çevrelerine adapte olmalarına yardımcı olmaktadır. Okul öncesi dönemde, çocukların kişilik gelişiminin büyük bir kısmı şekillenir ve bu dönemde kazanılan temel beceri ve davranışlar, ilerleyen yıllarda bireyin hayatında önemli bir rol oynar. Bu nedenle, okul öncesi dönem, bireyin gelecekteki gelişimi açısından kritik öneme sahiptir. Yaşamın ilk yıllarında kazandırılan temel beceriler ve alışkanlıklar, çocukların sadece eğitim süreçlerini değil, aynı zamanda sosyal ve duygusal gelişimlerini de büyük ölçüde etkilemektedir (Gültekin Akduman, 2010; Manigo ve Allison, 2017). Bu beceriler, çocukların toplumla sağlıklı ilişkiler kurabilme ve duygusal durumlarını yönetme yetilerini şekillendirir.

Sosyal ve duygusal becerilerin temelleri, okul öncesi dönemde atılır ve birçok beceri erken çocukluk yıllarında kazanılmaktadır. Bu dönemde edinilen davranışlar, bireyin ilerleyen yaşlarda kişilik gelişimini, sahip olduğu alışkanlıkları ve benimsediği değerleri belirler (Kandır ve Alpan, 2008). Okul öncesi dönemde sosyal ve duygusal beceri gelişiminin desteklenmesinde farklı araçlar kullanılmaktadır ve bu araçlar arasında çocuk kitapları da

önemli bir yer tutmaktadır (Aram ve Aviram, 2009; Farris ve Fuhler, 1994). Kitaplar, çocukların bireysel farklılıkları fark etmelerine yardımcı olurken, aynı zamanda empati gibi sosyal-duygusal gelişim becerilerini de olumlu şekilde desteklemektedir (Nas, 2014). Kitaplar, çocuklara çeşitli sosyal davranış kalıpları sunarak, toplumsal yaşamda önemli olan arkadaşlık, dostluk, paylaşma, yardımlaşma ve dayanışma gibi kavramları öğrenmelerine yardımcı olmaktadır. Çocuklar, bu davranışların gerekliliğini ve neden önemli olduklarını kavrayarak, toplumsal uyum sağlamak için gerekli becerileri kazanmada önemli bir adım atmış olurlar (Kılınçcı ve Can, 2020). Bu nedenle, bu araştırma, 'Gelecek Bizim' , '365 Gün' ve Eğitime Erken Başla' çocuk kitap setlerinin sosyal beceriler üzerindeki etkilerini analiz ederek, erken çocukluk dönemindeki çocukların sosyal gelişimini desteklemeye yönelik stratejiler ve öneriler sunmayı amaçlamaktadır.

1.2. Problem Cümlesi

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan "Gelecek Bizim", "365 Gün" ve "Eğitime Erken Başla" adlı hikâye kitap setlerinde yer alan kitaplarda hangi sosyal becerilere yer verilmiştir?

1.3.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, okul öncesi dönem çocuklarına yönelik yayımlanan hikâye kitaplarının içeriklerinde sosyal becerilere ne ölçüde yer verildiğini incelemektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlar belirlenmiştir:

1. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan "Gelecek Bizim", "365 Gün" ve "Eğitime Erken Başla" adlı hikâye kitap setlerinde yer alan kitaplarda hangi sosyal becerilere yer verildiğini belirlemek,
2. Kitap içeriklerini OSBEP rehberinde belirtilen dört temel sosyal beceri alanı çerçevesinde analiz etmek,
3. Sözsüz hikâye kitaplarının öğretmenler tarafından nasıl yorumlandığını ve hangi sosyal becerilere vurgu yaptıklarını ortaya koymak,

Çalışmada, her iki kitap setindeki öykülerde yer alan sosyal beceriler, Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Beceri Destek Eğitimi Öğretmen Rehber Kitabı (OSBEP)'nda tanımlanan sosyal beceri başlıklarının hangilerinin kullanıldığının belirlenmesi ve araştırma sürecinde Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı 5 okul öncesi öğretmenine, seçilen kitaplar okutularak öğretmenlerin kitapları okuma sırasında hangi sosyal becerilere odaklandıkları belirlenmesi amaçlanmıştır.

1.4.Araştırmanın Önemi

İnsan, doğumundan ölümüne kadar çevresiyle sürekli bir etkileşim içerisinde. Bu etkileşim, yaşamın kaçınılmaz bir parçasıdır. Her birey, sosyal bir varlık olarak çevresiyle iletişim ve çeşitli etkileşim kurmak zorundadır. Toplum içinde bir arada yaşayan insanların sağlıklı bir yaşam sürdürebilmesi için doğru ilişkiler geliştirmeleri şarttır. Bu ilişkiler, aynı zamanda toplumun birliğini, huzurunu ve sürdürülebilirliğini sağlamak açısından büyük önem taşır. Bireyler arasındaki sağlıklı ilişkilerin temeli ise sosyal becerilerdir. Özellikle okul öncesi dönem, sosyal becerilerin temellerinin atıldığı ve hızla geliştiği kritik bir gelişim dönemidir. Bu yıllar, sosyal beceri eğitiminin verileceği en verimli yıllar olarak kabul edilmektedir (Denham & Burton, 2003; Yavuzer, 2021; Gülay Ogelman, 2020).

Okul öncesi eğitim süreci, çocukların sosyal etkileşim becerilerini geliştirerek, bireyler arası ilişkilerde başarılı olmalarını desteklemeyi amaçlayan temel bir eğitim basamağıdır. Bu bağlamda, sosyal beceri edinimi, okul öncesi eğitimin öncelikli amaçları arasında yer almaktadır. Eğitimcilerin yapmış olduğu etkinlikler ve uyguladıkları programlar, çocukların sosyal beceri düzeylerinin artmasına doğrudan katkı sağlamaktadır (Denham et al., 2012; Gülay Ogelman, 2020; Yavuzer, 2021).

Sosyal beceriler; sosyal iletişimi başlatan, sürdüren sorunların çözümünde kolaylık sağlayan sözel ya da sözel olmayan davranışlar olarak tanımlanmaktadır Sosyal beceriler; olumlu sosyal ilişkilerin başlatılmasını ve sürdürmesini sağlayan becerilerdir (Gülay ve Akman, 2009: 14). Sosyal beceriler çocukların sağlıklı gelişim meydana getirmesi açısından oldukça önemli bir unsurdur.Bu konuda meydana gelen eksiklikler çocuğun sorunları çözmede dezavantaj sağlar.Çocuklar olası sorunları çözmede zorlanırlar.Bu zorlanma sonucunda istenmeyen davranışlara başvurma başlar.Sosyal becerileri yeterli olan çocukların olası sorunları çözmesi için bir çok seçeneğe sahiptir.Bu sahiplik onlara

hayatta çıkan sorunları çözmeleri için bir sürü doğru yol sunar (Samancı, 2016; Yiğit ve Yılmaz, 2011).

Bu araştırma, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan ‘Gelecek Bizim’ , ‘365 Gün’ ve Eğitime Erken Başla’ çocuk kitap setlerini sosyal beceriler açısından inceleyerek, okul öncesi eğitim sürecine katkı sunmayı hedeflemektedir. Literatürde çocuk kitaplarının sosyal beceri gelişimi açısından içerik analizine yönelik yapılan çalışmaların sınırlı olması, bu araştırmanın alana sağlayacağı katkıyı daha da önemli hale getirmektedir. Elde edilen veriler doğrultusunda eğitimciler ve yayıncılara yönelik öneriler geliştirilecek; çocukların sosyal gelişimlerini destekleyecek materyal seçiminde bilimsel bir bakış açısı sunulacaktır.

1.5.Tanımlar

Sosyal Beceri: bireylerin çevresindeki kişilerle sağlıklı ve uyumlu ilişkiler kurabilme kapasitesidir (Gresham ve Elliott, 1993).

Okul Öncesi Eğitim: Çocuğun doğumundan ilkokula başladığı döneme kadar geçen süreci kapsayan ve çocuğun tüm gelişim alanlarını desteklemeyi hedefleyen sistemli bir eğitim sürecidir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2020).

OSBEP (Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Beceri Destek Eğitimi Programı): Okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal gelişimlerini desteklemek amacıyla hazırlanan bir öğretmen rehber programıdır (Millî Eğitim Bakanlığı ,2014).

Doküman Analizi: Yazılı, görsel ya da dijital materyallerin sistemli bir biçimde incelenerek, belirli olgular ya da temalar hakkında anlamlı veriler elde edilmesini sağlayan nitel bir veri toplama yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Fenomenoloji (Olgu Bilim) Deseni: Bireylerin belli bir olguyu nasıl algıladıklarını, yaşadıklarını ve anlamlandırdıklarını ortaya koymayı amaçlayan nitel bir araştırma desendir. Katılımcıların deneyimlerine dayalı olarak belirli bir olgunun özünü ve anlamını derinlemesine incelemeye yönelik sistemli bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

BÖLÜM II

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1.Sosyal Beceri

Sosyal beceriler, bireyin toplumsal yaşamda diğer bireylerle sağlıklı ve etkili iletişim kurmasını mümkün kılan davranışlar bütünü olarak tanımlanabilir. Bu beceriler, bireyin sosyal çevresiyle uyum içerisinde yaşamasını ve ilişkilerini olumlu biçimde sürdürebilmesini sağlar (Akfırat, 2016). Sosyal beceri kavramı, bireyin belirli bir amacı gerçekleştirmeye yönelik davranışları ortaya koyabilme yeteneği olarak tanımlanmakta olup; geliştirilebilir, değerlendirilebilir ve ölçülebilir bir bireysel özellik olarak kabul edilmektedir (Avcıoğlu, 2005). Sosyal beceriler, iletişim kurma, problem çözme, karar verme, özdenetim ve akran ilişkileri gibi, bireyin başkalarıyla olumlu sosyal etkileşimler başlatmasını ve sürdürmesini sağlayan yetkinlikler bütünüdür (Kapıkıran, İvrendi ve Adak, 2006: 21).

Sosyal beceriler, her yaş grubundaki çocuklar ve yetişkinler için oyun, okul ve iş gibi çeşitli yaşam alanlarında olumlu, başarılı ve doyurucu ilişkiler kurmayı sağlayan davranış modelleridir. Bu beceriler, özellikle yaşamın erken dönemlerinden itibaren gelişmeye başlar ve bireyin sosyal uyumunu destekler (Özgören, 2010).

2.2.Sosyal Beceri ile İlgili Kavramlar

Sosyal becerilerle ilgili kavramların açıklanması, bu becerilerin daha iyi anlaşılması ve detaylı bir şekilde ifade edilmesi açısından oldukça önemlidir. Sosyal beceriler ile ilgili kavramlar; sosyalleşme, sosyal yeterlilik, sosyal zekâ, sosyal olgunluk, sosyal gelişim, sosyalleşme, empati ve sosyal anksiyetedir.

2.2.1.Sosyal Gelişim

Sosyal gelişim, bireyin yaşamının erken dönemlerinden itibaren çevresiyle kurduğu etkileşimler yoluyla sosyal çevreye uyum sağlamayı öğrenmesi ve bu süreçte sosyal becerilerini geliştirmesi olarak tanımlanabilir. Bu gelişim, çocuğun aile içinde desteklenmesiyle başlar ve akran ilişkileri, çevresel uyum, problem çözme, karar verme, kurallara uyma ve kişilerarası ilişkiler gibi alanlarda beceri kazanmasıyla devam eder. Sosyal gelişimi güçlü olan çocuklar, çevreleriyle daha sağlıklı ilişkiler kurar ve toplum içinde daha başarılı bireyler olarak yer alabilirler (Yıldız ve Çetin, 2018).

2.2.2. Sosyal Yeterlilik

Sosyal yeterlik, bireyin sosyal etkileşimlerde etkili ve uygun davranışlar sergileme kapasitesine ulaşmasını ifade etmektedir. Sosyal beceriler bu düzeye ulaşılması için gerçekleştirilen davranışlardır. Sosyal olarak yeterli olmak demek sosyal becerilerinininde gelişmiş olduğunu göstermektedir (Çadır, 2008).

2.2.3. Sosyal Zekâ

Sosyal zekâ, bireylerin başkalarıyla sağlıklı ilişkiler kurması ve sosyal çevreler tarafından kabul görüp liderlik özelliği sergileme konusunda yetkin olmasıdır. Bu bireyler sözlü, sözsüz iletişimde yetkin kişilerdir (Gürel ve Tat, 2006).

2.2.4. Sosyal Olgunluk

MEB (2021) tarafından belirtildiği üzere sosyal olgunluk; bireyin sahip olduğu tutum, beceri ve ait olduğu toplumun değer yargılarına uyumlu bir biçimde ortaya koyabilme yetisidir. Bu olgunluk, bireyin içinde yaşadığı çevreyle sağlıklı ilişkiler kurabilmesi için temel yeterlilik olarak kabul edilmektedir.

2.2.5. Sosyalleşme

Sosyalleşme, bireyin içinde bulunduğu toplumun değer yargılarına karşın kendisinden beklenen davranışları öğrenerek, uyum sağlayarak devam eden bir öğrenme süreci olarak tanımlanmaktadır (Artan ve Bayhan, 2014).

2.2.7. Empati

Empati, kişinin bir başkasının yaşadıklarını karşısındaki kişinin bakış açısıyla değerlendirmesi ve içselleştirerek anlayabilmesi becerisidir. Kişi yalnızca karşısında olan kişinin ne hissettiğini değil, aynı zamanda bu duygularına karşı duygusal yakınlık göstermesini içerir. Bu durum çoğu zaman ‘başkasının ayakkabılarıyla yürümek’ metaforuyla açıklanır (Altınbaş, Gülöksüz, Özçetinkaya ve Oral, 2010).

2.2.8. Sosyal Anksiyete

Sosyal anksiyete, bireyin sosyal ortamlarda başkaları tarafından değerlendirilme veya gözlemlenme olasılığı karşısında hissettiği yoğun korku ve kaygı durumudur (American Psychiatric Association, 2013).

2.3. Sosyal Beceri Kuramları

Sosyal becerilerin gelişimi, bireyin yaşamı boyunca çevresiyle kurduğu ilişkiler ve etkileşimler sonucu sürekli şekillenen bir süreçtir. Bu sürecin anlaşılması ve etkili bir biçimde desteklenebilmesi için çeşitli kuramsal yaklaşımlar geliştirilmiştir. Gelişimsel yaklaşımlar ve öğrenme kuramları gibi farklı teorik çerçeveler, bireylerin sosyal becerileri nasıl kazandığını, uyguladığını ve pekiştirdiğini açıklamayı hedeflemektedir (Sheridan, 2008). Özellikle çocukların sosyal ilişkiler kurma, etkili iletişim geliştirme, problem çözme ve çevreye uyum sağlama gibi alanlardaki becerilerini desteklemede bu kuramların yön gösterici niteliği öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, sosyal becerilerin kuramsal temelini

oluşturan yaklaşımların genel hatlarıyla değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Aşağıdaki tabloda, sosyal beceri gelişimini açıklayan temel gelişimsel ve öğrenme kuramlarına yer verilmiş; bu kuramların sosyal beceri eğitimine sağladığı katkılar özetlenmiştir.

Tablo 1

Sosyal Beceri Kuramları

Gelişimsel Kuramlar		
Kuramsal Yaklaşım	Kuramcı(lar)	Sosyal Becerilere Yönelik Temel Görüşler
Bilişsel Gelişim Kuramı	Jean Piaget	Çocuklar çevreyle etkileşim içinde aktif olarak öğrenir; sosyal kurallar ve beceriler gelişim dönemlerine bağlı olarak şekillenir.
Psiko-sosyal Kuramı	Erik Erikson	Sosyal beceriler her gelişim evresinde yaşanan psikososyal çatışmalarla gelişir; erken dönem ilişkiler belirleyicidir.
Psikoseksüel Gelişim Kuramı	Sigmund Freud	Sosyal davranışlar kişiliğin id, ego, süperego etkileşimiyle ve çocukluk dönemindeki çatışmalarla şekillenir.
Ahlak Gelişim Kuramı	Lawrence Kohlberg	Sosyal kurallar ve adalet anlayışı, bilişsel gelişime paralel olarak daha üst düzey sosyal becerilerin gelişimini sağlar.
Öğrenme Kuramları		
Klasik Koşullanma Kuramı	Ivan Pavlov	Sosyal tepkiler, tekrar eden çevresel uyaranlara karşı

		koşullanma yoluyla öğrenilir.
Edimsel Koşullanma Kuramı	B.F. Skinner	Olumlu pekiştirme ile sosyal davranışlar artırılabilir; sosyal beceriler pekiştirme yoluyla kalıcı hale gelir.
Sosyal Öğrenme Kuramı	Albert Bandura	Birey, sosyal davranışları model alma, gözlem ve taklit yoluyla öğrenir; öz düzenleme ve gözlem yoluyla beceriler gelişir.
Bilişsel Davranışçı Yaklaşım	Meichenbaum, Beck	Sosyal beceriler, bireyin düşünce kalıplarını tanıması ve davranışlarını buna göre düzenlemesiyle geliştirilebilir.

**Kaynak: Bacanlı (2020), Senemoğlu (2021), Sheridan (2008), Yavuzer (2021).*

2.3.1. Gelişimsel Kuramlar

Gelişimsel kuram, bireylerin sosyal becerilerinin yaşa bağlı olarak gelişimsel evreler doğrultusunda biçimlendiğini öne sürmektedir. Bu yaklaşıma göre sosyal beceriler; bilişsel, duygusal ve sosyal gelişim süreçleriyle paralel şekilde ilerlemektedir. Özellikle erken çocukluk döneminde bireyin çevresiyle kurduğu etkileşimler, sosyal beceri kazanımı açısından kritik bir rol oynamaktadır. Gelişimsel yaklaşımlar, çocukların farklı yaş dönemlerinde karşılaştıkları görevlerin ve sosyal durumların, onların beceri edinme süreçlerini belirlediğini savunur (Denham ve Brown, 2010). Örneğin, okul öncesi dönemde çocukların paylaşma, arkadaşlarıyla iletişim kurma gibi becerileri oyunlar ve sosyal deneyimler yoluyla gelişir (Rose-Krasnor ve Denham, 2009).

Sosyal beceri eğitimi açısından önemli kuramsal yaklaşımlardan biri Jean Piaget'nin Bilişsel Gelişim Kuramı'dır. Piaget, bireyin çevresini ve dünyayı anlama biçiminin yaşla birlikte giderek daha karmaşık hale geldiğini savunur. Bu kurama göre çocuk, çevresinden sadece pasif şekilde bilgi alan biri değil; çevresiyle etkileşim kurarak aktif şekilde öğrenen ve bilgiyi kendi içinde anlamlandıran bir birey olarak görülmektedir (Senemoğlu, 2021). Piaget, bilişsel gelişimi dört temel evrede açıklamıştır: duyuşal-motor dönem, işlem öncesi

dönem, somut işlemler dönemi ve soyut işlemler dönemi. Her çocuk bu gelişimsel evreleri tamamlarken süresel olarak farklılık gösterebilir, kurama göre bu evreler belirli sıra ve aşamalarla gerçekleştiğini savunur. Çocuğun her gelişimsel evrede çevresiyle kurduğu etkileşimler ve yaşantılar, sosyal becerilerin biçimlenmesi ve güçlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Piaget'in ahlak gelişimine dair görüşleri ise okul öncesi dönemdeki çocukların henüz kuralları kavrayacak bilişsel yeterliliğe sahip olmadıklarını yönündedir. Bu nedenle Piaget bu dönemde gerçek anlamda bir ahlak gelişiminden söz edilemeyeceğini ileri sürer. Bu yaklaşıma göre, ahlaki gelişim süreci ancak çocuğun somut işlemler dönemine geçmesiyle başlamaktadır. Bu da yaş olarak yaklaşık 6 yaş civardır. Bununla birlikte, okul öncesi çocuklarına kuralların aktarımında, kuralların birlikte uygulanması ve model davranışlar aracılığıyla öğrenilmesinin kalıcı öğrenme sağlayacağı için daha etkili olduğu ifade edilmektedir. Bu bakımdan, eğitimcilerin örnek davranış sergileyerek ve kurallara kendileri uyarak çocuklara örnek olmaları büyük önem taşır (Bacanlı, 2001).

Erikson'un psikososyal gelişim kuramı, bireyin doğumdan yaşamının sonuna kadar sekiz temel evreden geçtiği davranış sergileyerek çözülmesi gereken belirli bir psikososyal çatışma bulunur. Birey, bu çatışmaları sağlıklı biçimde aşarsa olumlu kişilik özellikleri geliştirir. Özellikle çocukluk döneminde, çevresel etkileşimler ve sosyal destek, bu süreçlerin sağlıklı ilerlemesinde belirleyici bir rol oynar. Erikson'un psikososyal gelişim evreleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2

Erikson'un Psikososyal Gelişim Evreleri

Erikson'un Psikososyal Gelişim Evreleri					
Evre No	Gelişim Dönemi		Yaş Aralığı		Psikososyal Çatışma
1.	Güvene	Karşı	0-1,5 Yaş		Temel güvenin oluşması
	Güvensizlik				
2.	Özerkliği	Karşı	1,5- 3 Yaş		Bağımsızlık Kazanma
	ve Utanç				
3.	Girişimciliğe	Karşı	3-6 Yaş		Girişimcilik ve

	Suçluluk			sorumluluk geliştirme
4.	Başarıya Karşı Aşağılık Duygusu	6-12 Yaş		Çalışkanlık ve yeterlilik duygusu kazanma
5.	Kimliğe Karşı Karmaşası	Rol 12-18 Yaş		Kimlik oluşturma ve benlik gelişimi
6.	Yakınlığa Yalıtılmışlık	Karşı 18-25 Yaş		Yakın ilişkiler kurabilme
7.	Üretkenliğe Durgunluk	Karşı 25-65 Yaş		Katkı sağlama, üretken olma
8.	Benlik Karşı Bütünlüğüne Karşı Umutsuzluk	65 yaş ve üzeri		Hayata anlam katma ve geçmişle barışma

Not: Bu tablo, Erikson'un psikososyal gelişim kuramına dayalı olarak hazırlanmıştır (Carvalho Veiga ve Carvalho, 2022).

Kohlberg'in Ahlak Gelişim Kuramı, bireylerin ahlaki yargılarının zamanla nasıl geliştiğini açıklamayı amaçlar. Bu kuram, bireylerin sosyal becerilerinin gelişiminde önemli bir rol oynar. Kohlberg, ahlaki gelişimi üç ana düzeyde ve altı aşamada ele alır:

1.Gelenek Öncesi Düzey:

Aşama 1: İtaat ve Ceza Yönelimi: Davranışlar, cezadan kaçınma motivasyonu ile şekillenir.

Aşama 2: Bireysellik ve Değiş Tokuş: Davranışlar, kişisel çıkar ve karşılıklı fayda gözetilerek belirlenir.

2.Geleneksel Düzey:

Aşama 3: İyi Çocuk Yönelimi: Toplumun beklentilerine uygun davranışlar sergilenir.

Aşama 4: Kanun ve Düzen Yönelimi: Toplumsal düzeni korumak için kurallara uyulur.

3.Gelenek Sonrası Düzey:

Aşama 5: Toplumsal Sözleşme Yönelimi: Bireyler, toplumun yararını gözetken kuralları sorgular ve değerlendirir.

Aşama 6: Evrensel Ahlak İlkeleri: Bireyler, evrensel etik ilkeler doğrultusunda hareket eder.

Bu aşamalar, bireylerin sosyal etkileşimlerinde empati kurma, adalet duygusu geliştirme ve toplumsal normlara uyum sağlama becerilerini etkiler. Özellikle geleneksel düzeydeki bireyler, sosyal ilişkilerde uyum ve iş birliği kurma konusunda daha yetkindirler (Mathes, 2019).

2.3.2. Öğrenme Kuramları

Sosyal becerilerin gelişiminde yalnızca bireyin içsel gelişimsel süreçleri değil, çevresel faktörler ve öğrenme deneyimleri de kritik rol oynamaktadır. Bu noktada öğrenme kuramları, bireylerin sosyal davranışları nasıl öğrendiği, pekiştirdiği ve çevresel uyaranlarla nasıl şekillendirdiğini anlamak açısından temel bir dayanak sunar (Erden ve Akman, 2023). Davranışçı yaklaşımlardan sosyal bilişsel kuramlara kadar birçok teori, sosyal beceri öğretimi ve uygulamalarında rehber niteliğindedir. Aşağıda yer alan tabloda, sosyal beceri gelişimini açıklayan başlıca öğrenme kuramları ve bu kuramların sosyal becerilere yönelik katkıları özetlenmiştir.

Tablo 3.

Sosyal Beceri Gelişimini Açıklayan Öğrenme Kuramları

Kuramsal Yaklaşım	Kuramcı(lar)	Sosyal Becerilere Yönelik Temel Görüşler
Klasik Koşullanma Kuramı	Ivan Pavlov	Sosyal davranışlar, tekrarlanan nötr uyaranların olumlu ya da olumsuz uyarıcılarla eşleşmesi sonucu öğrenilir. Çocuklar bazı sosyal ortamlarda kaygı veya sevinç gibi duygusal tepkileri koşullanma yoluyla geliştirir.
Edimsel Koşullanma	B.F. Skinner	Sosyal davranışlar ödüllere pekiştirildiğinde artar, cezalarla azaltılır. Örneğin, paylaşım

		davranışı ödüllendirildiğinde tekrar edilme olasılığı yükselir
Sosyal Öğrenme Kuramı	Albert Bandura	Sosyal beceriler, model alma, gözlem ve taklit yoluyla öğrenilir. Öz düzenleme ve dolaylı pekiştirme sosyal davranış gelişiminde etkilidir. Bandura'nın <i>bobo doll</i> deneyleri, saldırganlığın gözlemle öğrenilebildiğini göstermiştir.
Bilişsel Davranışçı Yaklaşım	Meichenbaum, A. Beck	Bireyin düşünce kalıpları ve inançları sosyal davranışları şekillendirir. Sosyal beceriler, bireyin bilişsel süreçlerini fark etmesi ve davranışlarını yeniden yapılandırmasıyla geliştirilebilir.

Kaynak: Erden ve Akman (2023), Aydın (2022), Bandura (2001), Skinner (2021), Pavlov (2020), Meichenbaum (2017).

Bu kuramlar, çocukların sosyal gelişim süreçlerini anlamada ve sosyal beceri eğitimlerini planlamada öğretmen ve uzmanlara önemli bir teorik temel sunmaktadır. Klasik Koşullanma Kuramı, Ivan Pavlov tarafından geliştirilmiş olup bireyin çevresel uyarılara karşı belirli tepkileri koşullanma yoluyla öğrenebileceğini savunur (Pavlov, 2020). Sosyal bağlamda, tekrar eden olumlu ya da olumsuz deneyimler çocuğun belirli sosyal durumlara yönelik duygusal tepkilerini şekillendirebilir. Örneğin, bir çocuk sosyal ortamlarda sürekli olarak reddedilirse, bu durum sosyal etkileşimden kaçınma davranışına yol açabilir (Yavuzer, 2023).

Edimsel Koşullanma Kuramı ise B.F. Skinner tarafından geliştirilmiş olup, davranışların sonuçlarına bağlı olarak pekiştirildiği ya da bastırıldığı varsayımına dayanır (Skinner, 2021). Sosyal beceriler, olumlu pekiştirme aracılığıyla desteklendiğinde daha kalıcı hale gelir. Örneğin, paylaşma davranışı gösteren bir çocuğun öğretmeni tarafından övülmesi, bu davranışın tekrarlanma olasılığını artırabilir (Aydın, 2022).

Sosyal Öğrenme Kuramı, Albert Bandura'nın öncülüğünde geliştirilmiş ve bireyin sosyal davranışları gözlem ve taklit yoluyla öğrendiğini savunmuştur (Bandura, 2001). Bu doğrultuda çocuklar; ebeveyn, öğretmen ve akran gibi sosyal modelleri gözlemleyerek

onların davranışlarını taklit eder. Bandura, bu sürecin yalnızca gözleme dayalı olmadığını, aynı zamanda dikkat, hatırlama, uygulama ve motivasyon gibi bilişsel süreçlerin de öğrenmede etkili olduğunu vurgulamaktadır (Erden ve Akman, 2023).

Bilişsel Davranışçı Yaklaşım ise Meichenbaum ve Beck gibi araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olup bireyin düşünce yapılarının davranışlarını şekillendirdiğini ileri sürer (Meichenbaum, 2017). Bu yaklaşım, bireyin kendi düşünce kalıplarını fark etmesini, bu doğrultuda uygun sosyal tepkiler geliştirmesini ve bu tepkileri uygulama yoluyla sosyal becerilerini pekiştirmesini esas alır. Özellikle çocukların kendini izleme, değerlendirme ve yönlendirme becerilerinin geliştirilmesi bu kuramın temel hedeflerindendir (Erden ve Akman, 2023).

Bu dört temel yaklaşım, sosyal beceri eğitimi sürecinde hem teorik hem de uygulamalı bir kılavuz işlevi görmekte; öğretmenlere ve çocuk gelişimi uzmanlarına bireyselleştirilmiş stratejiler oluşturma konusunda bilimsel dayanak sağlamaktadır.

2.4. Okul Öncesinde Çocuklara Kazandırılması Gereken Sosyal Beceriler

Okul öncesi dönemde sosyal becerilerin kazandırılması, çocuğun akran ilişkileri, duygularını ifade etmesi, kurallara uyum sağlaması ve problem çözme becerilerinin gelişmesi açısından kritik bir öneme sahiptir. Okul öncesi çağıdaki çocuklar, sosyal etkileşim yoluyla temel iletişim becerilerini öğrenmeye başlarlar. Bu becerilerin kalıcı hâle gelmesi ise, çocuğun günlük yaşamda yer aldığı sosyal ortamlarda bu becerileri aktif olarak kullanmasıyla mümkündür (Denham , 2012).

Türkiye’de bu alanda yürütülen çalışmalardan biri olan Okul Öncesi Çocuklarda Sosyal Beceri Destek Projesi (OSBEP) kapsamında, 36 ay ve üzeri çocuklara kazandırılması hedeflenen sosyal beceriler belirlenmiştir. OSBEP’te yer alan sosyal beceriler, dört temel başlık altında gruplandırılmıştır. Aşağıda, bu başlıklara ait sosyal becerilerin bir kısmına tablo halinde yer verilmiştir.

Tablo 4

Okul Öncesi Çocuklarda Sosyal Beceri Destek Projesi (OSBEP) Kapsamında, 36 ay ve Üzeri Çocuklara Kazandırılması Hedeflenen Sosyal Beceriler.

1.BAŞLANGIÇ BECERİLERİ	
Kazanımlar	Göstergeler
1.Başkalarıyla selamlaşabilme	1.1. Selam alacağı/vereceği kişiye döner. 1.2. Göz teması kurar. 1.3. Gülümser. 1.4. Nazik bir ses tonu ile selam verir/ alır. 1.5. Günün zamanına uygun selam ifadesi kullanır
2.Akranlarına ismiyle hitap edebilme	2.1. Akranıyla konuşacağı zaman ismini söyler. 2.2. Akranları ile konuşurken göz teması kurar.
3.Başkalarına kendini tanıtabilme	3.1. Tanıştığı kişiyle göz teması kurar. 3.2. Tanıştığı kişiye ismini söyler
4.Anlaşılır bir ses tonuyla konuşabilme	4.1. Konuştuğu kişinin duyabileceği bir ses tonu kullanır. 4.2. Karşısındaki kişinin anlayabileceği hızda konuşur
5.Tanıdığı kişileri başkalarına tanıtabilme	5.1. Tanıtacağı kişinin adını söyler. 5.2. Tanıtacağı kişinin kendisine yakınlık derecesini söyler
2.AKADEMİK DESTEK BECERİLERİ	
Kazanımlar	Göstergeler
1.Bilgilenmekistediği konularda soru sorabilme	1.1. Soru soracağı kişiye yönelir. 1.2. Ulaşmak istediği bilgiye ilişkin soru ifadesi kullanır. 1.3. Soru cümlesine ses tonuyla soru ifadesi

	verir.
	1.4. Soru sorduktan sonra cevabı dinler
2. Kendisine sorulan soruya cevap verebilme	2.1. Sorulan soruya yönelik cevap verir. 2.2. Karşısındaki kişinin duyabileceği bir ses tonuyla cevap verir. 2.3. Verdiği cevabın yeterli olup olmadığını anlamak için karşısındaki kişiden bir işaret bekler.
3. Verilen bir iş ya da görevle ilgili yönergelere uyabilme	3.1. Kendisine verilen yönergeyi dinler. 3.2. Verilen yönergeyi anladığını söz ya da mimiklerle belli eder. 3.3. Verilen yönergeyi anlamadığında tekrar edilmesini ister. 3.4. Verilen yönergeyi yapar. 3.5. Verilen yönergeyi yaptıktan sonra dönüt bekler
4. Karşılaştığı sorunlara alternatif çözümler üretebilme	4.1. Karşılaştığı problemi tanımlar. 4.2. Problem ile ilgili sorular sorar. 4.3. Alternatif çözüm yolları önerir. 4.4 Çözüm yollarını dener. 4.5. En uygun çözüm yolunu uygular.
5. Başladığı etkinliği sonlandırabilme	5.1. Başladığı işi bitirme çabası gösterir. 5.2. Başladığı işi bitirir.
3.ARKADAŞLIK BECERİLERİ	
Kazanımlar	Göstergeleri
1. Arkadaşlarının duygularını anlayabilme	1.1. Arkadaşının mimiklerine göre duygu durumunu söyler. 1.2. Arkadaşının beden diline göre duygu durumunu söyler
2. Başkalarının haklarını koruyabilme	2.1. Başkalarına haksızlık yapıldığını söyler. 2.2. Haksızlık yapanı sözel olarak uyarır.

	2.3. Başkalarının hakkını savunurken sakin davranır.
3. Arkadaşlarının fikirlerine uygun tepki verebilme	3.1. Arkadaşlarının fikirlerini dinler. 3.2. Arkadaşlarının fikirlerine katıldığını ya da katılmadığını nazik söz ve mimiklerle ifade eder
4. Bir iş ya da görev için arkadaşlarıyla işbirliği yapabilme	4.1. Arkadaşlarıyla işbirliği yapmaya istekli olur. 4.2. Arkadaşları ile grupta iş bölümü yapar. 4.3. Aldığı sorumluluğu yerine getirir
5. Arkadaşlarının yaptıklarını takdir edebilme	5.1. Arkadaşları başarı gösterdiğinde fark eder. 5.2. Başarılarından dolayı arkadaşlarına beğenisini söyler. 5.3. Arkadaşlarına yönelik beğenisini ifade ederken beden diliyle sözlerini destekler
4.DUYGULARINI YÖNETME BECERİLERİ	
Kazanım	Göstergeleri
1. Sevinç, üzüntü korku, kızgınlık gibi duygularını ifade edebilme	1.1. Olumlu / olumsuz duygularını ayırt eder. 1.2. Olumlu / olumsuz duygularını sözleriyle ve davranışlarıyla ifade eder.
2.Duygularını başkalarını rahatsız etmeden gösterebilme	2.1. Olumlu / olumsuz duygularını başkalarına fiziksel bir rahatsızlık vermeden ifade eder. 2.2. Olumlu / olumsuz duygularını başkalarına sözel bir rahatsızlık vermeden söyler.
3.İstekleri engellendiğinde bu durumla baş edebilme	3.1. İsteği engellendiğinde nedenini nazik bir şekilde sorar. 3.2. İsteğinin karşılığında verilen cevabı dinler. 3.3. Verilen cevabı kızgınlık ve öfke gibi olumsuz duygulara kapılmadan kabul eder
4.Davranışlarındaki hatalarıyla baş edebilme	4.1. Doğru ya da yanlış davranışını ayırt eder. 4.2. Hata yaptığı durumlarda hatasını kabul eder.

	4.3. Hatasını söyler.
	4.4. Hatasını telafi edecek alternatif çözüm yolları arar
5.Başkalarının duygularını anlayabilme	5.1. Duyguları anladığını jest ve mimiklerle gösterir.
	5.2. Başkasının duygusunu yüz ifadesine bakarak söyler.
	5.3. Başkasının duygusunu beden duruşuna bakarak söyler.

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2018). *Okul öncesi çocuklarda sosyal beceri destek projesi (OSBEP)*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Başlangıç Becerileri , çocukların sosyal etkileşim kurmaya yönelik temel davranışlarını kapsar. Selamlaşma, kendini tanıtma, göz teması kurma, teşekkür etme, özür dileme, izin isteme gibi sosyal giriş davranışları bu grupta yer alır. Başlangıç becerileri; çocuğun sosyal ortamlarda kabul gören iletişim biçimlerini öğrenmesini sağlar ve özgüven kazanımını destekler. Bu beceriler aynı zamanda bireyin kendini tanıtabilmesi, sosyal kurallara uygun davranabilmesi ve akranlarıyla sağlıklı ilişkiler kurabilmesinin temelini oluşturur (MEB, 2018).Bu başlık altında toplamda 11 sosyal beceri kazanımı yer almaktadır. Bu kazanımlar, çocukların sosyal girişim ve iletişim davranışlarını yapılandırmayı amaçlamaktadır. Her kazanım, çocukta gözlenebilir davranış örnekleri ile desteklenmiş ve toplamda 45 gösterge ile somutlaştırılmıştır. Bu göstergeler, çocuğun kazanımı hangi davranışlar aracılığıyla sergilediğini belirlemeye yardımcı olur. Örneğin; “Selamlaşabilme” kazanımı altında çocuğun göz teması kurması, nazik ses tonuyla konuşması, uygun zaman diliminde selam vermesi gibi detaylı davranışlar yer alır. Bu sayede eğitimciler, çocukların sosyal gelişim düzeylerini bireysel olarak analiz edebilir ve ihtiyaç duydukları alanlara yönelik özel destek planları oluşturabilirler. Aynı zamanda bu göstergeler, gelişim sürecinin izlenebilirliğini artırarak erken müdahale fırsatlarını güçlendirir. Çocukların hangi sosyal becerilerde zorlandığına dair sistematik bir veri elde edilmesi, hem ailelerle hem de diğer uzmanlarla iş birliği içinde bütüncül bir destek sürecine olanak tanır. Bu yapılandırılmış yaklaşım, sosyal-duygusal öğrenmenin öğretim programlarına entegre edilmesini kolaylaştırarak sürdürülebilir gelişimi teşvik eder. Böylece çocukların okul öncesi dönemde edindikleri sosyal beceriler, ilkokula ve sonraki yaşam dönemlerine sağlam bir temel oluşturur.

Akademik Destek Becerileri başlık altında yer alan *akademik destek becerileri*, çocukların bilgiye ulaşma, öğrenme sürecine aktif katılım sağlama, problem çözme, yönergeleri takip etme, hedef belirleme ve bu hedefe ulaşma sürecindeki çabalarını kapsayan bilişsel ve iletişimsel yeterlikleri içermektedir. Söz konusu beceriler, çocuğun okul öncesi dönemde akademik yaşantıya hazırlanmasına katkı sunan temel kazanımların edinilmesini desteklemektedir. Bu doğrultuda tabloda yer verilen 12 temel kazanım ve bu kazanımlara ait 47 gösterge aracılığıyla çocukların akademik yeterlik düzeyleri sistematik ve bütüncül bir biçimde gözlemlenebilmektedir.

Akademik destek becerileri kapsamında; çocukların bilgilenmek istedikleri konular hakkında soru sorması, kendisine yöneltilen sorulara uygun şekilde cevap vermesi, verilen iş ya da görevle ilgili yönergelere uyması, karşılaştığı sorunlara alternatif çözümler üretmesi gibi bilişsel ve düşünme becerileri yer almaktadır. Ayrıca, bir etkinliği başlatma ve sonlandırabilme, seçtiği etkinliklerle kendini meşgul edebilme, hedef belirleyerek bu hedef doğrultusunda çaba gösterme gibi planlı davranış geliştirmeye yönelik beceriler de bu başlık altında değerlendirilmektedir.

Bununla birlikte, çocukların grup içinde konuşma başlatma, uygun zamanda söze girme, düşüncelerini ifade etme, karşısındaki kişileri kırmadan eleştiri yapabilme ve kendisi hakkında yapılan eleştirilere açık olabilme gibi sosyal iletişim becerileri de akademik destek becerileri kapsamında yer almaktadır. Bu yönüyle akademik destek becerileri yalnızca bireysel öğrenme süreçlerini değil, aynı zamanda çocukların grup içi etkileşim ve iletişim yeterliklerini de desteklemektedir.

Bu becerilere yönelik geliştirilen göstergeler; öğretmenlerin ve uzmanların çocukların gelişim süreçlerini objektif bir biçimde gözlemlmelerine, çocukların bireysel farklılıklarını tanımalarına ve gelişim alanlarını belirleyerek uygun eğitimsel müdahaleleri planlamalarına olanak tanımaktadır. Böylece çocukların güçlü yönlerinin desteklenmesi ve gelişim alanlarının güçlendirilmesi mümkün hale gelmektedir.

Akademik destek becerileri, yalnızca bilişsel gelişimi değil; aynı zamanda çocukların sosyal gelişimini de doğrudan desteklemektedir. Nitekim okul öncesi dönemde kazandırılması gereken temel sosyal beceriler arasında iletişim kurma, grup içinde kendini ifade edebilme, iş birliği yapma ve çatışmaları uygun yollarla çözebilme gibi beceriler yer almaktadır (Denham et al., 2012). Bu sosyal yeterlikler, çocuğun hem akran ilişkilerinde hem de akademik bağlamda başarılı olmasını desteklemektedir. Yapılan araştırmalar, erken

yaşıta kazanılan sosyal-duygusal becerilerin okul başarısı üzerinde uzun vadeli olumlu etkileri olduğunu ortaya koymaktadır (Jones, Greenberg ve Crowley, 2015). Bu doğrultuda; soru sorma, eleştiri yapma, verilen yönergeleri takip etme ve uygun zamanda söze girme gibi akademik destek becerileri altındaki bazı beceriler, çocukların sosyal çevresiyle sağlıklı ilişkiler kurabilmesine ve öğrenme ortamlarına aktif katılım sağlayabilmesine önemli katkılar sunmaktadır.

Akademik destek becerileri kadar önemli bir diğer sosyal yeterlik alanı da arkadaşlık becerileridir. Bu beceriler, çocukların akran ilişkilerinde olumlu etkileşimler kurabilmesi, sosyal ortamlarda iş birliği yapabilmesi ve duygusal olarak dengeli ilişkiler sürdürebilmesi açısından kritik bir öneme sahiptir. Okul öncesi dönem, bireyin sosyal gelişiminin en hızlı olduğu dönemlerden biri olarak kabul edilmektedir ve bu dönemde kazanılan arkadaşlık becerileri, hem sosyal hem de akademik yaşantıya doğrudan katkı sunmaktadır.

Arkadaşlık becerileri kapsamında çocukların, arkadaşlarının duygularını anlayabilme, başkalarının fikirlerine ve haklarına saygı gösterebilme, bir işi grup içinde iş birliğiyle yürütebilme, sırayla hareket etme, bir gruba ait olma ve paylaşma gibi sosyal yeterlikleri kazanmaları hedeflenmektedir (Çeliköz ve Er, 2009). Bu beceriler, çocukların sosyal kabul düzeylerini artırmakta ve grupla etkileşimlerini artırarak kolaylaştırmaktadır. Ayrıca çocukların oyun sırasında kurallara uyma, oyunun sonucunu kabullenme, arkadaşlarını oyuna davet edebilme, yardım teklif edebilme gibi davranışları sergilemesi, onların hem sosyal hem de duygusal yeterliklerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır (Denham et al., 2012). Bu süreçte çocuğun empati kurarak uygun tepki verebilmesi ve karşısındaki kişiyi sözlü ya da sözsüz biçimlerde destekleyebilmesi, sosyal-duygusal olgunluğun göstergesi olarak değerlendirilmektedir.

Bu bağlamda, tablo 4'te sunulan 13 temel kazanım ve bunlara ilişkin 57 gösterge aracılığıyla çocukların arkadaşlık becerileri çok boyutlu biçimde değerlendirilebilmekte; öğretmenlerin ve uzmanların, çocukların grup içindeki sosyal etkileşim düzeylerini sistematik olarak gözlemleyebilmeleri mümkün olmaktadır. Böylece çocukların sosyal uyum süreçleri desteklenmekte ve bireysel farklılıklarına uygun sosyal gelişim fırsatları sunulabilmektedir.

OSBEP kapsamında sunulan “Duygularını Yönetme Becerileri” başlığı altında yer alan kazanımlar ve göstergeler, okul öncesi dönemde çocuğun duygusal farkındalık kazanmasına, duygularını uygun yollarla ifade etmesine ve sosyal ortamlarda duygusal

düzenleme becerileri geliştirmesine odaklanmaktadır. Bu başlıkta yer alan “Sevinç, üzüntü, korku, kızgınlık gibi duygularını ifade edebilme” ve “Duygularını başkalarını rahatsız etmeden gösterebilme” gibi kazanımlar (ör. 1.1., 1.2., 2.1., 2.2.), çocukların hem kendi duygularını tanımasına hem de bu duyguları sosyal açıdan kabul edilebilir biçimlerde yansıtmaya olanak tanır.

Ayrıca, “İstekleri engellendiğinde bu durumla baş edebilme” ve “Davranışlarındaki hatalarıyla baş edebilme” gibi göstergeler (ör. 3.1., 3.2., 3.3., 4.1.–4.4.) çocukların engellenmişlik, başarısızlık veya hata karşısında duygularını düzenlemelerini ve problem çözme odaklı düşüncelerini destekler. Çocuğun empati geliştirmesi ise, “Başkalarının duygularını anlayabilme” kazanımıyla (5.1., 5.2., 5.3.) doğrudan ilişkilidir ve bu, sosyal ilişkilerde temel bir sosyal yeterlidir (Denham, 2006).

“Heyecan ve kaygı yaratan baskı durumlarında sakin kalabilme”, “Alay etmeyle baş edebilme”, “Hayır cevabını kabul edebilme” gibi göstergeler ise çocuğun öz düzenleme becerilerini yapılandırmasına yardımcı olur (Shonkoff ve Phillips, 2000). Özellikle “Hoşlanmadığı bir duruma tepki vermeden önce düşünebilme” ve “Kendisine zarar gelecek bir durumda hakkını koruyabilme” kazanımları (10.1.–10.3., 12.1.–12.3.), çocuğun kendini ifade ederken sınır koyabilme ve hak arama davranışlarını yapıcı yollarla gerçekleştirebilmesini hedeflemektedir. Bu becerilerin kazandırılması, yalnızca bireysel duygusal gelişimi değil; aynı zamanda grup içi işbirliği, çatışma çözümü ve sosyal sorumluluk gibi üst düzey sosyal yeterliliklerin de temellerini atar (Kostelnik et al., 2015).

OSBEP’de yer alan *Başlangıç Becerileri*, *Arkadaşlık Becerileri*, *Kendini Kontrol Etme Becerileri* ve *Duygularını Yönetme Becerileri* başlıkları altında sunulan kazanım ve göstergeler, erken çocukluk döneminde gelişimsel olarak uygun sosyal becerilerin sistemli bir şekilde kazandırılmasını hedeflemektedir. Bu kazanımlar; çocukların sosyal dünyaya uyum sağlamasını, olumlu akran ilişkileri kurmasını, öz düzenleme becerilerini geliştirmesini ve toplumsal normlara uygun davranışlar sergilemesini destekleyen bütüncül bir çerçeve sunar. OSBEP’de sunulan bu sosyal beceri kazanımları, çocukların yalnızca anlık sosyal durumlarla baş etmelerini değil; aynı zamanda gelecekteki akademik, duygusal ve sosyal başarıları için gerekli temel becerilerin yapıtaşlarını oluşturmaktadır (CASEL, 2013; Denham et al., 2012).

2.5. Okul Öncesi Dönemde Sosyal Beceri Eğitimi

Sosyal beceri eğitimi, özellikle akran ilişkilerinde sorun yaşayan çocuklara bu becerileri kazandırmanın etkili bir yolu olarak literatürde yer bulmaktadır. Sosyal beceri yetersizliği yaşayan çocuklara erken dönemde gerekli müdahale yapılmadığında, bu durum zamanla davranış bozuklukları ve antisosyal eğilimlerin gelişmesine neden olabilmektedir. Bu tür sosyal sorunlar, çocuğun hem akademik başarısını olumsuz yönde etkileyebilir hem de sosyal ilişkilerinde ciddi güçlükler yaşamasına yol açabilir. Dolayısıyla, okul öncesi dönemde uygulanacak sosyal beceri eğitim programları, çocukların ileriki yaşantılarında karşılaşılabilecekleri sosyal problemlerin önlenmesi açısından kritik bir öneme sahiptir (Kurtulan, 2015).

Sosyal beceri eksikliği yaşayan bireylerin, yetişkinlik dönemlerinde sosyal ilişkilerinde, eğitim süreçlerinde ve mesleki yaşamlarında çeşitli zorluklarla karşı karşıya kalabildikleri görülmektedir. Bu yetersizlikler, bireyin hem kişisel gelişimini hem de profesyonel başarısını olumsuz etkileyerek yaşam kalitesinin düşmesine neden olabilmektedir.

Çocukların sosyal becerileri sergilemekte güçlük yaşamalarının temel nedenlerinden biri, bu becerileri geliştirebilecekleri yeterli sosyal etkileşim fırsatlarından yoksun olmalarıdır. Bunun yanında, bazı çocuklar sahip oldukları becerileri çeşitli sosyal ortamlarda ortaya koymaktan kaygı, özgüven eksikliği veya çekingenlik gibi nedenlerle kaçınabilmektedir. Sosyal beceri eğitimi ise bu gibi durumlara müdahale etmeyi hedefleyerek çocukların kişilerarası iletişim yetkinliklerini desteklemekte, sosyal çevrelerine uyumlarını artırmakta ve dolayısıyla yaşam kalitelerini olumlu yönde etkilemektedir (Demirtaş ve Öğülmüş, 2010).

2.7. Sosyal Beceri Eğitimi Programları

2.7.1. Türkiye'de Sosyal Beceri Eğitimi: OSBEP (Okul Öncesi Sosyal Beceri Destek Programı)

Okul Öncesi Sosyal Beceri Destek Programı (OSBEP), Türkiye'de okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal gelişimlerini desteklemeye yönelik olarak geliştirilen kapsamlı bir eğitim programıdır. Özellikle 36 ay ve üzeri çocukların gelişimsel düzeyleri esas alınarak yapılandırılan program, yaşa uygun sosyal becerilerin kazandırılmasını hedeflemektedir.

OSBEP, çocukların akran ilişkilerini güçlendirme, duygularını uygun yollarla ifade etme, sosyal çevreyle sağlıklı ilişkiler kurma ve karşılaştıkları sosyal durumlara çözüm üretebilme becerilerini geliştirmeye yönelik bir çerçeve sunmaktadır (Yılmaz, 2021).

Program, dört temel sosyal beceri alanını merkeze almaktadır:

1. Başlangıç Becerileri
2. Akademik Destek Becerileri
3. Arkadaşlık Becerileri
4. Duygularını Yönetme Becerileri

Bu alanlara yönelik olarak, çocukların gelişim düzeylerine uygun kazanım ve göstergeler doğrultusunda oyun temelli ve etkileşimli etkinlikler sunulmaktadır. Etkinlikler, çocukların aktif katılımını destekleyecek şekilde esnek biçimde tasarlanmıştır; sınıf içi doğal öğrenme süreçlerine entegre edilmiştir. Bu alanlara yönelik olarak, çocukların gelişim düzeylerine uygun kazanım ve göstergeler doğrultusunda oyun temelli ve etkileşimli etkinlikler sunulmaktadır. Etkinlikler, çocukların aktif katılımını destekleyecek şekilde esnek biçimde tasarlanmıştır; sınıf içi doğal öğrenme süreçlerine entegre edilmiştir. Bu sayede çocuklar, sosyal becerileri yalnızca bilişsel olarak değil, deneyimleyerek ve uygulayarak öğrenme fırsatı bulmaktadır.

OSBEP'in içinde bulunan etkinlerin çoğu, iş birliği gerektiren grup çalışmaları, canlandırmalar, kukla oyunları ve problem çözme temelli görevlerden oluşmakta; bu durum, çocukların empati kurma, sıra bekleme, duygularını ifade etme ve başkalarının duygularını anlama gibi sosyal yeterliklerini pekiştirmektedir. Ayrıca programın sınıf ortamına uyarlanabilir olması, öğretmenlerin günlük planlamalarına entegre ederek uygulamayı sürdürülebilir hale getirmelerine olanak tanımaktadır.

OSBEP'in temelinde, pozitif davranış geliştirme yaklaşımları, sosyal öğrenme kuramı ve aşamalı öğretim ilkeleri yer almaktadır. Bu kuramsal temeller, hem programın bilimsel niteliğini güçlendirmekte hem de öğretmenlerin uygulama sürecini kolaylaştırmaktadır. Programın içeriğinde öğretmenlere yönelik açık ve anlaşılır yönergeler, materyal örnekleri ve ölçme-değerlendirme araçları yer almakta; böylece hem çocukların sosyal gelişimi desteklenmekte hem de öğretmenlerin sınıf içi planlama süreçleri sistematik hale getirilmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2024).

OSBEP'in temel amaçlarından biri, çocukların sonraki eğitim kademelerine sosyal açıdan daha donanımlı bireyler olarak hazırlanmasını sağlamaktır. Bu doğrultuda, aile-okul-toplum iş birliğinin güçlendirilmesi, çocukların akranları, yetişkinler ve çevre ile olan etkileşimlerinin desteklenmesi ve uzun vadede toplumun sosyal refahına katkı sağlanması hedeflenmiştir. Ayrıca, aile katılımına önem verilmesiyle, okulda kazanılan sosyal becerilerin ev ortamında da pekiştirilmesi mümkün hale gelmektedir.

Programın pilot uygulamalarından elde edilen veriler, öğretmenlerin OSBEP'i sınıf içerisinde kolaylıkla uygulayabildiklerini ve bu uygulamaların sınıf yönetimini olumlu yönde etkilediğini ortaya koymaktadır. Program kapsamında geliştirilen gözlem formları ve değerlendirme araçları, çocukların sosyal beceri gelişiminin düzenli olarak izlenmesine olanak tanımaktadır.

2.7.2. Second Step (ABD)

Second Step Programı, Amerika Birleşik Devletleri'nde geliştirilmiş ve okul öncesi dönemden itibaren uygulanabilen bir sosyal-duygusal öğrenme (SDE) programıdır. Program, çocukların empati kurma becerilerini geliştirmeyi, problem çözme süreçlerinde daha etkili olmalarını sağlamayı, dürtü kontrolünü desteklemeyi ve çatışma durumlarında sağlıklı çözüm yolları geliştirmelerini hedeflemektedir. Yapılandırılmış ve yaşa uygun etkinlikler yoluyla çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerini çok yönlü olarak desteklemeyi amaçlamaktadır (Committee for Children, 2023).

Second Step Programı, çocukların gelişimsel özellikleri göz önünde bulundurularak hazırlanmış, yaşa uygun becerilerin kazandırılmasını amaçlayan kapsamlı bir müfredat sunmaktadır. Program kapsamında, öğretmen rehberliğinde gerçekleştirilen grup tartışmaları, canlandırma çalışmaları, hikâye anlatımı ve görsel destekli etkinlikler aracılığıyla çocukların sosyal becerilerinin güçlendirilmesi hedeflenmektedir. Yapılandırılmış ve sistematik yapısıyla öne çıkan program, olumlu davranışların pekiştirilmesini destekleyen uygulamalara da yer vermektedir.

Second Step Programı, yalnızca çocuklara yönelik değil; öğretmenleri ve ebeveynleri de sürece aktif biçimde dâhil eden bütüncül bir yaklaşım sergilemektedir. Ev temelli etkinlikler aracılığıyla, çocukların okul ortamında kazandıkları sosyal-duygusal becerilerin evde de sürdürülmesi ve pekiştirilmesi hedeflenmektedir. Bu yaklaşım, çocuğun sosyal

gelişimini farklı çevrelerde destekleyen kapsamlı bir yapı sunmaktadır (Merrell ve Gueldner, 2010).

Second Step'in okul öncesi uygulamaları; duyguları tanıma, dikkat kontrolü, empati geliştirme, dinleme ve bekleme gibi temel sosyal beceriler üzerine odaklanır. Programın yapılandırılmış ve tekrara dayalı yapısı sayesinde çocuklarda kalıcı davranış değişiklikleri hedeflenmektedir.

2.7.3. PATHS Programı (Promoting Alternative Thinking Strategies)

PATHS (Promoting Alternative Thinking Strategies), çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerini desteklemek amacıyla hazırlanmış kapsamlı bir eğitim programıdır. Özellikle okul öncesi ve erken ilköğretim yaş grubundaki çocukların duygusal farkındalıklarını geliştirmek, problem çözme yeteneklerini güçlendirmek ve olumlu sosyal davranışlar kazandırmak için tasarlanmıştır. Program, bilişsel ve davranışsal kuramlardan yararlanarak, çocukların duygularını tanıma, duygusal düzenleme ve sosyal etkileşimlerde etkili iletişim becerilerini artırmayı hedefler (Jones, Greenberg ve Crowley, 2015).

PATHS programı, çocukların empati kurma, öfke kontrolü, arkadaşlık ve iş birliği gibi sosyal becerilerini geliştirmeye yönelik oyunlar, hikâyeler ve çeşitli etkinlikler içermektedir. Ayrıca öğretmenler için hazırlanan rehber dokümanlar ve değerlendirme araçları, programın sınıf ortamında etkin biçimde uygulanmasını desteklemektedir (Domitrovich ve ark., 2007).

Farklı kültürel bağlamlarda da uygulanabilirliği ve etkisi araştırmalarla kanıtlanan PATHS, çocukların sosyal-duygusal gelişiminde olumlu sonuçlar ortaya koymaktadır (Bierman ve ark., 2010). Türkiye'de de sosyal beceri geliştirme programları arasında önemli bir model olarak kabul edilmektedir.

2.7.4. Programların Karşılaştırmalı Analizi

Aşağıdaki tabloda, OSBEP, Second Step ve PATHS sosyal beceri eğitim programlarının temel özellikleri karşılaştırılmıştır. Tablo, programların gelişim ülkesi, hedef yaş grubu,

sosyal beceri alanları, uygulama süresi ve etkinlik araştırmaları bakımından genel bir değerlendirme sunmaktadır.

Tablo 5.

Farklı Sosyal Beceri Programlarının Temel Özellikleri ve Karşılaştırması

Program	Geliştirildiği Ülke	Hedef Grubu	Yaş	Sosyal Beceri Alanları	Uygulama süresi	Etkililik Araştırmaları
OSBEP	Türkiye	36-72 ay		4 Temel Alan	8 Hafta	Var
Second Step	ABD	4-7 Yaş		Sds Becerileri	Yıllık	Var
PATHS	ABD	3-1 Yaş		Duygu Düzenleme, Düşünce Stratejileri	Haftalık Modüller	Var

Tablo5 incelendiğinde, OSBEP'in Türkiye'de geliştirilmiş ve özellikle okul öncesi dönemdeki çocuklara odaklanmış özgün bir program olduğu görülmektedir. Second Step ve PATHS programları ise ABD kaynaklı olup, daha geniş yaş gruplarını kapsayan sosyal ve duygusal beceri gelişimine yönelik kapsamlı programlardır. OSBEP, 8 haftalık kısa süreli ve yoğun bir uygulama sunarken, Second Step yıllık, PATHS ise haftalık modüller halinde uzun soluklu uygulamalar içermektedir. Her üç programda da etkililik araştırmalarının bulunması, sosyal beceri eğitimi alanında bilimsel temelli uygulamaların önemini göstermektedir.

2.8. Sosyal Becerileri Etkileyen Faktörler

Sosyal becerilerin kazanımı ve gelişimi, hem bireyin genetik yapısından hem de çevresel koşullardan etkilenmektedir. Ailenin tutumları, çocuğun yaşı ve cinsiyeti, akran

etkileşimleri ve genel sosyal çevre, sosyal becerilerin şekillenmesinde belirleyici faktörler arasında yer almaktadır.

2.8.1.Aile

Aile, çocuğun sosyal becerilerinin gelişiminde temel bir rol oynamaktadır. Çocuk dünyaya geldikten hemen sonra annesiyle iletişim kurmaya başlar ve bu bağ, zamanla ailenin diğer bireyleriyle de gelişir. Bu erken iletişim süreci, çocuğun yaşamındaki ilk deneyimlerin temelini oluşturur (Dardağan, 2000).

Çocuklar, sosyal etkileşimlerin ilk deneyimlerini aile ortamında yaşarlar ve bu deneyimler onların iletişim, empati, iş birliği ve problem çözme gibi becerilerini şekillendirir. Aile içindeki sıcak, destekleyici ve tutarlı ortamı, çocuğun kendine güvenini artırırken, sosyal becerilerinin de gelişmesine olanak sağlar (Öztürk ve Demirtaş, 2022). Ayrıca, ebeveynlerin rol modeli olması ve çocukla olumlu sosyal etkileşimlerde bulunmaları, çocuğun sosyal normları öğrenmesini ve uygun sosyal davranışlar geliştirmesini destekler (Yılmaz, 2021). Bunun yanı sıra, aile içi çatışmalar, aşırı koruyuculuk, gevşek tutum veya ihmal gibi olumsuz faktörler, çocuğun sosyal becerilerinin gelişimini olumsuz etkileyebilir. Araştırmalar, sağlıklı aile dinamiklerine sahip çocukların, akranlarıyla daha başarılı iletişim kurduklarını ve sosyal problemlere daha etkili çözümler üretebildiklerini göstermektedir (Kara ve Aydın, 2023). Bu nedenle, sosyal beceri gelişiminin desteklenmesi için ailelerin bilinçlendirilmesi ve çocuklarına uygun sosyal öğrenme fırsatları sunması önem taşımaktadır.

2.8.2. Akran İlişkileri

Çocuklar, akranlarını yalnızca sosyal paylaşım aracı olarak değil, aynı zamanda bilişsel gelişimi destekleyen bir kaynak olarak da kullanabilirler. Güven verici ve destekleyici arkadaşlık ilişkileri, çocukların günlük yaşamda karşılaştıkları stres faktörleriyle başa çıkmalarını kolaylaştırabilir.

Sosyal becerisi yüksek olan bireylerin oluşturduğu arkadaş gruplarındaki olumlu tutumlar çocukların gelişimini destekleyici ortam sunarken; olumsuz sosyal tutumlar sergileyen

çocuklar arasındaki ilişkiler sosyal gelişimini olumsuz etkiler yaratmasına neden olabilir. Bu nedenle çocuğun sadece bir arkadaşına sahip olması olabilir. Bu arkadaşlığın niteliği ve arkadaşının kişilik özellikleride önem taşımaktadır (Lawhon ve Lawhon, 2000).

2.8.3. Sosyo--Ekonomik Düzey

Dervişoğlu (2007) yaptığı çalışmasında, gelir seviyesi düşük olan ailelerin çocuklarında sosyal beceri düzeylerinin daha düşük olduğunu ortaya koymuştur. Araştırma bulgularına göre, ebeveynlerin eğitim düzeyleri yükseldikçe çocukların sosyal becerilerinde de anlamlı bir artış gözlemlenmiştir. Bu durum, sosyoekonomik faktörlerin çocuk gelişimi üzerindeki dolaylı etkisini açıkça ortaya koymakta ve özellikle sosyal öğrenme ortamlarının niteliği ile ebeveynlerin çocuklarına sundukları model olma durumunu önemli hale getirmektedir. Ebeveynlerin eğitilmiş olması, çocuklara problem çözme, duygu düzenleme ve empati gibi becerileri kazandırmada daha bilinçli yaklaşımlar benimsemelerini kolaylaştırmaktadır. Dolayısıyla, ailelerin ekonomik ve eğitsel kaynaklarının yeterliliği, çocukların sosyal becerilerinin gelişimi açısından temel belirleyicilerden biri olarak değerlendirilebilir.

2.8.4. Yaş

Çocuklar büyüdükçe gelişim yalnızca bilişsel, ahlaki ve dilsel alanlarla sınırlı kalmamakta, aynı zamanda sosyal davranışların kazanımı ve gelişimi de bu sürece dâhil olmaktadır. Gelişimsel açıdan ele alındığında, çocukların yaşı ilerledikçe çevreleriyle olan etkileşimleri artmakta; bu durum, empati kurma, iş birliği yapma, duygu düzenleme, sosyal kurallara uyum sağlama gibi sosyal becerilerin de daha belirgin biçimde ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Özellikle erken çocukluk döneminde kazanılan sosyal davranışlar, çocuğun hem okul yaşantısını hem de ileriki yaşamındaki ilişkilerini doğrudan etkileyecek temel bir yapı taşı oluşturmaktadır. Bu nedenle sosyal gelişim, diğer gelişim alanlarıyla karşılıklı etkileşim içinde olup, çocuğun çok yönlü gelişiminin ayrılmaz bir parçası olarak değerlendirilmektedir (Miller, 2019).

2.8.5. Cinsiyet

Çocukların sosyal beceri gelişiminde cinsiyet önemli bir belirleyici olarak kabul edilmektedir. Araştırmalar, kız çocuklarının genellikle duygusal ifadelerini daha rahat kullanabildiklerini, empati kurma ve iletişim becerilerinde erkek çocuklarına kıyasla daha ileri düzeyde olduklarını göstermektedir (Denham ve Bassett, 2021). Erkek çocuklarının ise çoğunlukla daha fazla risk alma eğiliminde olduğu, dolayısıyla sosyal etkileşimlerde bazen daha agresif ya da rekabetçi davranışlar sergileyebildiği saptanmıştır (Martin ve Fabes, 2020). Bu farklılıklar, sosyal beceri programlarının planlanmasında cinsiyete özgü yaklaşımların geliştirilmesini gerektirmektedir.

Ayrıca, sosyal beklentiler ve kültürel normlar da cinsiyet farklılıklarını şekillendirmekte; örneğin, bazı toplumlarda kız çocuklarından daha uyumlu ve işbirlikçi olmaları beklenirken, erkek çocuklarından bağımsızlık ve liderlik özellikleri ön plandadır (Eisenberg et al., 2022). Bu bağlamda, çocukların sosyal becerilerinin gelişiminde cinsiyetin yanı sıra çevresel faktörlerin de dikkate alınması önem taşımaktadır.

2.9.Sosyal Becerinin Değerlendirilmesi

Okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal becerileri, akranlarıyla olan iletişim ve etkileşimleri gözlenerek kolaylıkla değerlendirilebilir. Bu süreçte, çocuğun öğretmenin görüşleri okul ortamında yapılacak değerlendirmeler için önemli bir veri kaynağıdır (Gresham ve Elliott, 2019). Sosyal becerileri değerlendirmek için kullanılan teknikler arasında gözlem, davranış dereceleme ölçekleri, görüşme, öz değerlendirme, yansıtma teknikler, sosyometrik teknikler ve etkileşim kayıtları bulunmaktadır (Fabes, Martin, ve Hanish, 2020).

Eğitim sürecinde kullanılan farklı yaklaşımlar ve ortam düzenlemeleri, çocukların sosyal becerilerini gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kolaylaştırır. Örneğin; sınıf ve okul çevresinde yapılan değişiklikler, çocukların grup etkinliklerine yönlendirilmesi, sosyal durumların incelenmesi, başkalarının duygularını anlama ve paylaşma süreçlerinin gözlenmesi sosyal beceri değerlendirmeleri için etkili yöntemlerdir.

Sosyal becerilerin değerlendirilmesinde esas olan, mümkün olduğunca çoklu kaynaktan veri toplamaktır (Deniz ve Gülçiçek, 2022). Bu sayede, çocuğun sosyal becerilerine ilişkin yalnızca tek bir gözlem ya da değerlendirme yerine, farklı ortamlardan ve kişilerden elde edilen verilerle daha kapsamlı ve nesnel bir değerlendirme yapılması mümkün hale gelir.

2.10. Hikâye ile Sosyal Beceri

Dil, çocukların hayal kurmalarına, düşüncelerini yapılandırmalarına ve ifade etmelerine olanak tanıyan temel bir araçtır. Aynı zamanda bilişsel gelişimi destekleyen önemli bir unsurdur. Dil gelişimi üzerine önemli çalışmaları bulunan kuramcı Vygotsky dil gelişiminin düşünce gelişimiyle eş zamanlı geliştiğini savunmuştur. Vygotsky'e göre kişinin dil öğrenimi düşünce yeteneğindedir etki ettiğini belirtmiştir (Bodrova ve Leong, 2007).

Dil gelişim zihinsel etkinliği olmanın ötesinde aslında toplumsal bir etkileşim sürecidir. Çocuklar bu süreçte, sosyal etkileşim yoluyla kendileri için henüz tam anlamıyla kavrayamadıkları bilgileri anlamlandırma fırsatı bulurlar. Bu etkileşimler, mevcut bilgilerin yeniden gözden geçirilmesini ve zihinsel olarak yapılandırılmasını destekler. Böylece çocuklar, bireysel bilişsel kapasitelerinin ötesine geçerek gelişimsel ilerleme kaydedebilirler (Güvender ve Yıldız, 2014).

Bu bağlamda, dilin gelişimini destekleyen uygulamalardan biri olan hikâye etkinlikleri, çocukların hem bilişsel hem de sosyal yönden gelişmelerine katkı sunan etkili araçlardır. Hikâye okuma ya da anlatma etkinlikleri sırasında; çocukların dinleme, düşünme, soru sorma, soruları yanıtlama ve fikir üretme gibi bilişsel ve dilsel süreçleri aktif hâle gelmektedir. Bu etkinlikler aracılığıyla yalnızca yeni becerilerin kazanımı değil, aynı zamanda çeşitli gelişim alanlarının da desteklenmesi mümkün olmaktadır. Hikâyelerin çocuğun gelişiminde bu denli etkili olmasında, içerdikleri yansıtıcı ve etkileşimli öğrenmeye olanak tanıyan yapı önemli bir rol oynamaktadır (Çakmak Güleç ve Geçgel, 2014). Hikâye dinleyicisi olan çocuk ile yetişkin hikâyede bulunan karakterin duygu ve düşüncelerini tartışarak bilişsel süreçlerin işlenmesine katkı sağlar. Benzer şekilde, hikâyeler çocukların dikkatini yoğunlaştırmasına yardımcı olan hikâyede Aynı zamanda eğlenceli vakit geçirme kaynağıdır. Bu sayede zor öğrenilen konuların öğrenimi kolaylaşmaktadır.

Hikâyelerin çocuğun gelişiminde bu denli etkili olmasında, içerdikleri yansıtıcı ve etkileşimli öğrenmeye olanak tanıyan yapı önemli bir rol oynamaktadır. Hikâyeler, çocuklara kendi yaşantılarını akranlarıyla paylaşma ve bu yaşantılar üzerinden etkileşim kurma fırsatı sunar (Nicolopoulou, 2017). Hikâyeler yoluyla çocuklar, bireysel deneyimlerini akranlarıyla paylaşarak hem sosyal etkileşim becerilerini geliştirir hem de duygusal farkındalık kazanırlar. Bu süreçte çocuklar; hikâyedeki bir karakterin yaşadığı korkuya benzer şekilde kendi korkularını ifade edebilir, hikâye sonunda karakterin yaptığı bir iyilik üzerinden kendi yardım etme deneyimlerini paylaşabilir, bir tartışma ya da anlaşmazlık içeren hikâye üzerinden arkadaşlarıyla yaşadığı çatışmaları yeniden anlamlandırabilir, hikâye sırasında kendisine yöneltilen "Sen olsaydın ne yapardın?" gibi sorularla empati becerilerini geliştirebilirler. Bu tür etkileşimler, çocukların hem kendi duygularını tanımasına hem de başkalarının duygularını anlamasına katkı sunar. Böylelikle çocuklar, paylaşma, iş birliği yapma, duyguları ifade etme, empati kurma gibi temel sosyal becerileri yapılandırma ve pekiştirme fırsatı bulurlar (Acar ve Uyanık, 2020).

Hikâyeler, çocuklara yalnızca eğlenceli zamanlar sunmakla kalmaz; aynı zamanda günlük yaşamda karşılaşılan problemlerle başa çıkmaları için onlara yeni bakış açıları kazandırır. Bu anlatılar, toplumsal olarak benimsenen ve olumlu kabul edilen davranışların anlaşılmasına katkı sağlarken, aynı zamanda kültürel değerlerin ve geleneklerin kuşaktan kuşağa aktarılmasında önemli bir araç işlevi görür (Eades, 2006). Nitekim, hikâye anlatımı çocukların sosyal becerilerinin gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, hikâyelerin sosyal gelişim üzerindeki etkisi yadsınamaz bir öneme sahiptir.

2.11. “Gelecek Bizim”, “365 Gün Öykü” ve “Eğitime Erken Başla” Setlerinin Tanıtımı

Millî Eğitim Bakanlığı, erken çocukluk eğitime yönelik çok yönlü projeler yürüterek çocukların gelişimini desteklemeyi ve okul öncesi eğitime erişimi artırmayı hedeflemektedir. Bu kapsamda geliştirilen üç önemli kitap seti — *Eğitime Erken Başla*, *365 Gün Öykü* ve *Gelecek Bizim* — farklı yaş gruplarına, içerik yapılarına ve kazanım odaklarına sahiptir. *Eğitime Erken Başla* adlı set, Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilen, Millî Eğitim Bakanlığı ile UNICEF’in teknik desteğiyle yürütülen “Erken Çocukluk Eğitiminde (EÇE) Kalite ve Erişimin Arttırılması” projesi kapsamında hazırlanmıştır (UNICEF Türkiye, 2022; MEB, 2022). Proje, çocukların erken çocukluk eğitimi hizmetlerine erişimini artırmakla birlikte bu hizmetlerin niteliğini de

geliştirmeyi amaçlamaktadır. Set, öğretmenler, okul yöneticileri, aileler ve diğer EÇE hizmet sağlayıcılarını kapsayan çok paydaşlı bir yapıda geliştirilmiştir. Kitapların içeriği, özellikle sosyal içerme, kapsayıcılık, erken gelişim destekleri ve dezavantajlı gruplara yönelik erken müdahaleyi temel alan bir yapıdadır. Görsel ve metinsel olarak sözlü anlatımla desteklenen kitaplarda sözsüz anlatım örneklerine yer verilmemiştir. Her bir kitap, çocukların sosyal-duygusal, bilişsel ve dil gelişimlerini desteklemeye yönelik biçimde yapılandırılmıştır (MEB, 2022).

Şekil 1. 'Harika Bir Fikir' kitabının kapağı ve içeriğinden bir sayfa (Sözlü anlatım örneği)

Kaynak: <https://erkencocuklukegitimi.org/assets/books/harika-bir-fikir-dosya/#p=1> (Erişim Tarihi: 28.05.2025)

365 Gün Öykü seti ise Temel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından başlatılan ve öğretmen, akademisyen ve Bakanlık yetkililerinin iş birliğiyle geliştirilen özgün bir çalışmadır. Set, 53 resimli çocuk kitabından oluşmakta olup bu kitaplarda öykü, bilmece-bulmaca, sözcüksüz resimli kitaplar, tekerleme, şiir, kavram ve gezi türleri gibi farklı edebi türler yer almaktadır (MEB, 2023a). Öğretmenler tarafından yazılan öyküler, yine öğretmenler tarafından resimlenmiş ve akademisyenler ile Bakanlık uzmanlarınca editörlük sürecinden geçirilmiştir. Çocukların kültürel, millî ve manevi değerlerini desteklemenin yanı sıra çevre okuryazarlığı ve iklim değişikliği gibi küresel sorunlara ilişkin farkındalık kazandırmayı da hedefleyen bu set, erken okuryazarlık, erken matematik ve düşünme

becerilerinin gelişimini desteklemektedir. Ayrıca kitapların dijitalleştirilmesi ve seslendirilmesi ile çocuklara çoklu öğrenme ortamlarında erişim imkânı sunulmaktadır. Setin içinde yer alan altı kitap tamamen sözcüksüz olup, yalnızca görseller yoluyla çocukların anlam inşası yapmasını ve anlatım becerilerini geliştirmesini hedeflemektedir (MEB, 2023a).

Şekil 2. 'Memleketim Türkiye 'kitabının kapağı ve içeriğinden bir sayfa (Sözlü anlatım örneği)

Kaynak: <https://365gunoyku.meb.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 28.05.2025)

Şekil 3. 'Kümesin İçinde Ne Var?' kitabın kapağı ve içeriğinden bir sayfa (Sözsüz anlatım örneği)

Kaynak: <https://365gunoyku.meb.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 28.05.2025)

Gelecek Bizim seti ise Millî Eğitim Bakanlığı tarafından okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal becerilerini ve değerler eğitimini desteklemek amacıyla hazırlanmış 12 kitaplık bir seridir. Her kitapta görsel destekli hikâyeler aracılığıyla çocukların sosyal yaşam içinde karşılaşılabilecekleri durumlara ilişkin empati, yardımlaşma, sabır, adalet gibi temel değerleri öğrenmeleri amaçlanmaktadır. Kitaplarda hem sözel hem görsel anlatım kullanılmakta olup, sözsüz anlatım içeren kitaba yer verilmemiştir. Bu setin dili sade, anlatımı ise çocukların günlük yaşamla bağlantı kurabilecekleri şekilde yapılandırılmıştır (MEB, 2023b).

Şekil 4. 'Mis Gibi Orman' kitabının kapağı ve içeriğinden bir sayfa (Sözlü anlatım örneği)

Kaynak: Millî Eğitim Bakanlığı. (t.y.). Gelecek Bizim [Çocuk kitabı seti]. Avrupa Konseyi ve Hazine ve Maliye Bakanlığı ile ortak yayın.

Bu üç set birlikte değerlendirildiğinde, erken çocukluk döneminde kitapların sadece bilişsel değil aynı zamanda sosyal-duygusal ve değerler eğitimi açısından da önemli araçlar olduğu anlaşılmaktadır. 365 Gün Öykü seti çoklu tür zenginliği ve sözcüksüz kitap içeriğiyle dikkat çekerken, Eğitime Erken Başla seti kapsayıcılık ve erişim odaklı yaklaşımıyla ön plana çıkmakta, Gelecek Bizim seti ise değerler eğitimi bağlamında özgün bir katkı sunmaktadır.

Tablo 6.

Kitap setleri hakkında bilgilendirme.

Kitap Seti	Kitap Sayısı	Edebi Türler ve Temalar	Hazırlayanlar
365 Gün Öykü	53	Öykü, bilmece, sözcüksüz, şiir, gezi, kavram, çevre bilinci	Öğretmenler, Akademisyenler, MEB

Gelecek Bizim	12	Değerler eğitimi, sosyal duygular, empati, yardımlaşma	MEB
Eğitime Erken Başla	34	Sosyal içerme, kapsayıcılık, gelişimsel destek	MEB, UNICEF, AB iş birliği

2.12. Sosyal Beceri Eğitime Yönelik Yapılan Araştırmalar

Bu bölümde, okul öncesi dönem çocuklarına yönelik gerçekleştirilen sosyal beceri eğitimi temelli araştırmalara ait bulgulara ve özet bilgilere yer verilmiştir.

Kapıkıran, İvrendi ve Adak (2006) tarafından yapılan bu çalışmanın amacı, çocuklardaki sosyal beceri yetersizliklerini ve eksikliklerini belirlemektir. Araştırmada, öğrencilerin sosyal becerileri öğretmenlerin algılarına dayanarak değerlendirilmiştir. Çalışmada kullanılan Sosyal Beceri Ölçeği (SBÖ), farklı sosyal beceri ölçeklerinden yararlanılarak geliştirilmiş olup, 343 öğrenci için uygulanmıştır. Ayrıca, kızların erkeklere kıyasla uyum puanlarının daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Çalışmanın sonuçları, yaş, cinsiyet, birlikte yaşanan kişi ve okula devam yılı değişkenlerinin çocukların sosyal becerileri üzerinde fark yarattığını göstermiştir.

Pickens (2009) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, ortalama yaşı dört olan okul öncesi çocukların pozitif davranışlarını artırmaya yönelik bir sosyal-duygusal eğitim programı uygulanmıştır. Bu program kapsamında, deney grubundaki çocukların ebeveynleri ve öğretmenlerine; çocukların düşüncelerini ifade etmeleri, kurallara uyum sağlamaları, çatışmalardan kaçınmaları, öfke kontrolü yapmaları ve başkalarıyla olumlu ilişkiler kurmaları için nasıl destek olacakları öğretilmiştir. Araştırma bulguları, ailelerin sosyal-duygusal gelişim alanındaki bilgi ve becerilerinin arttığını, öğretmenlerin ve çocukların sosyal etkileşim, iş birliği ve bağımsızlık gibi becerilerinde olumlu gelişmeler yaşandığını ortaya koymuştur. Ayrıca, programın problem davranışlarının azalmasına katkı sağlayarak çocukların sosyal-duygusal gelişimini olumlu yönde desteklediği tespit edilmiştir.

Özdemir-Topaloğlu (2013) tarafından yürütülen araştırmada, sosyal beceri eğitimi programının anaokuluna devam eden 4-5 yaş grubu çocukların akran ilişkileri üzerindeki etkisi ele alınmıştır. Araştırma kapsamında deney grubundaki çocuklara, araştırmacı tarafından geliştirilen etkinlik temelli bir sosyal beceri eğitimi programı 10 hafta süresince

uygulanmış ve bu süreçte toplam 110 etkinlik gerçekleştirilmiştir. Kontrol grubundaki çocuklar ise olağan eğitim programlarına devam etmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, deney grubundaki çocuklarda akranlarına yönelik saldırganlık ve aşırı hareketlilik davranışlarında azalma gözlemlenmiş; aynı zamanda akranları tarafından dışlanma düzeylerinde düşüş tespit edilmiştir. Ayrıca, uygulanan eğitimin etkisinin sekiz haftalık süreç sonunda da sürdüğü belirlenmiştir.

Tanrıverdi-Erarslan (2015) o kul öncesi çocukların sosyal uyum düzeyleri ile değer kazanımları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla bir çalışma yürütmüştür. Araştırma, 2013-2014 eğitim-öğretim yılında İstanbul'un Kartal ilçesinde bulunan devlet anaokullarında öğrenim gören 214 çocuk üzerinde gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak "değer kazanımları ölçeği" ile "sosyal uyum ve beceri ölçeği" kullanılmıştır. Öğrencilerin özelliklerine ilişkin bilgiler ise 210 öğretmen tarafından doldurulmuştur. Araştırma sonuçları, okul öncesi dönemde çocukların sosyal uyum ve sosyal beceri düzeyleri ile değer kazanımları arasında pozitif bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Özellikle, sosyal uyumun çocukların değer kazanımlarını artırdığı gözlemlenirken, sosyal uyumsuzluğun ise değer kazanımı üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı belirlenmiştir. Bu bulgular, sosyal uyumun okul öncesi dönemde değer gelişiminde önemli bir rol oynadığını göstermiştir.

Ömeroğlu, E., Büyüköztürk, Ş., Aydoğan, Y., vd. (2015) tarafından yürütülen çalışmada, Millî Eğitim Bakanlığı'nın müşteri kurum olduğu, Gazi Üniversitesi'nin koordinasyonunda ve TÜBİTAK desteğiyle gerçekleştirilen "Okul Öncesi Sosyal Beceri Destek Projesi (OSBEP)" kapsamında, okul öncesi dönemdeki 36 ay-60 ay ve üzeri çocukların sosyal becerilerinin değerlendirilmesine yönelik geliştirilen ölçme araçları ve yöntemlerine yer verilmiştir. Çalışmada, çocukların sosyal becerilerini izlemek ve değerlendirmek amacıyla özgün ve geçerliliği sağlanmış değerlendirme formları hazırlanmış; ayrıca bu araçların sahada nasıl uygulanacağına ilişkin yöntemsel açıklamalara da yer verilmiştir. Proje, okul öncesi eğitimde sosyal becerilerin gelişimini desteklemek adına sistematik ve bilimsel bir temele dayalı veri sağlaması açısından önemli katkılar sunmaktadır.

Aksoy (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerine dayalı olarak sosyal becerilere ilişkin çok yönlü bir değerlendirme yapılmasıdır. Tarama modeliyle yürütülen çalışmanın katılımcılarını, Tokat ilindeki anaokullarında ve anasınıflarında görev yapan 58 okul öncesi öğretmeni oluşturmuştur. Veriler, araştırmacı tarafından hazırlanan yedi açık uçlu sorudan oluşan görüşme formu

aracılığıyla yüz yüze toplanmış; analizde frekans ve yüzde değerlerinden yararlanılmıştır. Bulgulara göre, öğretmenler çocukların en yeterli olduğu sosyal beceriyi “yardım etme”, en yetersiz oldukları beceriyi ise “paylaşma” olarak belirtmişlerdir. Çalışma kapsamında okul öncesi öğretmenleriyle gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda, okul öncesi dönemde çocuklara kazandırılması gereken sosyal becerilerin neler olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, çocukların en güçlü ve en zayıf sosyal beceri alanları tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra, sosyal becerilerin çocukların gelişimine olan katkıları, öğretmenlerin sosyal beceri etkinliklerine yer verme sıklıkları ve kullandıkları yöntem-teknikler detaylı şekilde ortaya konmuştur. Çalışma ayrıca, sosyal becerilerin geliştirilmesinde öğretmenlerin karşılaştığı zorluklara dair önemli bulgular sunmuştur.

Uslu (2022) tarafından gerçekleştirilen araştırmanın amacı, Oğuz Tansel’in derleyip yazdığı masalların sosyal beceriler açısından incelenmesidir. Betimsel tarama modeliyle yürütülen çalışmada, toplam 41 masal içerik çözümlemesi yöntemiyle analiz edilmiştir. İçerik çözümlemesinde ana kategori “sosyal beceriler” olarak belirlenmiş; alt kategoriler ise “ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri”, “grupla iş yapma becerileri”, “duygulara yönelik beceriler”, “stres durumuyla başa çıkma becerileri”, “plan yapma ve problem çözme becerileri” ile “özdenetimini koruma becerileri” şeklinde yapılandırılmıştır. Araştırma bulgularına göre, incelenen masalların çocukların sosyal gelişimini destekleyecek ve sağlıklı kişilerarası ilişkiler kurmalarına katkı sunabilecek nitelikte sosyal beceriler içerdiği saptanmıştır.

Kendüzler (2024) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin hikâye okuma etkinliklerini nasıl uyguladıkları, bu etkinlikleri nasıl değerlendirdikleri ve etkinliklere katılan çocukların bu süreçle ilgili görüşleri incelenmiştir. Katılımcı grubunu, orta ve düşük sosyoekonomik düzeye sahip ailelerin çocuklarının bulunduğu bir okuldan seçilen 5 okul öncesi öğretmeni ile 60–72 aylık 15 çocuk oluşturmuştur. Veriler gözlem ve görüşme teknikleriyle toplanmış; elde edilen bilgiler içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Gözlem sonuçları, öğretmenlerin hikâye okuma sürecini hazırlık, uygulama ve değerlendirme aşamalarıyla planladıklarını ortaya koymuştur. Sonuç olarak, öğretmenlerin hikâye kitabı seçiminde belli bir farkındalığa sahip oldukları belirlenmiştir. Ayrıca çalışmada, hikâye okuma etkinliklerinin çocukların sosyal becerilerinin gelişimine katkı sağladığı; özellikle empati kurma, sırayla konuşma, dinleme ve duygu paylaşımı gibi sosyal davranışların desteklendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Aksoy, Gültekin Akduman, Şepitci Sarıbaş ve Özyürek (2024) tarafından yürütülen çalışmada, okul öncesi dönemdeki çocuklarda psikolojik sağlamlık ile sosyal beceriler arasındaki ilişki ve sosyal becerilerin hangi kişisel değişkenlerden etkilendiği incelenmiştir. Bulgular, çocukların psikolojik sağlamlıkları ile sosyal beceri düzeyleri arasında orta düzeyde, pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, kız çocuklarının sosyal beceri düzeylerinin erkek çocuklara kıyasla daha yüksek olduğu; 61–72 aylık çocukların duygularını yönetme becerilerinin 48–60 aylık çocuklardan daha gelişmiş olduğu; başlangıç ve arkadaşlık becerilerinde de yaş ve cinsiyete göre anlamlı farklılıklar bulunduğu saptanmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda, çocukların psikolojik sağlamlıkları ve sosyal becerilerini geliştirmeye yönelik öneriler sunulmuştur.

2.13. Hikâye Temelli Eğitim ile Sosyal Becerilerin Kazandırılmasına Yönelik Yapılan Araştırmalar

Bu bölümde, okul öncesi dönem çocuklarına yönelik gerçekleştirilen hikâye temelli eğitim ile sosyal becerilerin kazandırılmasına yönelik araştırmalara ait bulgulara ve özet bilgilere yer verilmiştir.

Esteban ve arkadaşları (2010) tarafından yürütülen araştırmada, 39-52 aylık çocukların başkalarının duygu, düşünce ve davranışlarını anlama, yeni ortamlara uyum sağlama ve beklenmedik durumlarla başa çıkabilme becerilerini geliştirmek amacıyla resimli kitap okuma temelli bir eğitim programı uygulanmıştır. İspanya’da gerçekleştirilen bu çalışmada, deney grubundaki çocuklara iki hafta süresince çeşitli resimli hikâye kitapları okunmuştur. Bu süreçte, çocuklarla yapılan konuşmalarda tamamlayıcı sözdizimlerine, duygu, istek ve beklenti gibi zihinsel süreçleri içeren nedensel ve karşılaştırmalı ifadelerle ağırlık verilmiş, ayrıca çocukların öğretmenleriyle kurdukları etkileşimler desteklenmiştir. Araştırmanın bulguları, resimli kitap okuma programının çocukların sosyal ve duygusal farkındalıklarını artırarak, farklı durumlara uyum sağlama ve başkalarının içsel dünyasını anlama becerilerinde olumlu gelişmeler sağladığını göstermiştir.

Başdaş ve Akar Vural (2018) tarafından gerçekleştirilen yarı deneysel araştırmada, altı yaş grubu okul öncesi çocuklarının sosyal becerilerinin gelişiminde, drama temelli dijital hikâye anlatıcılığı programının etkisi incelenmiştir. Çalışma, 2016–2017 eğitim-öğretim yılının ilk döneminde Aydın ili Efeler ilçesindeki bir devlet anaokulunda uygulanmıştır.

Araştırma kapsamındaki 48 çocuk, deney ve kontrol grubu olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. On hafta süren uygulama süresince, deney grubuna program doğrultusunda drama temelli dijital hikâye etkinlikleri sunulmuş; kontrol grubunda ise öğretmenler okul öncesi eğitim programında yer alan rutin etkinlikleri sürdürmüştür. Veriler, Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (SBDÖ) aracılığıyla toplanmış; öntest ve sontest verileri kovaryans analizi ile değerlendirilmiştir. Analiz sonuçları, deney grubunda yer alan çocukların kızgınlık kontrolü, değişikliklere uyum sağlama, akran baskısı ile başa çıkma, sözel ifade, dinleme, amaç oluşturma ve görev tamamlama becerilerinde anlamlı düzeyde gelişme gösterdiğini ortaya koymuştur. Buna karşın kişiler arası ilişkiler, kendini kontrol etme ve sonuçları kabul etme gibi bazı sosyal becerilerde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Araştırma, dijital hikâye anlatıcılığı ve drama temelli yaklaşımların sosyal becerilerin kazandırılmasında etkili olabileceğini göstermektedir.

Deniz ve Öztürk (2019) tarafından gerçekleştirilen bu çalışmada, okul öncesi dönemde uygulanan hikâye temelli sosyal beceri eğitim programının çocukların empati becerileri üzerindeki etkisi detaylı olarak incelenmiştir. Çalışmada, farklı anaokulu sınıflarında eğitim gören çocuklara belirli bir süre boyunca düzenli olarak hikâye anlatımı ve rol yapma etkinlikleri uygulanmıştır. Bu etkinlikler sırasında çocukların hem dinleme hem de ifade becerilerinin gelişimine katkı sağlanmış, aynı zamanda empatiyi destekleyen sosyal durumlar üzerine yoğunlaşmıştır. Araştırmanın sonuçları, hikâye temelli eğitime katılan çocukların empati becerilerinde anlamlı ve gözle görülür bir artış olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulgular, hikâye anlatımının çocukların başkalarının duygularını anlama, onların perspektifinden bakabilme ve duygusal tepkiler geliştirme yeteneklerini geliştirmede oldukça etkili bir yöntem olduğunu göstermektedir. Ayrıca çalışma, sosyal becerilerin kazandırılmasında hikâye temelli yaklaşımların önemli bir eğitim aracı olarak kullanılabileceğini desteklemektedir.

Aydın ve Uzun (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, etkileşimli kitap okuma uygulamalarının 60-72 aylık çocukların sosyal becerilerine olan etkisi deneysel bir araştırma modeliyle incelenmiştir. Araştırmada, deney grubundaki çocuklarla yapılandırılmış etkileşimli kitap okuma etkinlikleri yürütülmüş, kontrol grubundaki çocuklarla ise geleneksel hikâye anlatım yöntemleri kullanılmıştır. Uygulama öncesi ve sonrası verileri karşılaştırıldığında, etkileşimli kitap okuma uygulamalarının çocukların sosyal becerilerinde anlamlı düzeyde bir gelişim sağladığı belirlenmiştir. Elde edilen bulgular, okul öncesi eğitim sürecinde çocukların sosyal gelişimini desteklemede

etkileşimli kitap okuma etkinliklerinin etkili bir yaklaşım olabileceğini göstermektedir. Bu doğrultuda, öğretmenlerin sınıf içi planlamalarında bu tür uygulamalara daha fazla yer vermesi önerilmektedir.

San Juan ve Astington (2020) tarafından yapılan çalışmada, 3-4 yaş grubundaki çocukların sosyal bilişsel ve dilsel becerilerini geliştirmek amacıyla etkileşimli hikâye anlatımı müdahalelerinin etkileri incelenmiştir. Toplam 83 çocuk üç farklı gruba ayrılarak, her gruba zihinsel durum terimlerinin yoğun kullanıldığı çeşitli hikâye anlatımı etkinlikleri uygulanmıştır. Müdahale sürecinde, çocukların zihinsel durumları ifade eden kelimelerle etkileşimleri artırılmış ve bu sayede başkalarının duygu, düşünce ve niyetlerini daha iyi anlama becerileri desteklenmiştir. Elde edilen bulgular, etkileşimli hikâye anlatımının çocukların sosyal bilişsel gelişimini ve özellikle zihinsel durum dili kullanımını anlamlı ölçüde güçlendirdiğini göstermiştir. Bu sonuçlar, hikâye temelli eğitimdeniz programlarının okul öncesi dönemde sosyal becerilerin geliştirilmesinde etkili bir yöntem olduğunu ortaya koymaktadır.

Yıldız ve Demirtaş (2021) tarafından yapılan çalışmada, hikâye temelli etkinliklerin 5-6 yaş çocuklarının sosyal becerileri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırma, ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desenle yürütülmüştür. Deney grubundaki çocuklara 8 hafta süresince haftada iki gün hikâye temelli sosyal beceri etkinlikleri uygulanmıştır. Kontrol grubuna ise herhangi bir müdahalede bulunulmamıştır. Araştırma bulgularına göre, deney grubundaki çocukların iş birliği yapma, duygularını ifade etme, sıra bekleme ve arkadaş ilişkilerini yönetme gibi sosyal becerilerinde anlamlı düzeyde artış görülmüştür. Bu sonuç, hikâye temelli etkinliklerin sosyal beceri kazandırmada etkili bir yöntem olduğunu ortaya koymaktadır.

Aksoy (2021) tarafından yürütülen çalışmada, Brigman, Lane ve Lane (1994) tarafından geliştirilen “Öğrenmeye Hazırım” adlı sınıf temelli sosyal beceri programı Türkçeye uyarlanarak okul öncesi çocuklar için kullanılabilir hâle getirilmiştir. Programın temel amacı, dört-yedi yaş aralığındaki çocukların okul başarısını destekleyecek sosyal ve öğrenme becerilerini geliştirmektir. Uygulama kapsamında yüksek sesle kitap okuma, hikâye anlatımı, dramatik oyun, kukla kullanımı, şarkılar, dinleme ve dikkat etkinlikleri gibi çeşitli öğrenme yöntemlerine yer verilmiştir. Ayrıca program; model olma, koçluk yapma, ipucu verme, çocuk anlatımları ve tekrarları, akran geri bildirimleri ve teşvik çemberi gibi öğretim stratejilerini içermektedir. Araştırma sonucunda, programın Türk

çocuklarının sosyal becerilerini geliştirme açısından uygulanabilir ve etkili bir eğitim aracı olduğu ortaya konmuştur.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1.Araştırma Modeli

Bu araştırmada Millî Eğitim Bakanlığı tarafından okul öncesi dönem çocukları için hazırlanmış üç kitap seti incelenmiştir: “365 Gün Öykü”, “Gelecek Bizim” ve “Eğitime Erken Başla”. Bu Çalışma, nitel araştırma desenlerinden doküman incelemesi yöntemi temel alınarak yürütülmüştür. Aynı zamanda sözsüz kitaplarla yapılan araştırmada fenomenolojik (olgu bilim) deseni kullanılmıştırDoküman incelemesi; araştırma problemi ile ilgili yazılı ve görsel materyallerin sistematik olarak analiz edilmesini içeren bir veri toplama yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 187).Bu yönüyle araştırma, mevcut durumu yazılı materyaller üzerinden analiz etmeyi amaçlayan betimsel bir nitelik taşımaktadır.Fenomenolojik desen, bireylerin bir olguyu nasıl deneyimlediğini ve bu olguya nasıl anlam yüklediğini anlamaya yönelik nitel bir araştırma desendir.Bu araştırmada fenomenolojik desen tercih edilmiştir çünkü öğretmenlerin hikâye kitaplarıyla sosyal beceri kazandırma süreçlerinde yaşadıkları deneyimleri, algıları ve anlamları derinlemesine incelemek amaçlanmıştır.Araştırma kapsamında söz konusu kitap setlerinde yer alan metinler, sosyal becerilerle ilişkili temalar doğrultusunda değerlendirilmiştir. Kitaplarda yer alan kazanım ve içerikler, Okul Öncesi Sosyal Beceri Eğitim Programı'nda (OSBEP) belirtilen dört temel sosyal beceri alanı (başlangıç becerileri, arkadaşlık becerileri, duygu düzenleme becerileri ve problem çözme becerileri) doğrultusunda analiz edilmiştir.

Araştırma kapsamında söz konusu kitap setlerinde yer alan metinler, sosyal becerilerle ilişkili temalar doğrultusunda değerlendirilmiştir. Kitaplarda yer alan kazanım ve içerikler, Milli Eğitim Bakanlığı (2024) tarafından güncellenen okul öncesi eğitim programındaki sosyal beceri kazanım ve göstergeleri ile Okul Öncesi Sosyal Beceri Eğitim Programı'nda (OSBEP) belirtilen dört temel sosyal beceri alanı (başlangıç becerileri, arkadaşlık becerileri, duygu düzenleme becerileri ve problem çözme becerileri) doğrultusunda analiz edilmiştir. İlgili kazanımlar ve temalarla örtüşen örüntüler belirlenmiş ve elde edilen veriler tablolastırılarak yorumlanmıştır.

Araştırmada veri çeşitliliğini sağlamak amacıyla gözlem tekniği de kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda sıkça kullanılan gözlem, belirli olay, kişi veya durumlara ilişkin sistematik bilgi edinmeyi amaçlar (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu doğrultuda, Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı kurumlarda görev yapan 6 okul öncesi öğretmenlere, belirlenen kitap setlerindeki sözsüz olan) kitaplar okutulmuştur. Kitap okuma süreci araştırmacı tarafından gözlemlenmiş; öğretmenlerin kitaplarla kurdukları etkileşimler ve verdikleri tepkiler ses kaydıyla belgelenmiştir.

Gözlem yoluyla elde edilen bu veriler, kitapların sosyal beceriler açısından ne tür mesajlar içerdiğini anlamada destekleyici nitelikte olup, doküman incelemesi bulgularıyla birlikte bütüncül şekilde değerlendirilmiştir.

3.2.Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından okul öncesi eğitime yönelik olarak yayımlanmış üç farklı kitap setinde yer alan toplam 94 okul öncesi hikâye kitabı oluşturmaktadır. Kitapların seçiminde, amaçlı örnekleme türlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme; belirli niteliklere sahip durumların derinlemesine incelenmesine olanak tanıyan ve bilgi açısından zengin örnekler sunmayı amaçlayan bir yaklaşımdır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2018; Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Araştırmaya dâhil edilen kitapların seçiminde aşağıdaki ölçütler esas alınmıştır:

- 2023 yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanmış okul öncesi hikâye kitapları arasında yer almak,
- Okul öncesi döneme hitap eden içeriklere sahip olmak,
- Sosyal becerilerle ilgili temalar içermek.

Belirlenen bu ölçütler doğrultusunda seçilen kitaplar, içerik analizi sürecine alınmıştır. Ayrıca kitapların çocuklarla etkileşimli olarak okunmasına yönelik olarak, Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı kurumlarda görev yapan altı okul öncesi öğretmen görevlendirilmiştir. Rastgele seçilen yazısız (resimli) hikâye kitapları bu öğretmenler tarafından çocuklara okunmuş, okuma süreci sesli olarak kaydedilerek dokümantasyon sağlanmıştır.

Elde edilen ses kayıtları analiz edilerek öğretmenlerin kitap okuma sürecinde vurguladıkları sosyal beceri unsurları belirlenmiştir. Böylece kitapların içerdiği sosyal becerilerin niteliği ve bu becerilerin öğretmenler tarafından ne ölçüde ön plana çıkarıldığı sistematik bir şekilde değerlendirilmiştir.

Kitaplara ilişkin ayrıntılı bilgiler, **Ek-1’de “Kitap Bilgi Formu”** tablosu olarak sunulmuştur.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada, nitel araştırma desenine uygun olarak doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgularla ilgili bilgi içeren yazılı materyallerin sistematik biçimde analiz edilmesini içermektedir. Nitel araştırmalarda sıkça başvurulan bu yöntem, araştırmacının gözlem ya da görüşme gibi doğrudan veri toplama tekniklerine başvurmadan mevcut belgeler üzerinden veri elde etmesini mümkün kılar (Bowen, 2009).

Araştırmanın dokümanlarını, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2023 yılında yayımlanan ‘Gelecek Bizim’ , ‘ 365 Gün’ ve ‘Eğitime Erken Başla’ adlı okul öncesi kitap setlerinde yer alan toplam 94 adet hikâye kitabı oluşturmaktadır. Araştırmacı tarafından bireysel olarak okunan bu kitaplar, içeriklerindeki sosyal beceri ifadeleri açısından sistematik biçimde analiz edilmek üzere düzenlenmiştir.

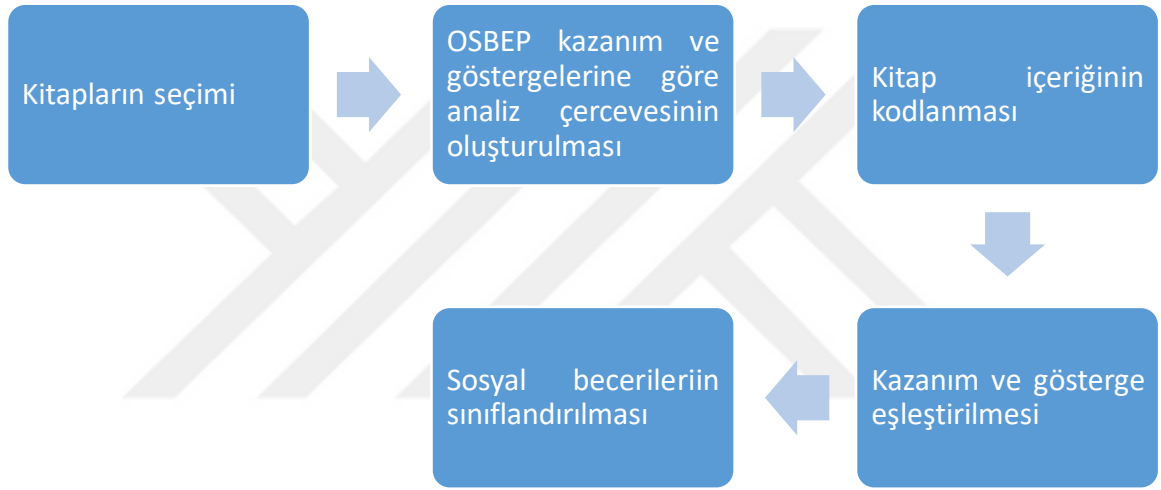
Veri çeşitliliğini artırmak amacıyla, rastgele seçilen setler içerisindeki sözsüz (resimli) hikâye kitapları, 6 öğretmen tarafından okul öncesi çocuklara okunmuştur. Okuma süreci boyunca öğretmenlerin sesleri kayıt altına alınmış ve elde edilen ses kayıtları analiz edilerek, öğretmenlerin kitap okuma sırasında vurguladıkları sosyal beceri unsurları belirlenmiştir. Bu sayede yalnızca kitap içerikleri değil, aynı zamanda öğretmenlerin sosyal becerileri nasıl aktardıkları da veri setine dâhil edilmiştir.

3.4. Veri Toplama Süreci

Bu araştırmanın veri toplama süreci, nitel araştırma desenine uygun olarak doküman incelemesi ve ses kaydı analizi yöntemleriyle yürütülmüştür. Çalışma kapsamında, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2023 yılında okul öncesi döneme yönelik olarak yayımlanan

‘Gelecek Bizim’ , ‘365 Gün’ ve ‘Eğitime Erken Başla’ başlıklı kitap setlerinde yer alan toplam 94 hikâye kitabı, ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Kitaplara ilişkin detaylı bilgilere Ek-1’de yer alan “Kitap Bilgi Formu” tablosunda yer verilmiştir.

Araştırma sürecinin ilk aşamasında, belirlenen hikâye kitapları araştırmacı tarafından birebir okunmuş; her kitap, içerdiği sosyal beceri ifadeleri açısından ön değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Bu süreçte yer alan ifadeler, Okul Öncesi Sosyal Beceri Eğitim Programı (OSBEP)’te tanımlanan dört temel beceri alanına — Başlangıç Becerileri, Akademik Destek Becerileri, Arkadaşlık Becerileri ve Duyguları Yönetme Becerileri — göre sınıflandırılarak analiz edilmek üzere düzenlenmiştir.

Şekil 5. Araştırmada Kullanılan Sosyal Beceri Tespit Süreci

Her bir hikâye kitabı, yukarıda belirtilen sosyal becerilere karşılık gelen **kazanım ve göstergeler** çerçevesinde ayrıntılı olarak analiz edilmiştir. Kitaplarda yer alan ifadelerin hangi sosyal becerilere hizmet ettiğine dair **örnek cümleler belirlenmiş**, bu veriler sistematik biçimde kaydedilerek bir “**Kitap İnceleme Tablosu**” oluşturulmuştur.

İkinci aşamada ise, belirlenen örnek yazısız hikâye kitapları 6 okul öncesi öğretmeni tarafından sınıf ortamında çocuklara okunmuştur. Öğretmenlerin okuma süreçleri sesli olarak kaydedilmiş ve bu kayıtlar yazılı metne dönüştürülmüştür. Elde edilen veriler, içerik analizi tekniği ile değerlendirilmiştir. Analiz sürecinde, öğretmenlerin hikâye anlatımı sırasında kullandıkları ifadeler, OSBEP’te tanımlanan dört sosyal beceri başlığına göre kodlanmış ve sınıflandırılmıştır. Ayrıca öğretmen söylemleri kapsamında yönlendirme, sosyal bilinç kazandırma, betimleme yapma ve çocuklara duygu ifadesine fırsat verme gibi

tematik yapılar da analiz kapsamına alınmıştır. Bu doğrultuda, öğretmen söylemleri üzerinden sosyal beceri destekleyici veya destekleyici olmayan anlatım örüntüleri de belirlenmiştir

Şekil 6. Öğretmen Verilerinin Toplanma ve Analiz Süreci

Veri toplama süreci boyunca etik ilkelere özen gösterilmiş; öğretmenlere ait herhangi bir demografik bilgiye yer verilmemiştir. Katılımcıların kimlikleri gizli tutulmuş; aydınlatılmış onam formları alınarak araştırma, gizlilik ve gönüllülük esasları çerçevesinde yürütülmüştür.

3.5. Verilerin Analizi

Bu araştırmada verilerin analizinde nitel araştırma desenine uygun olarak içerik analizi yöntemi tercih edilmiştir. İçerik analiz süreci iki temel aşamada yürütülmüştür. İlk aşamada, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2023 yılında yayımlanan ‘Gelecek Bizim’ , ‘365 Gün’ ve Eğitime Erken Başla’ adlı çocuk kitap setlerinde yer alan toplam 94 hikâye kitabı, Okul Öncesi Sosyal Beceri Eğitim Programı’nda (OSBEP) tanımlanan dört temel sosyal beceri başlığı doğrultusunda değerlendirilmiştir. Bunlar; başlangıç becerileri, akademik destek becerileri, arkadaşlık becerileri ve duyguları yönetme becerileridir. Her bir hikâye kitabı, bu becerilere karşılık gelen kazanım ve göstergeler çerçevesinde ayrıntılı olarak analiz edilmiştir. Analiz sürecinde, her kitapta yer alan ifadelerin hangi sosyal

becerilere hizmet ettiğine dair örnek cümleler belirlenmiş ve bu veriler sistematik biçimde kaydedilerek “Kitap İnceleme Tablosu” oluşturulmuştur. Söz konusu tabloya çalışmanın Ek-2 bölümünde yer verilmiştir.

İkinci aşamada ise, Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı 6 farklı okul öncesi öğretmenin, sözsüz (resimli) hikâye kitaplarını sınıf ortamında çocuklara okuma süreçleri ses kaydı yoluyla belgelenmiştir. Öğretmenlerin bu süreçte sosyal becerilere yönelik hangi vurguları yaptıkları, araştırmacı tarafından geliştirilen “Sosyal Beceri Gözlem Kontrol Listesi” aracılığıyla analiz edilmiştir. Kontrol listesi, OSBEP’te tanımlanan dört sosyal beceri alanına ait tüm kazanım ve göstergeler dikkate alınarak oluşturulmuştur. Ses kayıtları dikkatlice dinlenmiş; öğretmenlerin kitap okuma sürecindeki söylemleri, sosyal beceri alanlarına ilişkin ifadeleri içerecek şekilde anlam birimleri olarak çözümlenmiştir. Bu çözümlmeler, ilgili kazanım ve göstergelerle eşleştirilmiş; her öğretmenin hangi sosyal beceri alanlarına vurgu yaptığı içerik analizi yaklaşımıyla değerlendirilmiştir. Bu gözlem aracı çalışmanın Ek-3 bölümünde sunulmuştur.

Bu iki aşamalı analiz süreci sayesinde, yalnızca hikâye kitaplarının sosyal beceriler açısından sunduğu potansiyel değil, aynı zamanda öğretmenlerin bu içerikleri sınıf içinde nasıl yorumladıkları ve çocukların sosyal gelişimini desteklemek amacıyla ne tür pedagojik söylemler kullandıkları da detaylı biçimde ortaya konmuştur. Böylece içerik ve uygulama düzeyinde bütüncül bir analiz yapılması hedeflenmiştir.

Bu çalışmada analiz edilen hikâye kitaplarındaki ifadeler, OSBEP’te tanımlanan sosyal beceri alanlarına göre temalandırılmış ve her tema için belirli kodlar oluşturulmuştur. Bu temalar ve kodlara ilişkin detaylı açıklamalar Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7

OSBEP Sosyal Beceri Tema ve Kod Tablosu

Tema(OSBEP)	Kodu	Açıklama
Başlangıç Becerileri	BB	Ses tonu kullanma, dinleyebilme, teşekkür etme, izin isteme, soru sorma, etkinliği sonlandırma gibi temel sosyal beceriler.

Akademik Destek Becerileri	ADB	Bilgi verme, yönlendirme, katılım sağlama, bilişsel destek sunma.
Duyguları Yönetme Becerileri	DYB	Duyguları tanıma, ifade etme, sakinleşme ve duygu düzenleme becerileri.
Arkadaşlık Becerileri	ARB	Başkalarının haklarına saygı gösterme, fikirlerine uygun tepki verme.

Tablo 7 incelendiğinde, Başlangıç Becerileri, Akademik Destek Becerileri, Duyguları Yönetme Becerileri ve Arkadaşlık Becerileri olmak üzere dört ana tema altında kodlamaların yapıldığı görülmektedir. Her bir tema, çocukların sosyal gelişimini destekleyen özgül davranışlara karşılık gelmektedir. Bu yapı, içerik analizi sürecinde öğretmen söylemlerinin sistematik bir şekilde değerlendirilmesine olanak sağlamıştır.

Araştırma kapsamında, sözsüz hikâye kitaplarının okul öncesi öğretmenler tarafından uygulanması sürecinde ortaya çıkan söylemler, OSBEP'te (2022) yer alan dört sosyal beceri başlığı temel alınarak içerik analizine tabi tutulmuştur. Elde edilen veriler doğrultusunda tüm öğretmenlerde Başlangıç Becerilerine yönelik ifadelere rastlanmıştır. Bu durum, öğretmenlerin çocuklarla etkileşimi başlatma, yönergeleri iletme ve dikkat çekme gibi sosyal becerileri desteklediğini göstermektedir.

Akademik Destek Becerileri ise yalnızca 1., 5. ve 6. öğretmenlerin söylemlerinde belirlenmiştir. Bu öğretmenlerin, kitap okuma sürecinde çocukların düşünme, anlama ve ifade etme süreçlerine katkı sağlayan yönlendirmelerde bulundukları görülmektedir. Benzer şekilde, Duyguları Yönetme Becerileri de yine aynı üç öğretmende tespit edilmiştir. Bu öğretmenlerin söylemlerinde duyguları tanıma, ifade etme ve düzenleme gibi becerilere yönelik dolaylı ya da doğrudan ifadeler yer almıştır.

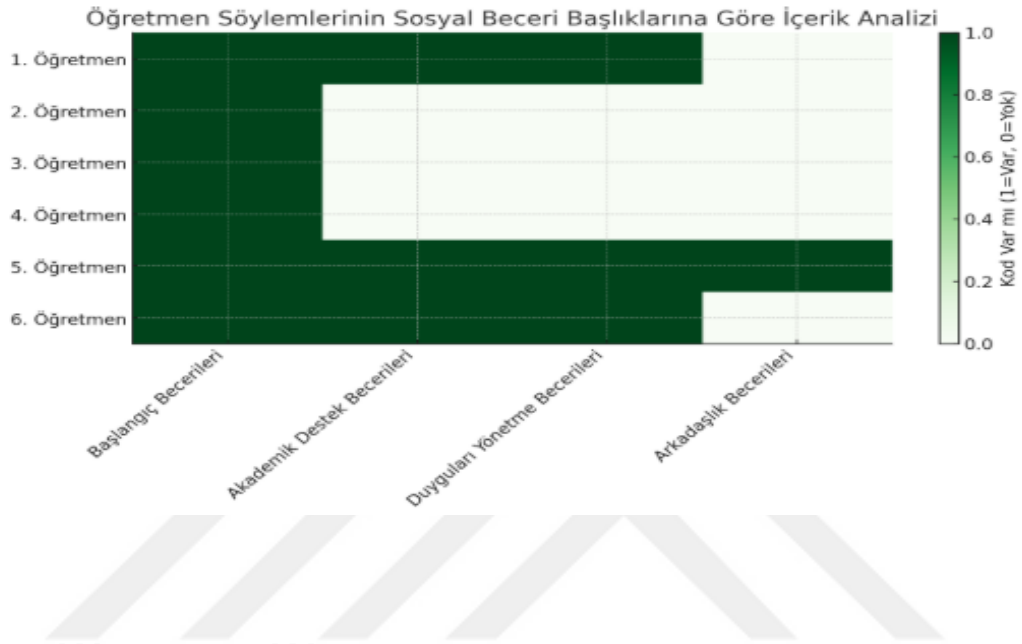
Arkadaşlık Becerileri ise yalnızca 5. öğretmenin söylemlerinde gözlemlenmiştir. Diğer öğretmenlerde bu başlığa ilişkin söylem bulunmamaktadır. Bu durum, öğretmenlerin sosyal ilişkiler, iş birliği ya da empati gibi becerilere yer verme konusunda farklılaştığını ortaya koymaktadır.

Elde edilen bulgular, öğretmenlerin sözsüz kitap uygulamaları sırasında sosyal beceri alanlarına farklı düzeylerde vurgu yaptıklarını göstermektedir. Bu durum, öğretmenlerin

sosyal beceriyi destekleme yaklaşımlarının bireysel farklılıklar taşıdığını da işaret etmektedir

Tablo 8

Öğretmen Söylemlerinin Sosyal Beceri Başlıklarına Göre İçerik Analizi

3.6. Geçerlilik ve Güvenirlilik

Bu araştırmada elde edilen verilerin geçerliği ve güvenilirliğini artırmak amacıyla nitel araştırma ilkeleri doğrultusunda çeşitli stratejiler benimsenmiştir. Öncelikle araştırma süreci, amaca uygun veri kaynaklarının seçimiyle yapılandırılmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından okul öncesi döneme yönelik hazırlanan ve aktif olarak kullanılan üç farklı hikâye kitap setinin (365 Gün Öykü, Gelecek Bizim, Eğitime Erken Başla) incelenmesi, çalışmanın iç geçerliğini artıran temel unsurlardan biri olmuştur. Bu kaynaklar, Okul Öncesi Sosyal Beceri Eğitim Programı (OSBEP) kapsamında tanımlanan dört temel sosyal beceri alanına (başlangıç, arkadaşlık, duygu düzenleme ve problem çözme becerileri) uygunlukları açısından değerlendirilmiştir.

Araştırmada kullanılan doküman incelemesi süreci sistematik biçimde yürütülmüş; kitap içerikleri sosyal becerilere ilişkin temalar doğrultusunda analiz edilmiş ve elde edilen veriler tablolaştırılarak açık biçimde sunulmuştur. Böylelikle çalışmanın anlam geçerliği güçlendirilmiştir. Aynı zamanda, sözsüz kitaplarla gerçekleştirilen uygulamalarda öğretmenlerin deneyim ve algılarının incelenmesine yönelik fenomenolojik desen tercih

edilmiştir. Bu noktada öğretmen söylemleri, kitap okuma süreçlerinde gözlem yoluyla elde edilmiş ve doğrudan alıntılar kullanılarak bulguların geçerliği desteklenmiştir.

Araştırmada doküman incelemesine ek olarak, öğretmen gözlemleri ve ses kayıtları da veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Görüşmeler sonucunda öğretmenlerin okuduğu sözsüz kitaplarda yer verdiği ifadeler aynen aktarılmış geçerliliğe katkı sunulmuştur. Farklı veri türlerinin birlikte değerlendirilmesi, elde edilen temaların derinlemesine incelenmesini ve yorumların daha sağlam temellere oturtulmasını sağlamıştır.

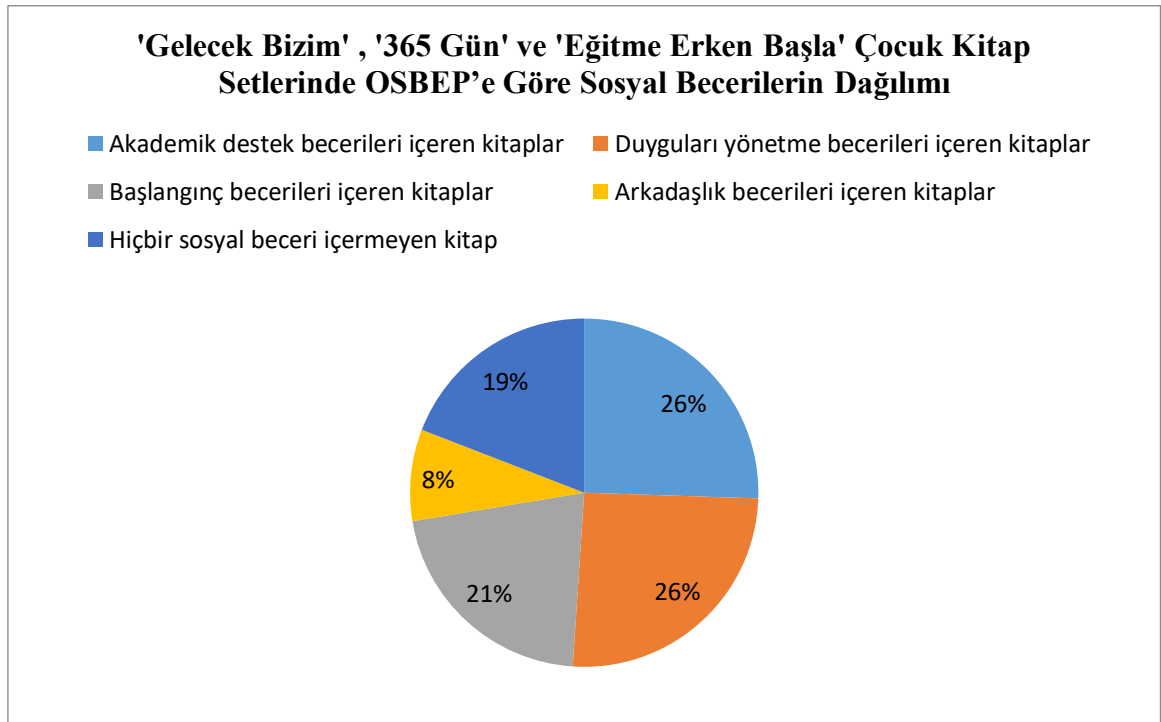
Çalışmanın güvenilirliğini artırmak adına kodlama süreci özenle yürütülmüş, elde edilen temalar alan yazın ile karşılaştırılarak yorumlanmıştır. Kodlamaların tutarlılığını test etmek amacıyla alan uzmanı görüşüne başvurulmuş ve analizler bu doğrultuda yeniden gözden geçirilmiştir. Görüş birliği değerlendirmesi kapsamında, Miles ve Huberman (1994) tarafından önerilen “[Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)] x 100” formülü kullanılarak yapılan hesaplama sonucunda %85 oranında bir uyum elde edilmiştir. Bu oran, çalışmanın güvenilirliğinin yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir.

Ayrıca, araştırma süreci boyunca şeffaflık, aktarılabilirlik ve denetlenebilirlik ilkelerine bağlı kalınmış; yöntemsel tercihler ve analiz adımları açık biçimde raporlanmıştır. Katılımcı öğretmenlere ait tüm kimlik bilgileri gizli tutulmuş, etik kurul onayı ve aydınlatılmış onam formu ile çalışma, gönüllülük ve gizlilik esaslarına uygun olarak yürütülmüştür.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen verilerin analiz sonuçları yer almaktadır. Sonuçlar grafik ve tablo haline getirilerek yorumlanmıştır.

Şekil 7. 'Gelecek Bizim' , '365 Gün' ve 'Eğitime Erken Başla' çocuk kitap setlerinde OSBEP'E göre sosyal beceri dağılımı.

Araştırma kapsamında incelenen 94 okul öncesi hikâye kitabı, içeriklerinde sosyal becerilere ilişkin kazanımlara ne ölçüde yer verdikleri açısından analiz edilmiştir. Elde edilen verilere göre, kitapların %21,3'ü Başlangıç Becerileri, %25,5'i Akademik Destek Becerileri, %25,5'i Duyguları Yönetme Becerileri ile ilişkili içerikler barındırmaktadır. Arkadaşlık Becerilerine yönelik içeriklere sahip kitapların oranı ise %8,5 olarak belirlenmiştir. Buna karşılık, kitapların %19,1'i hiçbir sosyal beceri kazanımına doğrudan yer vermemektedir.

Bu dağılım, okul öncesi hikâye kitaplarının çocukların sosyal gelişiminde farklı beceri alanlarını çeşitli oranlarda desteklediğini ortaya koymaktadır. Akademik Destek ve

Duyguları Yönetme Becerilerine daha fazla odaklanıldığı görülmekte, buna karşın Arkadaşlık Becerilerine ilişkin içeriklerin sınırlı kaldığı anlaşılmaktadır. Bu durum, özellikle sosyal ilişkilerin temeli olan arkadaşlık becerilerinin kitaplar aracılığıyla desteklenmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Sosyal becerilerin kitaplarda nasıl aktarıldığını daha somut biçimde ortaya koymak amacıyla, her beceri alanından seçilen örnek cümleler değerlendirilmiştir. Bu cümleler, kitapların öğretici yönünü görünür kılarak çocuklara kazandırılmak istenen becerilerin anlatı yoluyla nasıl yapılandırıldığını göstermektedir.

Başlangıç becerileri alanında, çocukların temel iletişim kurma, kendini tanıtmak ve çevresini tanıtmak gibi becerileri ön plandadır. Örneğin, *Büyüteç* kitabında geçen “*Merhaba, benim adım Nehir.*” cümlesi, çocuğun sosyal ortamlarda kendini tanıtmaya katkı sunmaktadır. *Kaşmir* kitabındaki “*Veysel Bey ‘Onun adı Kaşmir.’ dedi.*” ifadesi, başkalarını tanıtmak becerisiyle ilişkilidir. Benzer şekilde, *Memleketim Van* kitabında yer alan “*Merhaba, benim Yusuf.*” ve “*Van gölü... Akdamar adası...*” gibi cümleler, çocuğun hem kendini hem de çevresini tanıtmaya olanak sağlamaktadır. Bu ifadeler, sosyal etkileşimin ilk adımlarını desteklemektedir.

Akademik destek beceri grubu, problem çözme, neden-sonuç ilişkisi kurma ve iletişim gibi bilişsel becerileri içermektedir. *Başka Ne Olur?* kitabındaki “Peki, bir garaj dolusu tekerleğin varsa ne yaparsın?” sorusu, yaratıcı problem çözme teşvik ederken; *İnci ve Lili* kitabında geçen “*İnci doğunca ingaa, Lili doğunca cik cik diye ses çıkardı.*” ifadesi, gözlem yapma ve betimleme becerilerini geliştirmeye yöneliktir. *Ay Peşimi Bırakmıyor* kitabındaki “*Ay peşimi bırakmıyor, başka bir yer bulmalıyım.*” cümlesi ise çocukların alternatif çözüm yolları geliştirme becerisine hizmet etmektedir.

Arkadaşlık becerileri alanında, sosyal etkileşim kurma, empati geliştirme ve iş birliği yapma gibi sosyal ilişkileri destekleyici becerileri kapsar. *Benimle Oynar Mısın?* kitabında yer alan “*Benimle oynar mısın?*” ifadesi, doğrudan ve nazik bir oyun daveti ile iletişim kurma becerisini desteklemektedir. *Güzel Bir Gün* kitabında geçen “*Bu güzel günde neden neşesiz hissediyorum sence?*” ve “*Kendimi hasta gibi hissediyorum.*” cümleleri, çocukların arkadaşlarının duygularını tanıma ve onlara empatik tepkiler verme becerisini pekiştirmektedir.

Duyguları yönetme beceri grubu, olumlu ya da olumsuz duyguları tanıma, ifade etme ve düzenleme süreçlerini kapsamaktadır. *Tuli’nin Oyuncağı* kitabında geçen “*Sonunda*

Tuli'nin hiç görülmemiş, süper bir oyuncağı oldu.” cümlesi, sevinç duygusunun ifadesine örnek teşkil ederken; *Ateşten Kaçan Ejderha* kitabındaki *“Ejderhanın yalnız oynamasına üzülüyorlarmış.”* ifadesi, üzüntü gibi olumsuz duyguların tanınması açısından önemlidir. Ayrıca, *Memleketim Denizli* kitabında yer alan *“Endişelenmeni anlıyoruz, hemen aramaya başlarsak yumurtanı bulabiliriz.”* cümlesi, empati kurma ve duygusal destek sunma açısından dikkat çekicidir.

Araştırmanın uygulama sürecinde, beş okul öncesi öğretmene sosyal beceri içeriği doğrudan barındırmayan, olay örgüsü zayıf veya nesne bulma, sayı sayma gibi basit bilişsel hedeflere odaklanan kitaplar okutulmuştur. Bu kitaplar aracılığıyla öğretmenlerin doğal okuma sürecinde sosyal becerilere yönelik herhangi bir destekleyici ifade kullanıp kullanmadıkları incelenmiştir. Elde edilen veriler, önceden belirlenen OSBEP sosyal beceri kategorileri temel alınarak kodlanmış ve temalar oluşturulmuştur. Aşağıdaki Tablo 6 da öğretmenlerin kitap okuma sürecinde kullandıkları söylemler doğrultusunda ortaya çıkan tema ve kodların özetini göstermektedir.

Tablo 9

Öğretmenlerin Kitap Okuma Sürecinde Kullandıkları Sosyal Beceri Söylemleri ve OSBEP Kazanımları

Tema	Kod	Açıklama	Örnek Öğretmen Söylemleri	Kitap Adı	
Başlangıç Becerileri	Dinleyebilme, Ses Tonu, Soru Sorma, Teşekkür Etme, Sırayla Konuşma	Çocukların sosyal iletişim becerilerini geliştiren ifadeler	<i>“Alkışlayın arkadaşınızı”, “Sessizce dinleyelim”, “Teşekkür ederim”</i>	Mağarada Var?	Ne
				Kümes’te Var?	Ne
Arkadaşlık Becerileri	Sabırla Bekleme, Başkalarının Fikirlerine Saygı	Grup içinde uygun sosyal davranışların desteklenmesi	<i>“Parmak kaldırarak konuşalım”, “Başka adınız olabilir mi?”</i>	Ara Bul	
Duyguları Yönetme	Duygu İfadesine Fırsat Verme	Çocukların duygularını ifade	<i>“Önce sakin olalım”</i>	Kümes’te Var?	Ne

		etmesine sağlama	olanak				
Destekleyici Olmayan	Düz Okuma, Sosyal Beceri İçermeyen	Sosyal yönelik bir içermeyen okumalar	beceriye herhangi söylem	“Kitabı okudu”	olduğu gibi	Bir Gördüm İğlonun Ne Var?	Benek Sanki, İçinde

Tablo 9, öğretmenlerin hikâye kitabı okuma sürecinde kullandıkları söylemlerin, Okul Öncesi Sosyal Beceri Eğitim Programı (OSBEP)’te tanımlanan sosyal beceri alanlarına göre tematik dağılımını ortaya koymaktadır. Öğretmen söylemleri incelendiğinde, dört temel tema belirlenmiştir: *Başlangıç Becerileri*, *Arkadaşlık Becerileri*, *Duyguları Yönetme* ve *Destekleyici Olmayan Söylemler*. Bu temalar, öğretmenlerin sosyal beceri kazandırmaya yönelik pedagojik yaklaşımlarını yansıtan kodlarla örneklendirilmiştir.

Başlangıç Becerileri teması kapsamında, öğretmenlerin çocuklara sosyal ortamda nasıl davranmaları gerektiğine dair açık ve yönlendirici söylemlerde bulundukları görülmüştür. Bu söylemler; etkin dinleme, sırayla konuşma, uygun ses tonu kullanma, soru sorma ve teşekkür etme gibi temel iletişim becerilerini kapsamaktadır. Örneğin, “Parmak kaldırarak konuşalım”, “Sessizce dinleyelim”, “Alkışlayın arkadaşınızı”, “Teşekkür ederim” gibi ifadeler, çocukların grup içi iletişimde aktif ve saygılı bir biçimde yer almalarına katkı sağlamaktadır. Bu tür yönlendirmeler, erken yaşta sosyal kuralları kavrama ve uygulama açısından kritik öneme sahiptir.

Arkadaşlık Becerileri temasında ise öğretmenlerin, çocuklar arası ilişkileri yapılandırıcı ve iş birliğini destekleyici söylemler geliştirdiği tespit edilmiştir. Öğretmenler, çocukların birbirlerinin fikirlerine saygı göstermeleri, bekleme becerisi geliştirmeleri ve empati kurabilmeleri için uygun iletişim ortamları oluşturmuştur. “Başka ne olabilir?”, “Farklı bir fikrin var mı?”, “Arkadaşınız konuşurken bekleyelim” gibi ifadeler, sadece bireysel ifade özgürlüğünü değil, aynı zamanda grup üyeleri arasında sosyal dengeyi koruma becerisini de geliştirmektedir. Bu söylemler, öğretmenin rolünü yalnızca kitap okuyan değil, sosyal öğrenme ortamını yöneten bir rehber olarak tanımlamaktadır.

Duyguları Yönetme temasında ise öğretmenlerin, çocukların duygularını fark etmeleri ve düzenlemeleri için rehberlik ettiği belirlenmiştir. Özellikle yoğun duygusal tepkilerle karşılaşılan durumlarda “Önce sakin olalım”, “Derin bir nefes alalım”, “Şimdi neler hissediyorsun?” gibi yönlendirmelerle çocuklara duygusal regülasyon becerileri kazandırıldığı gözlemlenmiştir. Bu tür müdahaleler, çocukların kendi duygularını tanıma, ifade etme ve uygun yollarla yönetme süreçlerine önemli ölçüde katkı sağlamaktadır.

Bununla birlikte, bazı öğretmenlerin hikâye kitaplarını okurken pedagojik etkileşime girmediği ve sosyal beceri gelişimini destekleyen herhangi bir söylemde bulunmadığı da gözlenmiştir. **Destekleyici Olmayan Söylemler** başlığı altında toplanan bu durumlar, öğretmenin metni yalnızca düz şekilde okuduğu, çocuklarla etkileşime girmediği ve sosyal öğrenme fırsatlarını kaçırdığı senaryoları içermektedir. Örneğin “Kitabı olduğu gibi okudu” şeklinde kaydedilen durumlar, öğretmenin pasif bir aktarım süreci yürüttüğünü ve sosyal beceriye dair potansiyel kazanımları devre dışı bıraktığını göstermektedir.

Bu bulgular, öğretmen söylemlerinin çocukların sosyal beceri gelişiminde metnin içeriğinden bağımsız olarak belirleyici bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Başka bir deyişle, hikâye kitaplarının çocuklara sosyal beceri kazandırma potansiyeli, büyük ölçüde öğretmenin bu süreci nasıl yönettiğine bağlıdır. Etkileşimli okuma sürecinde, öğretmenlerin geliştirdiği söylemler yalnızca dil gelişimini değil, aynı zamanda çocukların empati, iş birliği, duygu yönetimi gibi temel sosyal yeterliliklerini de desteklemektedir. Bu nedenle, öğretmenlerin pedagojik farkındalıklarının artırılması, erken çocukluk döneminde sosyal becerilerin kazandırılması açısından büyük önem taşımaktadır.

BÖLÜM V

SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırma kapsamında, okul öncesi eğitim sürecinde çocukların sosyal-duygusal gelişimini destekleme potansiyeline sahip olan hikâye kitapları sosyal beceri içerikleri açısından analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, hikâye kitaplarının çocukların sosyal becerilerini geliştirmede önemli bir araç olabileceğini ortaya koymaktadır. Ancak, tüm kitapların bu potansiyele sahip olmadığı ve içeriklerin bazı beceri alanlarında yoğunlaşırken bazı alanlarda özellikle arkadaşlık becerilerinde sınırlı kaldığı gözlemlenmiştir.

Elde edilen bulgulara göre, analiz edilen 94 hikâye kitabının yalnızca %21.3'ü çocukların sosyal ilişki kurma, kendini tanıtmaya, temel iletişim kurallarına uyma gibi başlangıç düzeyindeki sosyal becerileri desteklemektedir. Bu sonuç, okul öncesi dönemde sosyal etkileşime ilk adımı oluşturan bu becerilere yönelik içeriklerin artırılmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Başlangıç becerileri, çocukların sosyal ortama katılım sağlamaları, yeni arkadaşlıklar kurmaları ve toplumsal kuralları öğrenmeleri açısından oldukça önemlidir. Literatürde de bu becerilerin erken yaşta kazanılmasının, ilerleyen yaşlarda okul başarısı ve sosyal uyum açısından kritik bir rol oynadığı vurgulanmaktadır (Denham ve Burton, 2003). Benzer şekilde, Zins ve arkadaşları (2004) sosyal beceri eğitiminin doğrudan akademik başarıyla ilişkili olduğunu ve okul öncesi dönemde hikâye kitaplarının bu süreci destekleyen etkili araçlar olduğunu ifade etmiştir.

Araştırmanın dikkat çeken sonuçlarından biri, kitapların yalnızca %8.5'inin arkadaşlık becerilerine odaklanmasıdır. Paylaşma, sırayla oynama, empati kurma ve özür dileme gibi temel arkadaşlık davranışlarının oldukça sınırlı sayıda kitapta yer alması, bu alandaki içerik eksikliğini ortaya koymaktadır. Oysa okul öncesi dönem, çocukların akran ilişkilerinde temel davranışları öğrendiği, sosyal sınırlarını tanımladığı kritik bir dönemdir. Bu bağlamda, çocuklara bu tür becerileri kazandırmada kitapların daha etkin ve planlı şekilde kullanılması gerektiği söylenebilir. Bu durum, alan yazında da vurgulanan bir eksikliktir. Örneğin, McClelland ve arkadaşları (2015), okul öncesi dönemde arkadaşlık

ilişkilerinde desteklenen çocukların, ileri yaşlarda sosyal yeterliliklerinin daha yüksek olduğunu belirtmektedir.

Diğer yandan, kitapların %19.1'inde herhangi bir sosyal beceriye rastlanmaması dikkat çekici bir bulgudur. Bu kitapların genellikle kavramsal bilgiler, doğa olayları ya da fantastik unsurlar üzerinden ilerlediği, ancak çocukların sosyal yaşamına dair pek çok temel öğeyi içermediği görülmektedir. Bu da öğretmenlerin ve ebeveynlerin kitap seçiminde yalnızca temaya ya da görsel unsurlara değil, aynı zamanda içerikte yer alan sosyal mesajlara da dikkat etmeleri gerektiğini ortaya koymaktadır.

Ayrıca, bu araştırmanın bulguları, Wasik ve Bond'un (2001) okul öncesi sınıflarda etkileşimli kitap okuma etkinliklerinin sosyal gelişimi desteklediği yönündeki sonuçlarıyla da örtüşmektedir. Kitap içeriklerindeki betimleyici, empatik ve problem çözmeye yönelik cümlelerin varlığı, çocukların hem duygusal hem de bilişsel becerilerini geliştirici niteliktedir. Whitehurst ve arkadaşlarının (1988) da ifade ettiği gibi, hikâye anlatım süreci çocuklarda sadece dil gelişimini değil, aynı zamanda sosyal ilişki kurma ve kendini ifade etme gibi becerileri de pekiştirmektedir.

Bununla birlikte, okul öncesi dönemde çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerinin desteklenmesinde hikâye kitapları önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır. Bu kitapların içerik yönünden zenginliği ve eğitsel derinliği, çocukların gelişim alanlarına katkı sağlaması açısından dikkate değerdir. Uyanık Balat (2004), okul öncesi eğitim sürecinde kullanılan kitapların, çocuklara sosyal değerleri kazandırmada temel bir işlev gördüğünü ifade etmiş; özellikle hikâyelerde yer alan karakterlerin ve olayların, çocuklar tarafından sosyal davranış modelleri olarak benimsendiğini belirtmiştir. Aram ve Aviram (2009) ise etkileşimli kitap okuma süreçlerinde öğretmenlerin yönelttiği sorular ve sağladıkları geribildirimlerin, çocukların duygu tanıma ve sosyal çıkarım yapma becerileri üzerinde olumlu etkiler yarattığını vurgulamışlardır.

Benzer şekilde, Nicolopoulou ve çalışma arkadaşları (2015), hikâye anlatma ve yeniden anlatma etkinliklerinin çocukların sosyal bilişsel yetilerini geliştirme açısından etkili olduğunu ortaya koymuş; bu uygulamaların özellikle dezavantajlı sosyoekonomik koşullara sahip çocuklar için dengeleyici bir rol üstlenebileceğini belirtmişlerdir.

Türkçe literatürde de benzer görüşler desteklenmektedir. Örneğin, Demir ve Akyol (2018), öğretmen rehberliğinin yanı sıra kullanılan materyallerin niteliğinin de çocuklara sosyal beceri kazandırmada belirleyici bir unsur olduğunu ortaya koymuştur. Bu bağlamda,

hikâye kitaplarının yalnızca eğlencelik içerikler değil, aynı zamanda pedagojik araçlar olarak değerlendirilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Yıldız ve Balat (2020) da öğretmenlerin kitap seçiminde eğitsel içeriğe önem verdiklerini, ancak sosyal becerilere yönelik sistematik bir değerlendirme süreci yürütmediklerini ifade ederek bu alandaki eksikliklere dikkat çekmiştir.

Karaman ve Taner (2020) ise sosyal becerileri destekleyici nitelikteki hikâye kitaplarının sınıf içi etkileşimi artırdığı ve çocukların problem çözme davranışlarını geliştirdiğini belirtmektedir. Ayrıca, bu bulgular Vygotsky'nin (1978) sosyal gelişim kuramı çerçevesinde ele alındığında, sosyal etkileşim yoluyla öğrenmenin desteklenmesinde bu tür kitapların gelişimsel olarak uygun fırsatlar sunduğu görülmektedir. Sonuç olarak, bu çalışmanın bulguları, çocuk edebiyatının yalnızca dil gelişimine değil, aynı zamanda sosyal ve duygusal yeterliklerin kazandırılmasına da önemli katkılar sunduğunu göstermektedir.

Öte yandan, erken çocukluk döneminde hikâye kitaplarının çocukların sosyal-duygusal gelişimlerine katkısı, yalnızca yerel düzeyde değil, uluslararası literatürde de yoğun biçimde tartışılan bir konudur. Hikâye kitaplarının sunduğu betimleyici anlatılar, karakterler arası ilişkiler ve duygusal çatışmalar, çocukların sosyal dünyayı anlamlandırmalarına olanak tanımaktadır. Foroudi ve arkadaşları (2021), anlatı temelli öğrenmenin yalnızca dilsel gelişimi değil, aynı zamanda empati, sosyal sorumluluk ve duygusal farkındalık gibi üst düzey sosyal-duygusal becerilerin gelişimini de desteklediğini belirtmiştir. Özellikle duygusal ifadelerin kitaplarda doğal bir akış içinde sunulması, çocukların başkalarının duygularını tanıma ve bu duygulara uygun tepkiler verme becerisini geliştirmektedir. Bu durum, çocukların sosyal ilişkilerinde daha anlayışlı ve uyumlu davranmalarına zemin hazırlamaktadır.

Kim ve Wee (2022) tarafından yürütülen bir araştırmada ise, resimli hikâye kitaplarının okul öncesi çocukların sosyal problem çözme becerileri üzerinde doğrudan etkili olduğu ortaya konmuştur. Araştırma, çocukların hikâyelerdeki karakterlerin karşılaştığı sosyal çatışmalara yönelik alternatif çözüm yolları geliştirmeyi öğrenebildiklerini göstermiştir. Bu da kitapların yalnızca eğlendirici ya da öğretici değil, aynı zamanda sosyal bir model sunucu işlevine sahip olduğunu göstermektedir. Hindman, Wasik ve Erhart (2012) da bu görüşü destekleyerek, öğretmenlerin kitap okuma süreçlerinde kullandıkları açık uçlu sorular ve yönlendirici sohbetlerin çocukların sosyal çıkarım yapma ve sosyal durumu analiz etme becerilerini artırdığını ifade etmişlerdir. Dolayısıyla, kitapların içeriksel yapısı

kadar bu içeriklerin nasıl sunulduğu da sosyal-duygusal gelişim açısından önem arz etmektedir.

Bunun yanı sıra, Jennings, Caldwell ve Lerner (2011), hikâye kitaplarının çocuklara sosyal durumları zihinsel olarak prova etme fırsatı sunduğunu ve özellikle sosyal risk altındaki çocuklar için bu sürecin koruyucu ve telafi edici bir rol üstlenebileceğini vurgulamaktadır. Bu bakış açısı, hikâyelerin yalnızca güçlü çocuklar için değil, aynı zamanda sosyal beceri açısından zorlanan çocuklar için de bir gelişim alanı sunduğunu göstermektedir. Özellikle problemlili davranışlar sergileyen ya da duygularını tanımakta güçlük çeken çocukların, hikâye karakterleriyle özdeşim kurarak sosyal ipuçlarını daha etkili biçimde öğrenebildikleri literatürde yer almaktadır.

Benzer şekilde, Tsao (2008) da erken çocukluk döneminde kullanılan hikâye kitaplarının çocukların duygularını tanıma, ifade etme, başkalarının duygularını anlama ve sosyal ilişkiler kurma gibi çok katmanlı becerileri desteklediğini belirtmiştir. Ona göre, hikâye kitapları yalnızca eğitsel birer materyal değil, aynı zamanda pedagojik rehberlik sağlayan araçlardır. Özellikle görsel unsurlar ve sade dil yapısı, okul öncesi çocukların kitaplarla daha etkin etkileşim kurmasına imkân tanımaktadır. Tsao'nun vurguladığı gibi, bu tür kitaplar çocuklara sosyal senaryolar sunarak, onların gelecekte karşılaşabilecekleri sosyal durumlara hazırlıklı olmalarını sağlamaktadır.

Tüm bu veriler, bu araştırmada elde edilen bulgularla tutarlılık göstermektedir. Özellikle hikâye kitaplarının belirli sosyal beceri alanlarında yoğunlaşması ve bazı beceri alanlarında yetersiz kalması, sadece yerel değil, evrensel düzeyde de geliştirilmesi gereken bir alan olduğunu göstermektedir. Eğitimciler ve aileler, hikâye kitaplarını yalnızca estetik ya da dil gelişimi açısından değil, sosyal-duygusal içerikleri açısından da bilinçli şekilde değerlendirmeli ve çocuklara bu yönde zenginleştirilmiş içerikler sunmalıdır. Böylece hikâye kitapları, sadece okuma alışkanlığı kazandıran değil, aynı zamanda sosyal hayatın küçük bir provası hâline gelen güçlü araçlara dönüşebilir.

Araştırmada öne çıkan bir diğer bulgu ise kitapların %25.5'inin akademik destek becerilerini içerdiğidir. Yardım isteme, iş birliği yapma ve grup etkinliklerine katılım gibi davranışların kitaplar aracılığıyla örneklenmesi, çocukların bilişsel gelişimle birlikte sosyal yönlerinin de desteklenmesine katkı sunmaktadır. Bu sonuç, öğretmen ve ebeveynlerin kitap seçimlerinde hem akademik hem de sosyal yönü birlikte ele almalarının önemini göstermektedir. Özellikle *Bilge Ayı'nın Okul Günü* gibi kitaplar, hem akademik

etkinliklere katılım hem de arkadaş ilişkilerini dengeleme açısından modelleyici örnekler sunmaktadır.

Duyguları yönetme becerileri de kitapların %25.5'inde ele alınmış ve bu oran, erken çocukluk döneminde duygusal düzenleme kapasitesinin gelişimi açısından olumlu bir durum olarak değerlendirilebilir. *Tospik'in Öfkesi* ya da *Lilo Kızgın Olduğunda* gibi kitaplar, çocukların öfke, üzüntü gibi yoğun duygularla başa çıkabilme yollarını tanımasına olanak sunmaktadır. Denham (2006) duygularını ifade edebilen ve düzenleyebilen çocukların, sosyal ilişkilerde daha başarılı olduklarını ve uyum sorunlarının daha az görüldüğünü belirtmektedir. Bu bağlamda, hikâye kitaplarının duygularla ilgili sahneler içermesi çocukların sosyal-duygusal gelişimlerini doğrudan destekleyici bir unsur olarak değerlendirilebilir.

Sonuç olarak, araştırma bulguları okul öncesi dönemde hikâye kitaplarının çocukların sosyal beceri gelişimini destekleme potansiyeline sahip olduğunu göstermektedir. Ancak bu potansiyelin etkili şekilde kullanılabilmesi için hem içerik üreticilerinin hem de eğitimcilerin bilinçli hareket etmesi gerekmektedir. Eğitim programlarıyla uyumlu, çok yönlü sosyal becerilere hitap eden kitapların hazırlanması, öğretmenlerin bu kitapları sosyal beceri öğretiminde yapılandırılmış biçimde kullanmaları ve ebeveynlerin bu süreçte aktif katılım sağlamaları, çocukların sağlıklı sosyal-duygusal gelişimi için önemli bir gerekliliktir. Bu bağlamda, hikâye kitapları yalnızca bir eğlence aracı değil, aynı zamanda etkili bir öğretim materyali olarak değerlendirilmelidir.

Bu araştırma, okul öncesi hikâye kitaplarının çocukların sosyal gelişimine katkı sağlayabilecek önemli araçlar olduğunu ortaya koymuştur. Ancak tüm sosyal beceri alanlarının eşit düzeyde temsil edilmediği anlaşılmıştır. Özellikle arkadaşlık kurma, çatışma çözme ve empati gibi becerilerin kitaplarda daha fazla işlenmesi gerektiği görülmektedir.

5.2.Öneriler

5.2.1. Araştırma Bulgularına Dayalı Öneriler

Bu araştırmadan elde edilen bulgular, okul öncesi döneme yönelik hikâye kitaplarının genel anlamda sosyal becerileri desteklediğini ortaya koymaktadır. Ancak bu destek, tüm sosyal beceri alanlarına eşit düzeyde yansımamaktadır. Özellikle “Arkadaşlık Becerileri”

gibi, çocukların hem sosyal uyumlarını hem de kişiler arası ilişkilerini doğrudan etkileyen becerilerin kitaplarda sınırlı yer bulduğu görülmüştür. Bu durum, çocukların sosyal gelişimlerinin bazı yönlerde eksik kalabileceği riskini doğurmaktadır.

Bu doğrultuda, hikâye kitabı yazarlarının içerik üretirken çocukların çok yönlü sosyal gelişim ihtiyaçlarını dikkate almaları önem arz etmektedir. Hikâyelerde yalnızca bireysel sosyal becerilere değil; birlikte hareket edebilme, iş birliği kurma, farklı görüşlere saygı gösterme, grup içinde yer alma ve sosyal çatışmaları yönetebilme gibi kolektif yaşantılara dair becerilere de yer verilmesi önerilmektedir. Özellikle okul öncesi dönemde öğrenmenin büyük ölçüde gözlem ve model alma yoluyla gerçekleştiği düşünüldüğünde, karakterlerin sergilediği sosyal davranışlar çocuklar açısından örnek oluşturacaktır.

Öğretmenler açısından hikâye kitaplarını yalnızca serbest zaman etkinliği olarak değil, planlı bir sosyal beceri eğitimi aracı olarak değerlendirmeleri önerilmektedir. Kitap seçiminde pedagojik hedefleri gözetmeleri, okuma sürecini çocuklarla karşılıklı etkileşime dayalı hale getirmeleri ve sonrasında yapılacak etkinliklerle sosyal becerileri pekiştirmeleri etkili olacaktır. Öğretmenin sınıf içi dili, yönlendirme tarzı ve olumlu pekiştirme yöntemleri, çocukların sosyal davranışları içselleştirme süreçlerinde belirleyici rol oynamaktadır.

Aileler açısından da hikâye kitapları, çocuklarla etkileşim kurmak ve sosyal gelişimlerini desteklemek açısından güçlü bir araçtır. Ebeveynlerin çocuklarıyla birlikte kitap okuma sürecine katılmaları, karakterler ve olaylar üzerine konuşmaları, çocuğun duygularını anlamlandırmasına yardımcı olacak sorular yöneltmeleri önerilmektedir. Bu tür etkileşimler, çocukların hikâyedeki temaları kendi yaşamlarıyla ilişkilendirmelerine ve sosyal durumları analiz etme becerilerinin gelişmesine katkı sağlar.

Yayınevleri açısından ise sosyal beceri temalarına yönelik farkındalığı artıracak uygulamalar geliştirmesi yararlı olacaktır. Kitapların tanıtım bölümlerinde, hangi sosyal becerileri desteklediğine dair açık bilgilere yer verilmesi; öğretmenlerin ve ebeveynlerin seçimlerini pedagojik hedeflere uygun şekilde yapmalarına olanak tanıyacaktır. Ayrıca yayınevleri, sosyal beceri içeriklerine göre sınıflandırılmış özel kitap serileri hazırlayarak eğitimcilere sistematik kaynaklar sunabilir. Kitapların sonunda yer alacak etkinlik önerileri ve tartışma soruları, kitabın pedagojik işlevselliğini artırarak, sosyal beceri eğitiminin kalıcılığını destekleyebilir.

Sonuç olarak, çocukların sosyal becerilerinin gelişimi çok boyutlu bir yaklaşım gerektirir. Hikâye kitapları bu sürecin önemli bir parçası olup, yazarlar, öğretmenler, ebeveynler ve yayınevlerinin bu süreçte iş birliği içinde çalışmaları, çocukların sosyal gelişimlerinin daha sağlıklı şekilde desteklenmesini mümkün kılacaktır.

5.2.3. Gelecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

Bu araştırma yalnızca hikâye kitaplarının içerik analizine dayalı olup, kitapların çocuklar üzerindeki doğrudan etkilerine dair gözlemsel ya da uygulamalı verilere ulaşılmamıştır. Bu nedenle gelecekte yapılacak çalışmaların, hikâye kitaplarının sosyal beceri gelişimine olan etkilerini uygulama boyutunda ele alması önem taşımaktadır. Özellikle belirli bir sosyal beceriyi hedef alan kitapların, çocukların günlük yaşamlarında bu becerileri ne düzeyde kullanabildiklerine dair kontrollü deneysel çalışmalar yapılması önerilmektedir. Bu tür çalışmalar, kitap okuma temelli sosyal beceri eğitimlerinin ne kadar etkili olduğu konusunda bilimsel ve ölçülebilir çıktılar sağlayacaktır.

Ayrıca gelecekteki araştırmalarda yalnızca çocuklara değil, sürecin diğer aktörlerine yani öğretmen ve ebeveynlere de odaklanılması gereklidir. Öğretmenlerin hikâye kitabı seçiminde kullandıkları ölçütler, sosyal beceriye yönelik pedagojik stratejileri, sınıf içi uygulamaları ve çocuklarla kurdukları iletişim tarzı gibi faktörler derinlemesine mülakatlar, gözlemler ya da etnografik yöntemlerle incelenebilir. Bu sayede kitap içeriği ile gerçek sınıf ortamı arasındaki etkileşim çok daha net bir biçimde değerlendirilebilir.

Bir diğer önemli konu ise hikâye kitaplarının yalnızca metinsel değil görsel bileşenleriyle de çocuklara mesaj ilettiği gerçeğidir. Bu kapsamda; kitaplarda yer alan çizimler, renk kullanımları, karakterlerin mimik ve beden dili gibi unsurların çocukların duyguları tanıma, empati kurma ve sosyal ipuçlarını anlama becerileri üzerindeki etkisi araştırılmalıdır. Görsel öğelerin çocukların sosyal bilişsel süreçlerindeki rolünü anlamaya yönelik yapılacak çalışmalar, çocuk edebiyatının çok boyutlu doğasına ışık tutacaktır.

Ayrıca çocukların gelişimsel özellikleri göz önüne alınarak farklı yaş gruplarına göre sosyal becerilere duyarlılığın karşılaştırıldığı araştırmalara da ihtiyaç duyulmaktadır. Örneğin, 36-48 ay ve 49-60 ay aralığındaki çocukların sosyal beceri kitaplarından nasıl etkilendikleri farklılık gösterebilir. Bu bağlamda, yaşa özgü kitap içerikleriyle

şekillendirilen programların etkinliğini karşılaştırmalı biçimde inceleyen çalışmalar alana katkı sunacaktır.

Son olarak, kültürlerarası karşılaştırmalı araştırmalar yapılarak farklı ülkelerde yayımlanan okul öncesi hikâye kitaplarının sosyal beceri temsilleri kıyaslanabilir. Bu tür araştırmalar sayesinde sosyal becerilerin evrensel boyutları ile kültüre özgü yönleri ayırt edilebilir. Örneğin, Türk çocuk edebiyatında iş birliği, saygı ve topluluk bilinci ön plandayken; Batı çocuk edebiyatında bireysel özgürlük, bağımsız karar verme gibi temalar öne çıkabilir. Bu farklılıkların çocukların sosyal öğrenme süreçlerine yansımaları üzerine yapılacak analizler, kültürel bağlamda daha etkili hikâye kitaplarının geliştirilmesine rehberlik edebilir.

KAYNAKLAR

- Acar, İ. H., ve Uyanık, Ö. (2020). Story-based learning and social development in early childhood: A relational perspective. *Early Child Development and Care*, 190(11), 1767–1779. <https://doi.org/10.1080/03004430.2018.1542382>
- Aksoy, P. (2021). A Classroom-Based Training Program Involving Preschool Children for Developing Prerequisite Learning Skills and Social Skills: Ready to Learn. *Adıyaman University Journal of Educational Sciences*, 11(2), 107-124. <https://doi.org/10.17984/adyuebd.709921>
- Aksoy, P. (2021). Okul öncesi öğretmenleriyle yapılan görüşmelere göre okul öncesi dönemde sosyal becerilere ilişkin çok yönlü bir değerlendirme. *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(1), 386-411. <https://doi.org/10.24315/tred.749188>
- Aksoy, H. P., Gültekin Akduman, G., Şepitci Sarıbaş, M., ve Özyürek, A. (2024). Okul öncesi dönemde psikolojik sağlamlık ile sosyal beceriler arasındaki ilişki ve sosyal becerileri etkileyen faktörler. *Educational Academic Research*, 53, 178–195. <https://doi.org/10.33418/education.1421227>
- Altınbaş, K., Gülöksüz, S., Özçetinkaya, S., ve Oral, E. (2010). Empatinin biyolojik yönleri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 2(1), 15–25. <https://doi.org/10.18863/pgy.92157>
- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.). Washington, DC: Author.
- Aral, N., ve Gürsoy, F. (2021). Okul öncesi dönem hikâye kitaplarında sosyal etkileşim ve arkadaşlık becerilerinin incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 5(1), 45–60. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/eccd/issue/61064/851086>
- Aral, N., Kandır, A., ve Can-Yaşar, M. (2002). *Okul öncesi eğitim ve okul öncesi eğitim programı*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Aram, D., ve Aviram, S. (2009). Mothers' storybook reading and kindergartners' socio-emotional and literacy development. *Reading Psychology*, 30(2), 175–194. <https://doi.org/10.1080/02702710802275348>
- Artan, İ., ve Bayhan, P. S. (2014). *Çocuk gelişimi ve eğitimi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

- Avcioğlu, H. (2005). *Etkinliklerle sosyal beceri öğretimi* (2. baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Aydın, B. (2022). *Davranışçı öğrenme kuramları ve sınıf içi uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Bacanlı, H. (2001). *Gelişim ve öğrenme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Bacanlı, H. (2020). *Gelişim ve öğrenme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Bandura, A. (2001). Social cognitive theory of mass communication. *Media Psychology*, 3(3), 265–299. https://doi.org/10.1207/S1532785XMEP0303_03
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (25. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Carvalho Veiga, F., ve Carvalho, C. (2022). Psychosocial development research in adolescence: A scoping review. *Discover Psychology*, 2(1), 1–14. <https://doi.org/10.1007/s43076-022-00143-0>
- CASEL. (2013). *Effective social and emotional learning programs: Preschool and elementary school edition*. Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning. Retrieved May 10, 2025, from <https://casel.org/wp-content/uploads/2016/01/2013-casel-guide.pdf>
- Charlesworth, R., ve Lind, K. K. (2013). *Math and science for young children* (7th ed.). USA: Wadsworth Cengage Learning.
- Committee for Children. (2023). *Second Step social-emotional learning program*. February 21, 2025, <https://www.secondstep.org>
- Crowley, M., Greenberg, M., ve Jones, D. E. (2015). Early social-emotional functioning and public health: The relationship between kindergarten social competence and future wellness. *American Journal of Public Health*, 105(11), 2283–2290. <https://doi.org/10.2105/AJPH.2015.302630>
- Çakmak Güleç, H., ve Geçgel, H. (2014). *Çocuk edebiyatı: Okul öncesinde edebiyat ve kitap*. İstanbul: Kriter Yayınları.
- Çadır, D. (2008). *Zihinsel engelli öğrenciler için müzik terapi yöntemine göre hazırlanan sosyal beceri öğretim programının etkililiğinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi. Tez No: 215660.

- Çeliköz, N., ve Er, A. (2009). Okul öncesi dönemde sosyal becerilerin kazandırılmasında arkadaş ilişkilerinin önemi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 157–169. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ahievraneftd/iss>.
- Dardağan, M. (2000). *İlköğretim dönemi çocuklarının sosyal ve akademik becerilerini geliştirmede yardımcı ebeveyn eğitim programının değerlendirilmesi* (Basılmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Demir, Ö., ve Akyol, A. K. (2018). Okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri kazandırma sürecinde kullandıkları materyallerin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 43(193), 123–138. Erişim adresi: <https://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/issue/view/211>.
- Denham, S. A., ve Bassett, H. H. (2021). Social-emotional development in early childhood: The role of gender. *Journal of Early Childhood Research*, 19(2), 145–160. <https://doi.org/10.1177/1476718X20987234>
- Denham, S. A., ve Brown, C. (2010). "Plays nice with others": Social–emotional learning and academic success. *Early Education and Development*, 21(5), 652–680. <https://doi.org/10.1080/10409289.2010.497450>
- Denham, S. A., Bassett, H. H., & Zinsser, K. (2012). Early childhood teachers as socializers of young children's emotional competence. *Early Childhood Education Journal*, 40(3), 137–143. <https://doi.org/10.1007/s10643-012-0504-z>
- Denham, S. A., Bassett, H. H., Zinsser, K., ve Wyatt, T. M. (2012). How preschoolers' social–emotional learning predicts their early school success: Developing theory-promoting, competency-based assessments. *Infant and Child Development*, 21(6), 667–688. <https://doi.org/10.1002/icd.756>
- Denham, S. A., Blair, K. A., DeMulder, E., Levitas, J., Sawyer, K., Auerbach–Major, S., ve Queenan, P. (2003). Preschool emotional competence: Pathway to social competence? *Child Development*, 74(1), 238–256. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00533>
- Denham, S. A., ve Brown, C. (2010). Plays nice with others: Social-emotional learning and social competence in early childhood. *Early Education and Development*, 21(5), 703–724. <https://doi.org/10.1080/10409289.2010.497450>

- Denham, S. A., & Burton, R. (2003). *Social and emotional prevention and intervention programming for preschoolers*. Springer. <https://doi.org/10.1007/978-1-4615-0055-1>
- Deniz, M. E., ve Gülçiçek, M. (2022). *Çocuklarda sosyal-duygusal gelişim ve değerlendirme*. İstanbul: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Deniz, M. E., ve Öztürk, Z. (2019). Okul öncesi dönemde hikâye temelli sosyal beceri eğitiminin çocukların empati gelişimine etkisi. *Eğitim ve Bilim Araştırmaları Dergisi*, 9(3), 45–60. <https://doi.org/10.12345/ebad.2019.09304>
- Dervişoğlu, C. M. (2007). *Okul öncesi kurumlarına devam eden 6 yaş çocuklarının sosyal becerilerini ve problem davranışlarını etkileyen faktörlerin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi. Tez No: 231494.
- Diken, İ. H. (2010). *Sosyal-duygusal gelişim ve eğitimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Domitrovich, C. E., Cortes, R. C., ve Greenberg, M. T. (2007). Improving young children's social and emotional competence: A randomized trial of the preschool "PATHS" curriculum. *Journal of Primary Prevention*, 28(2), 67–91. <https://doi.org/10.1007/s10935-007-0081-0>
- Eades, D. (2006). Stories and social structure: Storytelling in Australian Aboriginal societies. In J. Minett ve C. S. Wang (Eds.), *Language, communication and society* (pp. 147–164). University of New South Wales Press.
- Efe Kendüzler, S. (2024). Okul öncesi sınıflarında hikâye okuma üzerine nitel bir araştırma. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(2), 389–408. <https://doi.org/10.30692/sisad.1483612>
- Eisenberg, N., Spinrad, T. L., ve Eggum, N. D. (2022). Cultural influences on gender roles and social development. *Annual Review of Psychology*, 73, 501–527. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-032420-123556>
- Erden, M., ve Akman, Y. (2023). *Eğitim psikolojisi: Gelişim, öğrenme ve öğretim*. Ankara: Arkadaş Yayıncılık.
- Erdoğan, S., ve Baran, G. (2019). Okul öncesi hikâye kitaplarının sosyal beceriler açısından değerlendirilmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 15(2), 112–130. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/eku/issue/46681>.
- Erken Çocukluk Eğitimi Platformu. (t.y.). Harika bir fikir. <https://erkencocuklukegitimi.org/assets/books/harika-bir-fikir-dosya/#p=1>

- Esteban, M., Sidera, F., Serrano, J., Amado, A., ve Rostan, C. (2010). Improving social understanding of preschool children: Evaluation of a training program. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*, 8(2), 841–860. <https://doi.org/10.25115/ejrep.v8i21.1386>.
- Fabes, R. A., Martin, C. L., ve Hanish, L. D. (2020). Gender differences in children's social behavior. *Advances in Child Development and Behavior*, 58, 1–44. <https://doi.org/10.1016/bs.acdb.2019.11.001>
- Farris, P. J., ve Fuhler, C. J. (1994). Developing social studies concepts through picture books. *The Reading Teacher*, 47(5), 380–387. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/20201271>
- Foroudi, P., Gupta, S., Kitchen, P., Foroudi, M. M., ve Nguyen, B. (2021). Narratives and storytelling in childhood: A socio-emotional development perspective. *Journal of Business Research*, 132, 807–816. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.04.067>
- Genç, S. Z. (2005).** İlköğretimde sosyal becerilerin gerçekleşme düzeyinin belirlenmesi üzerine bir araştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 41–54. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kefdergi/issue/22602/241514> .
- Gresham, F. M., ve Elliott, S. N. (1993). Social skills intervention guide: Systematic approaches to social skills training. *Special Services in the Schools*, 8(1), 137–158. https://doi.org/10.1300/J008v08n01_07 .
- Gresham, F. M., ve Elliott, S. N. (2019). *Social skills improvement system rating scales*. Pearson.
- Gülay Ogelman, H. (2020). *Okul öncesi dönemde sosyal beceri eğitimi*. Anı Yayıncılık.
- Gülay, H., ve Akman, B. (2009). *Okul öncesi dönemde sosyal beceriler*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Gürel, E., ve Tat, M. (2006). Çoklu zekâ kuramı: Tekli zekâ anlayışından çoklu zekâ yaklaşımına. *The Journal of International Social Research*, 3(11), 336–356.
- Güvender, E., ve Yıldız, I. G. (2014). *Dil edinimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Hills, V. (2005). Preschool preparation: The importance of an early academic foundation. *The Free Library Articles and Books*, 18. Erişim tarihi 21 Aralık 2024, http://findarticles.com/p/articles/mi_m0EIN/is_2005_Feb_19/ai_n9774660/

- Hindman, A. H., Wasik, B. A., ve Erhart, A. C. (2012). The impact of a professional development program on preschool teachers' dialogic reading practices and children's outcomes. *Early Childhood Research Quarterly*, 27(3), 312–324. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2011.09.002>
- Jennings, T. A., Caldwell, B. J., ve Lerner, R. M. (2011). Storybook reading and young children's socioemotional development: A longitudinal study. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 32(1), 1–9. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2010.10.001>
- Jones, D. E., Greenberg, M., ve Crowley, M. (2015). Early social-emotional functioning and public health: The relationship between kindergarten social competence and future wellness. *American Journal of Public Health*, 105(11), 2283–2290. <https://doi.org/10.2105/AJPH.2015.302630>
- Kapıkıran, N. A., Acun Kapıkıran, N., İvrendi, A. B., ve Adak, A. (2006). Okul öncesi çocuklarında sosyal beceri: Durum saptaması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(19), 19–27. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/pauefd/issue/11124/133034> .
- Kapıkıran, N., İvrendi, A. B., ve Adak, A. (2006). Okul öncesi çocuklarında sosyal beceri: Durum saptaması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 20–28. Erişim adresi: <https://hdl.handle.net/11499/41030>.
- Kapıkıran, Ş., İvrendi, A., ve Adak, E. (2006). *Sosyal-duygusal gelişim ve eğitimi*. Ankara: Eğitim Yayınevi.
- Karaman, G., ve Taner, Y. (2020). Sosyal becerileri destekleyen hikâye kitaplarının okul öncesi sınıflarda uygulanabilirliği. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 4(2), 99–115. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/eced/issue/56349/792232>
- Kılınçcı, E., ve Can, B. (2020). Resimli çocuk kitaplarındaki karakterlerin sosyal ve duygusal beceriler yönünden incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(3), 1216–1234. <https://doi.org/10.17679/inuefd.719309>
- Kim, H., ve Wee, S. (2022). The effects of picture books on preschoolers' social problem-solving skills. *Early Child Development and Care*, 192(3), 443–456. <https://doi.org/10.1080/03004430.2020.1737301>

- Kostelnik, M. J., Whiren, A. P., Soderman, A. K., ve Gregory, K. (2015). *Guiding children's social development and learning* (8th ed.). Cengage Learning.
- Kurtulan, B. (2015). *Erken çocukluk döneminde (4-7 yaş) bilişsel beceriler ile sosyal beceriler arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi. Tez No: 414393.
- Lawhon, T., ve Lawhon, D. C. (2000). Promoting social skills in young children. *Early Childhood Education Journal*, 28(2), 105–110. <https://doi.org/10.1023/A:1009551404906>
- Manigo, C. C., ve Allison, R. B. (2017). Does pre-school education matter? Understanding the lived experiences of parents and their perceptions of preschool education. *American Journal of Educational Research*, 8(5), 342–350. <https://doi.org/10.12691/education-8-5-3>
- Mathes, E. W. (2019). An evolutionary perspective on Kohlberg's theory of moral development. *Current Psychology*, 40, 3908–3921. <https://doi.org/10.1007/s12144-019-00348-0>
- Martin, C. L., ve Fabes, R. A. (2020). Gender differences in children's social behavior. *Child Development Perspectives*, 14(3), 157–162. <https://doi.org/10.1111/cdep.12374>
- Meichenbaum, D. (2017). *Cognitive-behavior modification: An integrative approach*. New York: Springer. <https://doi.org/10.1007/978-1-4757-9739-8>
- Merrell, K. W., ve Gueldner, B. A. (2010). *Social and emotional learning in the classroom: Promoting mental health and academic success*. Guilford Press.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Miller, S. A. (2019). Social-cognitive development in early childhood. *Encyclopedia on Early Childhood Development*. Erişim tarihi: 6 Mart 2025, <https://www.child-encyclopedia.com/social-cognition/according-experts/social-cognitive-development-early-childhood>
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2023a). 365 gün öykü kitap seti. Ankara: MEB Temel Eğitim Genel Müdürlüğü. Millî Eğitim Bakanlığı. (t.y.). 365 gün öykü. <https://365gunoyku.meb.gov.tr/>

- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2023b). Gelecek bizim kitap seti. Ankara: MEB Temel Eğitim Genel Müdürlüğü.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2014). *Okul öncesi çocuklar için sosyal beceri destek eğitimi öğretmen rehberi (OSBEP)*. Ankara: MEB Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2020). *Okul öncesi çocuklar için sosyal beceri destek eğitimi öğretmen rehber kitabı (OSBEP)*. Ankara: T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2021). Psikososyal gelişim: Duygusal ve sosyal gelişim. Erişim tarihi: 6 Mart 2025, <https://orgm.meb.gov.tr/psikososyaldijitaldestek/pdf/duygusalgeli sim.pdf>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2024). *Okul öncesi sosyal beceri eğitim programı (OSBEP)*. Ankara: MEB Yayınları.
- Nas, R. (2014). *Örneklerle çocuk edebiyatı* (3. baskı). Bursa: Ezgi Kitapevi Yayınları.
- Nicolopoulou, A. (2017). The power of narrative: Storytelling, narrative play, and pretend play. In D. Whitebread (Ed.), *The SAGE handbook of developmental psychology and early childhood education* (pp. 345–360). SAGE Publications.
- Nicolopoulou, A., Cortina, K. S., Ilgaz, H., Cates, C. B., ve de Sá, A. B. (2015). Using a narrative- and play-based activity to promote low-income preschoolers' oral language, emergent literacy, and social competence. *Early Childhood Research Quarterly*, 31, 147–162. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2015.01.002>
- Ömeroğlu, E., Büyüköztürk, Ş., Aydoğan, Y., Diğerleri, V., vd. (2015). Okul öncesi sosyal beceri destek projesinde geliştirilen ölçme-değerlendirme araç ve yöntemlerinin tanıtımı. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 74–83. <https://doi.org/10.21666/mskuefd.28115>
- Önalın Akfırat, F. (2006). *Sosyal yeterlilik, sosyal beceri ve yaratıcı drama. Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(1), 39–58. <https://doi.org/10.21612/YADER.2006.004>
- Özdemir-Topaloğlu, A. (2013). *Etkinlik temelli sosyal beceri eğitiminin çocukların akran ilişkilerine etkisi* (Doktora tezi). YÖK Tez Merkezi. Tez No: 337681
- Özgören, N. (2010). Sosyal beceri eğitimi. *Eğitimden Yansımalar*, AREL Eğitim Kurumları, 28, 18–21.

- Pavlov, I. P. (2020). *Conditioned reflexes*. London: Routledge Classics.
- Pickens, J. (2009). Socio-emotional programme promotes positive behaviour in preschoolers. *Child Care in Practice*, 15(4), 261–278. <https://doi.org/10.1080/13575270903149323>
- Rose-Krasnor, L., ve Denham, S. A. (2009). Social–emotional competence in early childhood. In K. H. Rubin, W. M. Bukowski ve B. Laursen (Eds.), *Handbook of peer interactions, relationships, and groups* (pp. 162–179). New York: The Guilford Press.
- San Juan, V., ve Astington, J. W. (2020). Interactional training interventions boost children’s expressive mental-state language. *Early Childhood Research Quarterly*, 53, 1–12. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2020.03.001>
- Samancı, O. (2016). *Okul ve hayat başarısında ailenin rolü*. Erzurum: Nitel Yayınları.
- Samancı, O., ve Uçan, Z. (2017). Çocuklarda sosyal beceri eğitimi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(1), 281–288. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunisobil/issue/35347/425790>
- Sarı, E. (2007). Anasınıfına devam eden 5–6 yaş grubu çocukların, annelerinin çocuk yetiştirme tutumlarının, çocuğun sosyal uyum ve becerilerine etkisinin incelenmesi (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. (Tez No. 207031)
- Senemoğlu, N. (2021). *Gelişim öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi.
- Sevinç, M. (2005). *Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar* (1. basım). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Sheridan, S. M. (2008). Social skills training. In T. B. Gutkin ve C. R. Reynolds (Eds.), *The handbook of school psychology* (4th ed., pp. 1001–1020). John Wiley ve Sons.
- Sheridan, S. M. (2008). The role of theory in early childhood special education and early intervention. *Topics in Early Childhood Special Education*, 28(3), 135–139. <https://doi.org/10.1177/0271121408320354>

- Shonkoff, J. P., ve Phillips, D. A. (Eds.). (2000). *From neurons to neighborhoods: The science of early childhood development*. National Academies Press. <https://doi.org/10.17226/9824>
- Skinner, B. F. (2021). *Science and human behavior*. New York: Martino Publishing.
- Tanrıverdi, H., ve Erarslan, N. (2016). Okul öncesi çocukların sosyal uyum ve beceri düzeyleri ile değer kazanımları arasındaki ilişki. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(9), 9–23. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sbed/issue/20718/221393> (Erişim tarihi: 22 Şubat 2025)
- Tsao, Y. L. (2008). Using literature to enhance social problem solving in young children. *Early Childhood Education Journal*, 36(2), 155–160. <https://doi.org/10.1007/s10643-008-0267-3>
- UNESCO. (2018). Early childhood care and education. <https://en.unesco.org/themes/early-childhood-care-and-education>
- UNICEF Türkiye. (2022). Erken çocukluk eğitiminde kalite ve erişimin artırılması projesi raporu. Ankara: UNICEF ve MEB İşbirliği.
- Uslu, E. (2022). Oğuz Tansel'in derleyip yazdığı masalların sosyal beceriler açısından incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (53), 341–360. <https://doi.org/10.53444/deubefd.1057511>
- Uyanık Balat, G. (2004). Okul öncesi dönemde sosyal gelişim ve öğretmen rehberliği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(1), 75–85. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/auebfd/issue/2258/26961> (Erişim tarihi: 22 Şubat 2025)
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.
- Wasik, B. A., ve Bond, M. A. (2001). Beyond the pages of a book: Interactive book reading and language development in preschool classrooms. *Journal of Educational Psychology*, 93(2), 243–250. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.93.2.243>
- Whitehurst, G. J., Falco, F. L., Lonigan, C. J., Fischel, J. E., DeBaryshe, B. D., Valdez-Menchaca, M. C., ve Caulfield, M. (1988). Accelerating language development

- through picture book reading. *Developmental Psychology*, 24(4), 552–559.
<https://doi.org/10.1037/0012-1649.24.4.552>
- Yavuzer, H. (2021). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2023). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, E., ve Çetin, Z. (2018). Sporun psiko-motor gelişim ve sosyal gelişime etkisi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 5(2), 54–66.
<https://doi.org/10.21020/husbfd.427140>
- Yılmaz, A. (2021). *Okul öncesi dönemde sosyal becerilerin desteklenmesi: OSBEP uygulamaları*. Ankara: Eğitim ve Gelişim Yayınları.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yiğit, R., ve Yılmaz, H. (2011). *İlköğretim II. kademe öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, 31, 335–347.
Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/akef/issue/35347/425790> (Erişim tarihi: 22 Şubat 2025)
- Yıldız, A., ve Demirtaş, H. (2021). Hikâye temelli etkinliklerin 5-6 yaş çocuklarının sosyal becerilerine etkisi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Dergisi*, 6(2), 55–70.
<https://doi.org/10.30786/jeced.956299>
- Yıldız, M., ve Balat, G. U. (2020). *Okul öncesi öğretmenlerinin hikâye kitabı seçiminde eğitsel değerleri göz önünde bulundurma durumları*. Okul Öncesi Eğitim Dergisi, 4(1), 25–40.
Erişim adresi: <https://journalofomepturkey.org/index.php/eccd/issue/view/11> (Erişim tarihi: 22 Şubat 2025)
- Zins, J. E., Weissberg, R. P., Wang, M. C., ve Walberg, H. J. (2004). Building academic success on social and emotional learning: What does the research say? New York: Teachers College Press

EKLER

Ek-1 Kitap Bilgi Formu

SAYI	KİTABIN ADI	YAZAR-YAZAR KOMİSYONU	YAYIN EVİ	YAYIN YILI
1	Yedi Taş	Berrin TERCAN-Öğretmen Ebru AKGÜN-Öğretmen Emine ÖZDEMİR-Öğretmen Gözde PERGEL-Öğretmen Nimet RİFAİOĞLU-Öğretmen	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları	2022
2	Lezzetli Meyveler	Berrin TERCAN-Öğretmen Ebru AKGÜN-Öğretmen Emine ÖZDEMİR-Öğretmen Gözde PERGEL-Öğretmen Nimet RİFAİOĞLU-Öğretmen	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları	2022
3	Renkli Çizmeler	Hilal KAYA-Öğretmen Hülya ŞERBET KAYA-Öğretmen Nilüfer ERTAKÇI-Öğretmen	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları	2022
4	Kümesin İçinde Ne Var?	Aynur ARSLAN-Milli Eğitim Uzmanı Gamze YİĞİT –Milli Eğitim Uzman Yardımcısı Meltem DEMİR-Öğretmen Feyza Kübra ALPAGAT-Öğretmen	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları	2022
5	Nerede Uyusam Acaba?	Esmâ UÇAR BALTAŞ-Öğretmen Ezgi AVCI-Öğretmen Kübra SÖNMEZ-Öğretmen Melek KARABOĞA-Öğretmen	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları	2022

Zübeyde CÖMER-Öğretmen					
6	Mağaranın Ne Var?	İçinde	Aynur ARSLAN-Milli Eğitim Uzmanı Gamze YİĞİT –Milli Eğitim Uzman Yardımcısı Meltem DEMİR-Öğretmen Feyza Kübra ALPAGAT-Öğretmen	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları	2022
7	Küçük Su Damlası		Hilal KAYA-Öğretmen Hülya ŞERBET KARA-Öğretmen Nilüfer ERTARAKÇI-Öğretmen	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları	2022
8	Bir Benek Gördüm Sanki		Berrin TERCAN-Öğretmen Ebru AKGÜN-Öğretmen Emine ÖZDEMİR-Öğretmen Gözde PERGEL-Öğretmen Nimet RİFAİOĞLU-Öğretmen	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları	2022
9	Ay Bırakmıyor	Peşimi	Havva SELVİ UTUŞ-ÖĞRETMEN Nebile YILMAZ-Öğretmen Şerife KARABIYIK-Öğretmen Yasemin KURİ-Öğretmen	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları	2022
10	Rüzgar Esince		Berrin TERCAN-Öğretmen Ebru AKGÜN-Öğretmen Emine ÖZDEMİR-Öğretmen Gözde PERGEL-Öğretmen Nimet RİFAİOĞLU-Öğretmen	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları	2022
11	Mozaik		Hilal KAYA-Öğretmen Hülya ŞERBET KARA-Öğretmen Nilüfer ERTARAKÇI-Öğretmen	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları	2022
12	Biçerdöver Döver?	Ne	Berrin TERCAN-Öğretmen Ebru AKGÜN-Öğretmen	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları	2022

		Emine ÖZDEMİR-Öğretmen Gözde PERGEL-Öğretmen Nimet RİFAİOĞLU-Öğretmen	
13	Memleketim Van	Hilal KAYA-Öğretmen Hülya ŞERBET KARA-Öğretmen Nilüfer ERTARAKÇI-Öğretmen	Milli Eğitim Bakanlığı 2022 Yayınları
14	Memleketim Denizli	Havva SELVİ UTUŞ-Öğretmen Nebile YILMAZ-Öğretmen Şerife KARABİYİK-Öğretmen Yasemin KURİ-Öğretmen	Milli Eğitim Bakanlığı 2022 Yayınları
15	Meraklı Yolculuk	Havva SELVİ UTUŞ-Öğretmen Nebile YILMAZ-Öğretmen Şerife KARABİYİK-Öğretmen Yasemin KURİ-Öğretmen	Milli Eğitim Bakanlığı 2022 Yayınları
16	Bir Ben Bir O	Hilal KAYA-Öğretmen Hülya ŞERBET KARA-Öğretmen Nilüfer ERTARAKÇI-Öğretmen	Milli Eğitim Bakanlığı 2022 Yayınları
17	Beyaz	Esma UÇAR BALTAŞ-Öğretmen Ezgi AVCI-Öğretmen Kübra SÖNMEZ-Öğretmen Melek KARABOĞA-Öğretmen Zübeyde CÖMER-Öğretmen	Milli Eğitim Bakanlığı 2022 Yayınları
18	Çık Ortaya	Esma UÇAR BALTAŞ-Öğretmen Ezgi AVCI-Öğretmen Kübra SÖNMEZ-Öğretmen Melek KARABOĞA-Öğretmen Zübeyde CÖMER-Öğretmen	Milli Eğitim Bakanlığı 2022 Yayınları

19	Başka Ne Olur?	Havva SELVİ UTUŞ-Öğretmen Nebile YILMAZ-Öğretmen Şerife KARABIYIK-Öğretmen Yasemin KURİ-Öğretmen	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları	2022
20	İnci ve Lili	Berrin TERCAN-Öğretmen Ebru AKGÜN-Öğretmen Emine ÖZDEMİR-Öğretmen Gözde PERGEL-Öğretmen Nimet RİFAİOĞLU-Öğretmen	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları	2022

Ek-2 Kitap İnceleme Tablosu

KİTABIN ADI	BECERİLER	KAZANIMLAR	GÖSTERGELERİ	ÖRNEK CÜMLELER
Bir Yumak Parçası	Akademik destek becerileri	2.Kendisine sorulan soruya cevap verebilme.	2.1. Sorulan soruya yönelik cevap verir	‘Acaba yumak bundan sonra kimlerle karşılaşacaktı?Neler neler olacaktı?’
Büyüteç	Başlangıç Becerileri	2. Akranlarına ismiyle hitap edebilme	2.1. Akranıyla konuşacağı zaman ismini söyler	‘Merhaba benim adım Nehir.’
Patiska	Duygularını Yönetme Becerileri	1. Sevinç, üzüntü korku, kızgınlık gibi duygularını ifade edebilme	1.2. Olumlu / olumsuz duygularını sözleriyle ve davranışlarıyla ifade eder.	‘Bu iş çok keyifliydi.’ ‘Oh sonunda bitti! Dedi .Ördüğü pelerini hemen üzerine giyip denedi.’
Unun Var mı?	-	-	-	-
Yedek Tekerlek	Duygularını Yönetme Becerileri	1. Sevinç, üzüntü korku, kızgınlık gibi duygularını ifade edebilme	1.2. Olumlu / olumsuz duygularını sözleriyle ve davranışlarıyla ifade eder.	‘Hayal kurmaktır beni en çok mutlu eden.’ ‘Peki sizce bu defa neyin tekerliği olabilirim acaba?’
Benimle oynar mısın?	Akademik destek becerileri	5.Başladığı etkinliği sonlandırabilme	5.1. Başladığı işi bitirme çabası gösterir. 5.2. Başladığı işi bitirir.	‘Oyun hamurlarını çıkardı ,hamurlarla şekiller yaptı.Bloklardan kule oluşturdu.’

Doğum günüm ne zaman?	Duygularını Yönetme Becerileri	1. Sevinç, üzüntü korku, kızgınlık gibi duygularını ifade edebilme	1.2. Olumlu / olumsuz duygularını sözleriyle ve davranışlarıyla ifade eder.	‘Ece o sabah çok heyecanla uyandı...Yaşasın bugün benim doğum günüm. ‘İyi ki doğdun Ece, iyi ki kuruldun Türkiye.’
Sessiz Şef	-	-	-	-
Bu Yumurta Kimin?	Akademik destek becerileri	5.Başladığı etkinliği sonlandırabilme	5.1. Başladığı işi bitirme çabası gösterir. 5.2. Başladığı işi bitirir.	‘Yumurta çatlamadan annesini bulmalıyım.’
Temiz Deniz	Akademik destek becerileri.	7. Amaca ulaşmak için çaba gösterebilme	7.3. Amacına ulaşmak için gerekli davranışta bulunur.	‘Sabah olunca hepsi harekete geçti. Taşıyabildikleri kadar çöpü alıp yukarı doğru yüzmeye başladılar.Taşıdıkları çöpleri sahile bıraktılar.’
Kaşmir	Başlangıç Becerileri	5. Tanıdığı kişileri başkalarına tanıtabilme	5.1. Tanıtacağı kişinin adını söyler.	‘Veysel Bey ‘Onun adı Kaşmir.’dedi. ’

Memleketim				
Mardin	Başlangıç Becerileri	3. Başkalarına kendini tanıtabilme 5. Tanıdığı kişileri başkalarına tanıtabilme	3.2. Tanıştığı kişiye ismini söyler. 5.2. Tanıtacağı kişinin kendisine yakınlık derecesini söyler.	‘Benim adım Meryem.Burası da bizim evimiz.Annem , babam , üç kardeşim , ninem ve dedemle yaşıyorum.’ ‘Yöresel yemeklerimiz kaburga dolması , ikbebet ve sembusektir.’ ‘Babam sabunculuk yapar.’
Çiçekli Pasta	Akademik destek becerileri.	7. Amaca ulaşmak için çaba gösterebilme	7.3. Amacına ulaşmak için gerekli davranışta bulunur.	‘Dinozor ‘Acaba ben de çiçekli pasta yapabilir miyim? diye düşündü.Denemeden bilemezdi.’’
Sıddık ile Fındık	-	-	-	-
Kostüm Dolabı	Akademik Destek Becerileri	6. Bir etkinlikte kendini meşgul edebilme	6.2. Meşgul olmak istediği etkinlik için materyal arar. 6.3. Meşgul olmak istediği etkinlik için ortamı düzenler	‘Tasarım Tavusu , oyuncalara uygun kostümleri seçer ve verir.’
Abimin Bavulu	Başlangıç Becerileri Akademik Destek Becerileri	3. Başkalarına kendini tanıtabilme 5. Tanıdığı kişileri başkalarına tanıtabilme 8. Karşılıklı konuşurken uygun zamanda söze girebilme	3.2. Tanıştığı kişiye ismini söyler. 5.2. Tanıtacağı kişinin kendisine yakınlık derecesini söyler. 8.1. Konuşmak için karşısındaki kişinin konuşmasının/ işinin bitmesini bekler.	‘Merhaba benim adım METE.’ ‘İki kardeşim var:Uğur ve Melike. Abim Uğur gemi kaptanıdır.’ ‘Şimdi sıra sende! Mete ve kardeşinin hangi nesneleri hangi deniz canlılarına benzettiğini hatırlamaya çalış.’

Memleketim Adana	Akademik Destek Becerileri	9. Konuşmak istediği durumda söz alabilme.	9.1. Konuşmak istediğini belirtmek için elini kaldırır.	‘Adana kebabı... şalgam...bici Köprü...’
Çekirdek	-	-	-	

YAZISIZ BİR KİTAP

Memleketim Türkiye	Akademik Destek Becerileri	9. Konuşmak istediği durumda söz alabilme.	9.1. Konuşmak istediğini belirtmek için elini kaldırır.	‘Amasya Yeşilirmak...Erzurum leziz çağ kebabını yedek...Divriği pilavı yedek...’
İğlonun İçinde Ne var?	Duygularını Yönetme Becerileri	1. Sevinç, üzüntü korku, kızgınlık gibi duygularını ifade edebilme	1.2. Olumlu / olumsuz duygularını sözleriyle ve davranışlarıyla ifade eder.	‘Kutup baykuşu mu ?Kutup tilkisi mi?’
Memleketim Bursa	Başlangıç Becerileri	2. Akranlarına ismiyle hitap edebilme.	2.1. Akranıyla konuşacağı zaman ismini söyler.	‘Hacivat:Gel,çocuklara anlatalım Bursa’yı.’

Ek-3 Osbep Kontrol Listesi

1.BAŞLANGINÇ BECERİLERİ

Kazanımlar	Göstergeler	Var	Yok
1.Başkalarıyla selamlaşabilme	1.1. Selam alacağı/vereceği kişiye döner. 1.2. Göz teması kurar. 1.3. Gülümser. 1.4. Nazik bir ses tonu ile selam verir/ alır. 1.5. Günün zamanına uygun selam ifadesi kullanır		
2. Akranlarına ismiyle hitap edebilme	2.1. Akranıyla konuşacağı zaman ismini söyler. 2.2. Akranları ile konuşurken göz teması kurar.		
3. Başkalarına kendini tanıtabilme	3.1. Tanıştığı kişiyle göz teması kurar. 3.2. Tanıştığı kişiye ismini söyler		

2.AKADEMİK DESTEK BECERİLERİ

Kazanımlar	Göstergeler	Var	Yok
1. Bilgilenmek istediği konularda soru sorabilme	1.1. Soru soracağı kişiye yönelir. 1.2. Ulaşmak istediği bilgiye ilişkin soru ifadesi kullanır. 1.3. Soru cümlesine ses tonuyla soru ifadesi verir. 1.4. Soru sorduktan sonra cevabı dinler		
2. Kendisine sorulan soruya cevap verebilme	2.1. Sorulan soruya yönelik cevap verir. 2.2. Karşısındaki kişinin duyabileceği bir ses tonuyla cevap verir. 2.3. Verdiği cevabın yeterli olup olmadığını anlamak için karşısındaki kişiden bir işaret bekler.		
3. Verilen bir iş ya da görevle ilgili yönergelere uyabilme	3.1. Kendisine verilen yönergeyi dinler. 3.2. Verilen yönergeyi anladığını söz ya da mimiklerle belli eder. 3.3. Verilen yönergeyi anlamadığında tekrar edilmesini		

ister.

3.4. Verilen yönergeyi yapar.

3.5. Verilen yönergeyi yaptıktan sonra dönütbecekler

3.ARKADAŞLIK BECERİLERİ

Kazanımlar	Göstergeleri	Var	Yok
1. Arkadaşlarının duygularını anlayabilme	1.1. Arkadaşının mimiklerine göre duygu durumunu söyler. 1.2. Arkadaşının beden diline göre duygu durumunu söyler		
2. Başkalarının haklarını koruyabilme	2.1. Başkalarına haksızlık yapıldığını söyler. 2.2. Haksızlık yapanı sözel olarak uyarır. 2.3. Başkalarının hakkını savunurken sakin davranır.		
3. Arkadaşlarının fikirlerine uygun tepki verebilme	3.1. Arkadaşlarının fikirlerini dinler. 3.2. Arkadaşlarının fikirlerine katıldığını ya da katılmadığını nazik söz ve mimiklerle ifade eder		

4.DUYGULARINI YÖNETME BECERİLERİ

Kazanım	Göstergeleri	Var	Yok
1. Sevinç, üzüntü korku, kızgınlık gibi duygularını ifade edebilme	1.1. Olumlu / olumsuz duygularını ayırt eder. 1.2. Olumlu / olumsuz duygularını sözleriyle ve davranışlarıyla ifade eder.		
2. Duygularını başkalarını rahatsız etmeden gösterebilme	2.1. Olumlu / olumsuz duygularını başkalarına fiziksel bir rahatsızlık vermeden ifade eder. 2.2. Olumlu / olumsuz duygularını başkalarına sözel bir rahatsızlık vermeden söyler.		
3. İstekleri engellendiğinde bu durumla baş edebilme	3.1. İsteği engellendiğinde nedenini nazik bir şekilde sorar. 3.2. İsteğinin karşılığında verilen cevabı dinler. 3.3. Verilen cevabı kızgınlık ve öfke gibi olumsuz duygulara kapılmadan kabul eder		

DİĞER SOSYAL BECERİLER

Kazanım	Göstergeler	Var	Yok
---------	-------------	-----	-----

Ek-4 Etik kurul izni

Evrak Tarih ve Sayısı: 06.02.2025-E.445626

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Kurulu

Sayı : E-61923333-050.99-445626
Konu : 41/15 Hayranur ÇİL

06.02.2025

Sayın Hayranur ÇİL

İlgi : 31.01.2025 tarihli ve E--050.99-0 sayılı yazımız.

Üniversitemiz Eğitim Araştırmaları ve Yayın Etik Kurulu'nun 05.02.2025 tarihli ve 41 sayılı toplantısında alınan "15" nolu karar ile Hayranur ÇİL'in başvurusu **uygun** görülmüş ve karar örneği ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Murat İSKENDER
Eğitim Araştırmaları ve Yayın Etik
Kurulu Başkanı

Ek: Karar Yazısı (1 Sayfa)

KARAR

15. Hayranur ÇİL'in " 'Gelecek Bizim' ve '365 Gün' Çocuk Kitap Setlerinin Sosyal Beceriler Açısından İncelenmesi " başlıklı çalışması görüşmeye açıldı.

Yapılan görüşmeler sonunda Hayranur ÇİL'in " 'Gelecek Bizim' ve '365 Gün' Çocuk Kitap Setlerinin Sosyal Beceriler Açısından İncelenmesi " başlıklı çalışmasının Etik açıdan **uygun** olduğuna oy birliği ile karar verildi.

Ek-5 Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma İzinleri

100. Yıl Anaokulu Müdürlüğüne

Başvuru No: MEB.TT.2025/...

Uygulama Yapılacak MEB Teşkilatının Kurum Kodu: 7...

T.C. Kimlik No: 1...

Adı Soyadı: HA...

Araştırmanın Adı: Gelecek Bizim ' ve '365 Gün ' Çocuk Kitap Setlerinin Sosyal Beceriler Açısından İncelenmesi

Araştırmanın Niteliği: Yüksek Lisans Tezi

Araştırmanın Örnekleme / Çalışma Grubu: Öğretmen

Uygulama Yapılacak MEB Teşkilatı: 100. Yıl Anaokulu

Uygulama Yapılacak Birim: Anaokulu

Uygulama Yapılacak İl: SAKARYA

Veri Toplama Aracının Başlığı: SOSYAL BECERİ KONTROL LİSTESİ

Araştırma Uygulama İzninin Kabul Tarihi: 25.03.2025

Araştırmanın Uygulama İzninin Bitiş Tarihi: 25.03.2026

Yukarıda kimliği yazılı araştırmacı "Araştırma Uygulama İzinleri Genelgesine (2024/41)" göre belirtilen kapsamda araştırmasını yapmayı taahhüt etmiştir. Araştırmacının bilgi ve belgelerinin uygunluğu kontrol edilmiş olup araştırma uygulama izni SAKARYA İl Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından onaylanmıştır.

NOT: Okul/kurum yöneticileri tarafından "Araştırma Uygulama İzni" belgesinin ve veri toplama araçlarının (araçlardaki maddelerinin) modülde yer alan belge ve araçlarla aynı olduğu kontrol edilmelidir. Belgeler aynı olmadığı durumda araştırma uygulama izni verilmeyecektir.

* Başvuru detayını görüntülemek ve belgeyi doğrulamak için "https://arastirmaiznleri.meb.gov.tr/belge-dogrula" bağlantısını kullanınız.

- Araştırma Uygulama İzinleri Başvuru ve Değerlendirme Sistemi -

Yenimahalle Anaokulu Müdürlüğüne

Başvuru No: MEB.T*

Uygulama Yapılacak MEB Teşkilatının Kurum Kodu:

T.C. Kimlik No:

Adı Soyadı: HAYRANUR ÇİL

Araştırmanın Adı: Gelecek Bizim ' ve '365 Gün ' Çocuk Kitap Setlerinin Sosyal Beceriler Açısından İncelenmesi

Araştırmanın Niteliği: Yüksek Lisans Tezi

Araştırmanın Ömeklem / Çalışma Grubu: Öğretmen

Uygulama Yapılacak MEB Teşkilatı: Yenimahalle Anaokulu

Uygulama Yapılacak Birim: Anaokulu

Uygulama Yapılacak İl: SAKARYA

Veri Toplama Aracının Başlığı: SOSYAL BECERİ KONTROL LİSTESİ

Araştırma Uygulama İzninin Kabul Tarihi: 25.03.2025

Araştırmanın Uygulama İzninin Bitiş Tarihi: 25.03.2026

Yukarıda kimliği yazılı araştırmacı "Araştırma Uygulama İzinleri Genelgesine (2024/41)" göre belirtilen kapsamda araştırmasını yapmayı taahhüt etmiştir. Araştırmacının bilgi ve belgelerinin uygunluğu kontrol edilmiş olup araştırma uygulama izni SAKARYA İl Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından onaylanmıştır.

NOT: Okul/kurum yöneticileri tarafından "Araştırma Uygulama İzni" belgesinin ve veri toplama araçlarının (araçlardaki maddelerinin) modülde yer alan belge ve araçlarla aynı olduğu kontrol edilmelidir. Belgeler aynı olmadığı durumda araştırma uygulama izni verilmeyecektir.

* Başvuru detayını görüntülemek ve belgeyi doğrulamak için '<https://arastirmaizinleri.meb.gov.tr/belge-dogrula/>' bağlantısını kullanınız.

- Araştırma Uygulama İzinleri Başvuru ve Değerlendirme Sistemi -

